

ØF-rapport nr. 10/2006

**Økonomiske og kulturelle
aspekter ved
kinodrift**

av

Reidun Grefsrud

og

Jorid Vaagland

Østlandsforskning

er et forskningsinstitutt som ble etablert i 1984 med Oppland, Hedmark og Buskerud fylkeskommuner samt Kommunaldepartementet som stiftere.

Østlandsforskning er lokalisert i høgskolemiljøet på Lillehammer. Instituttet driver anvendt, tverrfaglig og problemorientert forskning og utvikling.

Østlandsforskning er orientert mot en bred og sammensatt gruppe brukere. Den faglige virksomheten er konsentrert om to områder:

Næringsliv og regional utvikling
Velferds-, organisasjons- og kommunalforskning

Østlandsforsknings viktigste oppdragsgivere er departement, fylkeskommuner, kommuner, statlige etater, råd og utvalg, Norges forskningsråd, næringslivet og bransjeorganisasjoner.

Østlandsforskning har samarbeidsavtaler med Høgskolen i Lillehammer, Høgskolen i Hedmark og Norsk institutt for naturforskning. Denne kunnskapsressursen utnyttes til beste for alle parter

ØF-rapport nr. 10/2006

**Økonomiske og kulturelle
aspekter ved
kinodrift**

av

Reidun Grefsrud

og

Jorid Vaagland

Tittel: Økonomiske og kulturelle aspekter ved kinodrift

Forfattere: Reidun Grefsrud og Jorid Vaagland

ØF-rapport nr.: 10/2006

ISBN nr.: 82-7356-589-0

ISSN nr: 0809-1617

Prosjektnummer: 10020

Prosjektnavn: Konsekvenser av manglende kinodrift

Oppdragsgiver: Film & Kino

Prosjektleder: Reidun Grefsrud

Referat: Undersøkelsen belyser kulturelle og økonomiske konsekvenser av nedlegging av kinodrift med byene Horten og Tønsberg som case. Horten har pr i dag ikke kino, mens Tønsberg har to kinoer og er nærmeste kinoby for befolkningen i Horten. De som bor i Horten går litt mindre på kino enn de som bor i Tønsberg, noe som trolig har sammenheng med at det ikke er kino i Horten. En evt kino i Horten vil føre til et forbruk i kiosker og spisesteder i tilknytning til kinobesøket på anslagsvis 3 – 7 mill. kroner. Forbruket vil bidra til økt omsetning for næringslivet i byen på kveldstid og i helger. Hvor stor den ekstra omsetningen for kiosker og serveringsbransjen i Horten vil bli er avhengig av kinobesøket, forbruket pr kinobesøk og om dette forbruket kommer i tillegg til eller til erstatning for folks eksisterende forbruk i Horten sentrum. Jo mer kinolekkasjen mot Tønsberg reduseres og jo mer publikum kinoen vil trekke til seg fra nabokommuner, jo mer positive vil virkningene for det lokale næringslivet bli.

Sammendrag: Norsk

Emneord: Kino, kinodrift, kinovaner, ringvirkninger, kultur,

Dato: Mai 2006

Antall sider: 106

Pris: Kr. 160,-

Utgiver: Østlandsforskning
Serviceboks
2626 Lillehammer
Telefon 61 26 57 00
Telefax 61 25 41 65
e-mail: of@ostforsk.no
<http://www.ostforsk.no>

Dette eksemplar er fremstilt etter KOPINOR, Stenergate 1 0050 Oslo
1. Ytterligere eksemplarfremstilling uten avtale og strid med
åndsverkloven er straffbart og kan medføre erstatningsansvar

Forord

Film & Kino tok i september 2005 kontakt med Østlandsforskning med forespørsel om å gjennomføre en undersøkelse om hvilke konsekvenser det har for et sted å ikke ha kino eller å legge ned kinodriften, med vekt på økonomiske og kulturelle aspekter.

Horten ble tidlig lansert som et aktuelt case å studere. Etter vurderinger rundt de metodiske utfordringene ved å studere konsekvenser av noe som ikke fins, ble vi enige med oppdragsgiver om en sammenlignende studie mellom Horten og Tønsberg, for å få et bilde av hvor viktig det er for kinovanene å ha kino i egen kommune, og hvor mye folk fra Horten ”la igjen” i Tønsberg i forbindelse med kinobesøk der.

I alt har 1000 voksne og 200 ungdommer i de to kommunene bidratt med materiale til undersøkelsen ved å la seg intervju på telefon av vår underleverandør Norstat. Vi er disse stor takk skyldig for at de tok seg tid til å besvare spørsmålene. Videre har kinosjefer, kulturansvarlige, representanter for næringsdrivende i begge kommunene, samt leder for handelsstandsforeningen og turistsjefen i Horten, bidratt med nyttig informasjon og viktige refleksjoner rundt kinoens betydning for egen virksomhet og/eller generelt for de to byene/kommunene. Vi retter en stor takk også til disse for at de stilte opp.

Kollega Birgitta Ericsson har lest og kommentert utkast til rapporten, og bidratt med både metodiske råd og nyanserte tolkninger av materialet. Hjertelig takk!

Undersøkelsen har vært gjennomført av forskerne Reidun Grefsrud og Jorid Vaagland, med førstnevnte som prosjektleder.

Lillehammer, mai 2006

Såle Størdal
Forskningsleder

Reidun Grefsrud
Prosjektleder

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	7
1 Innledning	11
1.1 <i>Bakgrunnen for prosjektet</i>	11
1.2 <i>Kinopolitikken i Norge</i>	12
1.3 <i>Sentrale problemstillinger og metode</i>	15
1.3.1 <i>Kinoens kulturelle og sosiale aspekter</i>	15
1.3.3 <i>Metoder</i>	16
2 Beskrivelse av Horten og Tønsberg	19
2.1 <i>Horten</i>	19
2.1.1 <i>Kort historikk</i>	19
2.1.2 <i>Horten i dag</i>	19
2.2 <i>Tønsberg</i>	21
2.2.1 <i>Kort historikk</i>	21
2.2.2 <i>Tønsberg i dag</i>	22
2.2.3 <i>Integrasjon i Tønsberg – Horten området</i>	23
2.3 <i>Kinosituasjonen i Horten og Tønsberg</i>	24
2.3.1 <i>Horten</i>	24
2.3.2 <i>Tønsberg</i>	26
2.4 <i>Kino og kinobesøk</i>	29
3 Kinovaner og andre fritidsaktiviteter	33
3.1 <i>Om telefonundersøkelsene: Utvalg og representativitet</i>	33
3.2 <i>Kinovaner i Horten og Tønsberg</i>	34
3.2.1 <i>Hvor ofte på kino?</i>	34
3.2.2 <i>Oftere på kino med kino i hjembyen?</i>	38
3.2.3 <i>Forhold av betydning for hvor ofte man går på kino</i>	40
3.3 <i>Siste kinobesøk – aktiviteter og forbruk</i>	41
3.3.1 <i>Om spørsmål, frafall mv.</i>	41
3.3.2 <i>Metodiske problemer knyttet til å spørre om forbruk</i>	42
3.3.3 <i>Aktiviteter i tilknytning til siste kinobesøk</i>	43
3.3.4 <i>Forbruk i tilknytning til kinobesøk</i>	48
3.4 <i>Deltakelse i andre fritidsaktiviteter</i>	51
3.4.1 <i>Generelt om kinobruk og andre fritidsaktiviteter i Horten og Tønsberg</i>	51
3.4.2 <i>Undersøkelsen blant voksne</i>	54
3.4.3 <i>Ungdomsundersøkelsen</i>	57

4	Kinoens kulturelle og sosiale aspekter	61
4.1	<i>Kinoens rolle som formidler av kulturopplevelser.....</i>	<i>62</i>
4.2	<i>Kinoen som arena for sosialt fellesskap.....</i>	<i>63</i>
4.3	<i>Betydningen av kinoens tilgjengelighet.....</i>	<i>67</i>
5	Kinoens konsekvenser for næringslivet i byen	71
5.1	<i>Innledning – andre undersøkelser.....</i>	<i>71</i>
5.2	<i>Om ringvirkninger - begrepsavklaring</i>	<i>72</i>
5.3	<i>Kinodriften– grunnlaget for ringvirkningene.....</i>	<i>74</i>
5.4	<i>Næringslivet i området – merker de noe til kinoen?</i>	<i>75</i>
5.4.1	<i>Tønsberg.....</i>	<i>75</i>
5.4.2	<i>Horten.....</i>	<i>77</i>
5.5	<i>Økonomiske ringvirkninger av kinodrift – fins de?.....</i>	<i>78</i>
5.5.1	<i>Anslag på hva kinopublikummet i Tønsberg legger igjen i kiosker og spisesteder i byen</i>	<i>78</i>
5.5.2	<i>Konsekvensene av eventuell ny kinodrift i Horten</i>	<i>79</i>
	Litteraturreferanser	83
	Vedlegg 1 – spørreskjemaer	85
	Vedlegg 2 Frekvenstabeller	91

Sammendrag

Problemstilling og metode

Denne utredningen belyser konsekvensene av nedlegging av kinodrift, med fokus på kulturelle og økonomiske aspekter. Vi har gjennomført to telefonundersøkelser. Den største omfattet 1000 innbyggere mellom 18 og 55 år i Horten og Tønsberg; 500 personer i Horten og 500 personer i Tønsberg. Den andre telefonundersøkelsen omfattet 200 ungdommer i Horten og Tønsberg mellom 16 og 18 år. I tillegg har vi belyst problemstillingene ved samtaler med kinosjefer, kultursjefer og representanter for næringslivet i de to kommunene.

Kinotilbudet i Horten og Tønsberg

Horten hadde stort sett sammenhengende kinotilbud fra 1907 til 2001, dels kommunal og dels i regi av Teatergruppen Masken. I 2001 ble kinoen nedlagt. Siden har det vært arbeidet fra flere hold for å få ny kino til byen. Etter en lang og kronglete prosess foreligger i dag vedtak om opprusting og påbygging av det gamle kinobygget på Torget, til et anlegg med fire saler og totalt 416 plasser. Kinosituasjonen i Tønsberg har vært i stadig endring i løpet av de siste 20-25 årene, med dels én og dels to kinoer. I dag representerer byen et særtilfelle på det norske kinoområdet, som den eneste mellomstore by med mer enn ett kinoanlegg. Etter den siste utbyggingen ved SF Brygga Kino i 2001 har de to kinoene totalt ni saler, totalt 1438 seter og et årlig besøk på i underkant av 300.000.

Innbyggerne i Horten går mindre på kino enn innbyggerne i Tønsberg

Det er 18 km fra Horten til Tønsberg og innbyggerne i Horten drar stort sett til Tønsberg når de skal gå på kino. Undersøkelsen avdekker at innbyggerne i Horten går mindre på kino enn innbyggerne i Tønsberg, noe som kan tyde på at avstanden til kino påvirker kinovanene. Det er en større andel fra Horten enn fra Tønsberg som oppgir at det er minst et år siden de har vært på kino, mens det ikke er så stor forskjell i kinovanene for de som går ofte på kino. Dette gjelder særlig ungdom og til tross for at mange av de unge respondentene ikke kjører bil selv, og derfor er avhengige av enten offentlig transport eller av å kunne sitte på med andre.

Nesten 80 % av de spurte fra voksenundersøkelsen som er bosatt i Horten oppgir at de ville gått mer på kino hvis det hadde vært kino i hjembyen, mens 75 % av ungdommene sier det samme. Faktorer som tilgjengelighet, reiseavstand, tidsbruk og reiseutgifter nevnes hyppigst som begrunnelse av de respondentene i Horten som sier at de ville gått mer på kino hvis det hadde vært slikt tilbud i hjembyen. Dette gjelder både ungdom og voksne.

For de voksne er det først og fremst utvalget av filmer som oppgis som viktig for hvor ofte de går på kino. Deretter kommer parkeringsforhold. Transportmuligheter og parkeringsforhold har større betydning for folk i Horten enn i Tønsberg. Også kiosk og serveringstilbud på og i nærheten av kinoen er av betydning i noe større grad for de som bor i Horten enn i Tønsberg. Handlemuligheter har derimot liten betydning for kinobesøket. Nesten alle ungdommene svarer at kvaliteten på film og kinolokalet har betydning, dernest er det også en stor andel som sier det har betydning om venner vil være med på kino. Billettprisene er også viktige. For ungdom fra Horten har transportmuligheter stor betydning, mens dette ikke betyr så mye for ungdom fra Tønsberg.

De fleste kjøper noe..

Ca 80 % av de spurte som har vært på kino siste år opplyste at de hadde brukt penger på andre ting enn kinobillett og reise. I gjennomsnitt hadde de voksne brukt ca 55 kroner pr person, mens ungdommene hadde brukt 77 kroner. Forbruket er noe høyere for folk fra Horten enn for folk fra Tønsberg, fordi de som bor i Horten i større grad kombinerer kinobesøk med kafe- eller restaurantbesøk enn de som bor i Tønsberg.

Nesten alle kjøper ”kinogodt” i kiosken i kinolokalet når de skal på kino, og dette kjøpet utgjør ca 60 % av gjennomsnittlig kjøp. Nærmere 30 % av de spurte hadde brukt penger på kafe- eller restaurant, mens få bruker penger i dagligvarebutikk eller kombinerer med pub- eller diskotekbesøk.

Folk fra Horten velger stort sett sentrums kinoen i Tønsberg, mens folk fra Tønsberg i litt større grad velger Kilden kino som ligger litt utenfor byen. Dette gjelder særlig barnefamilier, mens ungdom i større grad velger sentrums kinoen. De som besøker sentrums kinoen (Brygga) bruker i større grad penger på kafe- og restaurantbesøk enn de som besøker Kilden.

Å gå på kino er en sosial aktivitet

Våre undersøkelser i Horten og Tønsberg bekrefter oppfatningen av at det å gå på kino er en sosial aktivitet, og at dette gjelder i særlig grad for unge. Det å gå på kino er noe som de aller fleste gjør sammen med andre, og det kombineres ofte med andre former for sosial aktivitet, særlig besøk på kafe eller annet spisested. Det å kombinere kinobesøk med andre sosiale aktiviteter er mer utbredt blant folk i Horten enn i Tønsberg, noe som viser at det å gå på kino i større grad er en ”begivenhet” for folk i Horten.

Andre fritidsaktiviteter

Kultur- og fritidstilbudet er generelt større i Tønsberg enn i Horten og det er en utbredt oppfatning at ”det skjer mer” i Tønsberg enn i Horten. Undersøkelsen av bruken av ulike tilbud viser et litt mer nyansert bilde av situasjonen. Det er bare små forskjeller mellom folk fra Horten og Tønsberg når det gjelder bruk av ulike kulturtilbud. Undersøkelsen bekrefter ellers det som ellers er kommet fram gjennom kulturbruksundersøkelser at kino er det kulturtilbudet som flest personer benytter.

Den aller vanligste aktiviteten blant ungdommen er å være sammen med venner i byen, det vil si uten bestemte gjøremål eller ”ærend”. Omfanget av slike opphold i byen er noe større i Horten enn i Tønsberg, og det er mye større andel jenter enn gutter som er sammen med venner i byen/sentrum ukentlig eller oftere. Det er de yngste som aller hyppigst oppholder seg i sentrum.

Økonomiske ringvirkninger av kinodrift

En kino bidrar til liv i sentrum på kveldstid og i helgene. De to kinoene i Tønsberg trekker f.eks til seg et kinopublikum på ca 290.000 pr år, som betyr et gjennomsnittlig daglig besøk på nesten 800. En eventuell kino i Horten vil kunne trekke til seg et publikum på mellom 220 og 275 personer i gjennomsnitt pr dag, forutsatt at kinoen oppnår et besøkstall på 80. – 100.000, som tilsvarer det som Norsk Kinodrift har lagt til grunn i planene for ny kino. En kino i Horten vil redusere ”kinolekkasjen” mot Tønsberg og trolig trekke til seg noe publikum fra nabokommuner. I tillegg vil trolig innbyggerne i Horten gå mer på kino enn før. På den annen side vil realisering av utbyggingsplanene både i Horten og ved Kilden kino i Tønsberg vil føre til skjerpet konkurranse

om kinogjengerne i dette området. De korte avstandene fører til at innbyggerne i Horten og Tønsberg stort sett tilhører det samme kinomarkedet.

Flere av de som går på kino bruker uansett byen flittig. Dette gjelder særlig ungdom. Kinoen fører dermed ikke til ekstra trafikk i byen som tilsvarer hele kinobesøket. Det er likevel få eller ingen andre kulturtilbud som drar et såpass stort publikum til byen så ofte og jevnlig som en kino.

Kinopublikummet i Tønsberg har anslagsvis et forbruk i kiosker og spisesteder i tilknytning til kinobesøket som samlet beløper seg til mellom 12 og 20 mill. kroner. Kinopublikummets forbruk i tilknytning til en ny kino i Horten vil beløpe seg til i størrelsesorden 3-7 mill. kroner, avhengig av besøket ved kinoen og hvor mye som kjøpes i forbindelse med kinobesøket. Forbruket vil bidra til økt omsetning for næringslivet i byen på kveldstid og i helger, men næringslivet vil ikke få en ekstra omsetning som tilsvarer hele forbruket i tilknytning til kinobesøket. Hvor stor den ekstra omsetningen blir, er avhengig av i hvilken grad byens innbyggere omdisponerer sitt forbruk til fordel for kiosker og spisesteder i sentrum, i hvilken grad befolkningen i Horten velger kino i hjembyen framfor i Tønsberg og i hvor stor grad kinoen drar til seg publikum fra nabokommunene til Horten.

1 Innledning

1.1 Bakgrunnen for prosjektet

Bakgrunnen for dette prosjektet er et ønske fra organisasjonen Film & Kino¹ om en utredning som belyser konsekvensene av nedlegging av kinodrift, med fokus på økonomiske og kulturelle aspekter. Det er tidligere gjort en liknende undersøkelse i Bergen. Stiftelsen for samfunns- og næringslivsforskning (SNF) gjennomførte en undersøkelse i 2000 med tittelen ”*Kinoens betydning for bykjernen. En analyse av næringsmessige og kulturelle ringvirkninger av kinodrift i Bergen*”. (Jakobsen og Osland 2000). Utredningen konkluderte blant annet med at kinoens lokale vare- og tjenestekjøp fra underleverandører utgjorde ca 8,3 mill. kroner. De mest betydelige ringvirkningseffektene for annen næringsvirksomhet var imidlertid kinopublikummets kjøp av snacks, forfriskninger mv og andre tilleggsaktiviteter, som beløp seg til i alt ca 80 mill. kroner i året.

I denne undersøkelsen har vi, etter ønske fra oppdragsgiver, valgt ut Horten som case-kommune. Horten hadde kino fram til 2001, da den ble nedlagt. Vi har sammenliknet Horten med nabobyen Tønsberg, som for tiden har to kinoer. For innbyggerne i Horten er Tønsberg nærmeste kinoby.

Prosjektet baserer seg på telefonundersøkelser blant innbyggere i Horten og Tønsberg og personlige intervjuer med kommunenes kultursjefer, kinosjefene i Tønsberg og lokalt næringsliv i Horten og Tønsberg.

Rapporten er organisert slik:

- Kapittel 1 innledes med en gjennomgang av kinopolitikken i Norge, før vi beskriver aktuelle problemstillinger og det metodiske opplegget for utredningen.
- I kapittel 2 gir vi en kort beskrivelse av de to kommunene og om kinosituasjonen i Horten og Tønsberg før og nå. Deretter gir vi noe bakgrunn i form av kinostatistikk, både på landsbasis og for de to kommunene.
- I kapittel 3 gjennomgås resultatene av spørreundersøkelsene blant voksne og ungdom.
- I kapittel 4 drøftes kinoens kulturelle og sosiale aspekter.
- Økonomiske konsekvenser for næringslivet av kinodrift drøftes i kapittel 5.

¹ Film & Kino (tidligere Kommunale Kinematografers Landsforbund) ble stiftet i 1917 som medlemsorganisasjon for kommuner med kinodrift. Film & Kino er i dag en kombinasjon av en medlemsorganisasjon for norske kommuner og en bransjeorganisasjon for kino- og videobransjen. Organisasjonen forvalter Norsk kino og filmfond og driver bygdekinoen og tidsskriftet Film & Kino. (Disse opplysningene er hentet fra www.filmweb.no/filmogkino)

1.2 Kinopolitikken i Norge

I dette delkapitlet skisseres et kino-/kulturpolitisk bakteppe for undersøkelsen. Lesere som ikke er opptatt av dette kan hoppe videre til neste kapittel.

Kinoforestillinger ble fram til og med 1913 regulert ved "Lov angaaende adgang til at gi dramatiske og andre offentlige forestillinger" av 22. mai 1875. Denne loven skilte mellom

1. konserter og dramatiske forestillinger, herunder skuespill, opera, ballett, pantomime og lignende, og
2. forevisninger av annet slags, herunder kunstridning, kappløp, magiske, ekvilibristiske og lignende forestillinger, kosmoramaer, verdensteatre og andre severdigheter på den annen side.

Bevillingsmyndigheten til visning av forestillinger av type 1 kunne legges til kommunestyret eller til en kommunal komité, mens politiet ga tillatelser til å gi forestillinger av type 2. I NOU 2001:5 "*Kinoen i vår tid*" blir denne inndelingen dels sett på som en normativt bestemt skille mellom de «skjønne» scenekunstene og de ikke så høyverdige underholdningsforestillingene, dels som en praktisk løsning for å unngå unødig byråkratisk behandling av arrangementer av sporadisk og ambulerende karakter. Fra 1904 endret imidlertid kinovirksomheten i hele landet karakter fra omreisende til stedbundet, noe som skapte behov for klarlegging av hvordan fast kinovirksomhet skulle reguleres.

I 1913 kom Lov om offentlig forevisning av kinematografbilleder (Ot. prp. nr. 26, 1913). Den innebar at kontrollen med filmer ble et statlig ansvar, for å oppnå en ensartet vurdering av filmer og unngå forskjellsbehandling fra ett distrikt til et annet, mens styringen av kinoene skulle være et lokalt, kommunalt ansvar. Kommunene skulle selv ha anledning til å vurdere hvilke virkemidler som var hensiktsmessige, og ha myndighet til å iverksette de tiltak som var ansett som nødvendige for å utnytte kinoenes potensial som "nyttige" samfunnsinstitusjoner.

Det nevnte skillet mellom henholdsvis "skjønn scenekunst" og mindre aktverdige underholdningsarrangementer, preget hele kulturpolitikken fram til 1970-tallet. Utgangspunktet var et kvalitativt kulturbegrep, som satte kulturaktiviteter som teater, billedkunst, klassiske konserter, opera og kulturvern i fokus. I perioden fra 2.verdenskrig og fram til 1975 var *demokratisering av kulturen* en hovedmålsetting for kulturpolitikken. Til grunn for denne politikken lå den oppfatning at det fantes noen kulturelle og geografiske sentra for god kulturproduksjon, og at produktene derfra måtte spres til alle grupper av folket, uavhengig av bosted og klasse. Institusjoner som Norsk Bygdekino, Riksteatret, Riksgalleriet og senere Rikskonsertene ble alle opprettet som ledd i denne kultursprednings- og folkeopplysningspolitikken. (Mangset 1992, Vestheim 1995). Samme begrunnelse lå også til grunn for opprettelsen av ordningen med statstilskudd til bygging av samfunnshus (fra 1950). Den skulle bidra til lokaler rundt om i landet som kunne ta imot kulturtilbud fra sentrum, som Riksteatret og Norsk Bygdekino. (Vaagland et al 2002)

Til tross for kulturspredningstiltakene ble det ingen stor tilstrømming av nye sosiale grupper til teaterforestillingene, konsertene og kunstutstillingene. Framveksten av nye media fra 1960-tallet innebar dessuten at mange foretrakk å se teater og film på fjernsyn istedenfor i offentlige lokaler. Fra omkring 1975 skjedde det derfor en dreining i offentlige kulturpolitiske målsettinger og strategier i flere land. I Norge ble denne dreiningen nedfelt i to kulturmeldinger i begynnelsen av 1970-tallet, Stortingsmelding nr. 8 *“Om organisering og finansiering av kulturarbeid”* (1973-74) og Stortingsmelding nr. 52 *“Ny kulturpolitikk”* (1973-74). ”Den nye kulturpolitikken” innebar en radikal dreining bort fra 50- og 60-tallets kulturspredning og over i det som ble kalt *kulturelt demokrati*, og vektla synliggjøring og verdsetting av ulike sosiale gruppers kulturuttrykk og kulturinteresser.

Når det gjelder kinoens rolle i den nye kulturpolitikken, ble det vektlagt at kinoen skulle ha som viktig funksjon å være samlings- og arnested for lokalbefolkningens egen kulturaktivitet. Det at kommunene allerede hadde styringsansvaret for kinodrift, passet dessuten godt inn i den nye kulturpolitikkenes vektlegging på desentralisering

Hovedlinjene fra 70-tallets kulturpolitikk ble stående fast utover på 80-tallet. Mens 1970-årene var tiden for utforming av kulturpolitikken på nasjonalt nivå var 80-årene dessuten tiåret for iverksetting av den på lokalt og regionalt nivå.

Prinsippet om kommunenes ansvar for kinodrift fikk ny legitimitet på 1980-tallet, fordi det sikret kinoens innpassing i den allmenne lokale kulturpolitikken. St.meld. nr. 17 (1981-82) *“Filmen i samfunnet”* framholdt videre kinoens rolle som en kjerneinstitusjon i det lokale kulturlivet, og spesielt dens sosiale og kulturelle betydning i mindre lokalsamfunn:

“Kinoloalet fungerer i mange bygder som ’storstue’, og er gjerne det eneste sted der et større antall mennesker kan samles til felles opplevelse.” (St.meld. nr. 17, 1981-82: 80).

Proposisjonen om lov om film og videogram, som kom i 1987, ga uttrykk for kinoenes rolle som lokale kultursentre og deres betydning for andre deler av kulturlivet:

“Dei kommunalt eigde kinolokala har ofte vore nytta til andre føremål, som tildømes konsertar, lokale teater- og revyframsyningar og liknande aktivitetar. Ei lang rekkje samfunnshus med bibliotek, møterom, utstillingslokale m.m. er bygde med kinoen som kjerne. Lokale kulturtiltak har òg vore finansierte med inntekter frå kinodrifta.” (Ot. prp. nr. 20, 1986-87: 13).

I kulturpolitikken på 1990-tallet var tilrettelegging for formidling av den nasjonale kulturarven og av kunst og kultur på høyt kvalitetsnivå over hele landet en prioritert oppgave. Dette kom til uttrykk bl.a. ved at mange større kulturhus som ble bygd i denne perioden fikk saler særskilt tilrettelagt for kinoformål. Østlandsforsknings evaluering av tilskuddsordningen til lokale og regionale kulturbygg (Vaagland et al. 2002) avdekket at den sterke vektleggingen på å skape optimale forhold for kino – blant annet fast amfi – i mange tilfeller gjorde byggene dårlig egnet for andre kulturformål.

Det desentraliserte kinosystemet, med kommunene som ansvarlige, var et viktig element også i 1990-tallets kulturpolitikk. Argumentet var nå at dette systemet sikret et kvalitativt godt filmtilbud over hele landet:

”Målet er å opprettholde vårt desentraliserte kinosystem, som gir et i internasjonal sammenheng unikt balansert tilbud av kvalitetsfilm og underholdningsfilm til hele landet.” (St.meld. nr. 61, 1991-2: 164).

Kommunenes ansvar for kinodriften har altså vært et viktig prinsipp i norsk kinopolitikk i nærmere 100 år, med konsesjonsordningen som en hovedpilar. Kommunenes rett til å fastsette vilkår for konsesjon til visning av film og videogram er nedfelt i loven, men med den begrensning at det ikke kan fastsettes vilkår som innebærer totalforbud mot framvisning av film eller videogram i en kommune.

Det såkalte Kinopolitikkutvalget la 13. desember 2000 fram NOU 2001: 5 *”Kino i en ny tid”* for Kulturdepartementet. Utvalget mente det var nødvendig å videreføre konsesjonsordningen for kinodrift, og at kommunene fortsatt burde håndheve ordningen. Utvalget pekte imidlertid på at konsesjonsordningen ikke ble praktisert i samsvar med intensjonene i alle kommuner, og at dette svekket legitimiteten til ordningen. Bondevik II-regjeringen sluttet seg til utvalgets vurderinger, og igangsatte informasjonstiltak for å endre praksis. (St.meld. nr 48 (2002-2003):150)

30. september 2004 ble det vedtatt en ny §100 om ytringsfrihet i Grunnloven. Bestemmelsens 4. ledd lyder:

”Forhaandscensur og andre forebyggende Forholdsregler kunne ikke benyttes, medmindre det er nødvendigt for at beskytte Børn og Unge imod skadelig Paavirkning fra levende Billeder. Brevcensur kan ei sættes i Værk uden i Anstalter.”

Kultur- og kirke departementet og Justisdepartementet tolket den nye bestemmelsen dit hen at det i utgangspunktet ikke kan stilles krav til innholdet i tilbudet som vilkår for konsesjon til fremvisning eller omsetning av film eller videogram i næring. Spørsmålet om hvordan bestemmelsen skal tolkes og implementeres på kinoområdet har vært grunnlag for en høringsprosess.² Kultur- og kirke departementet foreslo i sitt høringsnotat et nytt § 2, 4. ledd i film- og videogramloven:

”Kommunane kan fastsetje vilkår for løyve til framsyning av film og videogram. Vilkåra kan ikkje innehalde krav til innhaldet i tilbodet eller innebere totalforbud mot framsyning av film eller videogram i ein kommune.”

² Høringsfristen var 10.august 2005 og saken er for tiden til behandling i departementet.

1.3 Sentrale problemstillinger og metode

1.3.1 *Kinoens kulturelle og sosiale aspekter*

Vurderingen av kulturelle og sosiale aspekter ved kinodrift tar utgangspunkt i kinoens publikumsretta rolle som kulturformidler og sosial arena. Det henspilles på kinobesøk som anledninger for kulturelle opplevelser knyttet til selve filmen og filmtilbudet, men også på kinoen som arena for sosialt fellesskap og utvikling av sosiale relasjoner. Videre er kinoens plass i et større bilde av kulturtilbud og kulturkonsum et relevant tema, det vil si at vi er opptatt av sammenhengene mellom folks bruk av og interesse for kino og andre tilgjengelige kulturtilbud. Relevante problemstillinger kan formuleres slik:

- Hva betyr nærhet til kinotilbud for i hvilken grad og hvor ofte innbyggerne går på kino?
- Blir mangel på kinotilbud i egen by erstattet av kinobesøk i nabobyer og av film på dvd/video?
- I hvilken grad utgjør kinoen et sosialt møtested og en arena for sosialt fellesskap?

1.3.2 *Økonomiske ringvirkninger av kinodrift*

I tillegg til å sikre befolkningen et godt kinotilbud, som er det primære ved kinodriften, er oppdragsgiver i dette prosjektet opptatt av om kinoen også påvirker samfunnet rundt på andre måter.

Over tid har det vært en sterk utbygging av kjøpesentra, også utenfor eksisterende bysentra. Samtidig har også boligbyggingen i stor grad skjedd utenfor bykjernen. I en utredning fra Miljøverndepartementet fra 1998 (MD 1998) uttales det at:

”Sentrum trues av synkende markedsandeler for handelen, utrivelig trafikkmiljø og utflytting av beboere, næringsliv og offentlige institusjoner som trenger økt plass i mer tidsmessige lokaler. Dette kan få en negativ spiraleffekt med forslumming av bymiljøet, forfall i bebyggelsen og økt utrygghet, spesielt i de større byene. I så fall får vi et mindre bærekraftig samfunn med økt byspredning, mer bilbruk, økt forbruk av natur- og miljøressurser og dermed tap av viktige kulturelle og menneskelige verdier.”

Det er en utfordring å få til en vitalisering av sentrum; dvs få folk til å bruke sentrum mer i forbindelse med handling, kulturopplevelser og andre aktiviteter. Kino er et lavterskeltilbud rettet mot det brede publikum, og kinoforestillinger trekker mye folk til byen. I utredningen fra MD i 1998 er det laget en oversikt over besøk ved en del ulike attraksjoner, og det viser seg at kino og bibliotek har høye besøkstall sammenliknet med de fleste andre attraksjoner. Kinodrift kan derfor bidra til å skape liv og gjøre byen mer attraktiv. I tillegg til å gå på kino gjør også kinopublikummet andre ting, f.eks gå på restaurant eller kafe før eller etter

kinoen, eller i det minste kjøper brus, godteri eller andre kioskvarer. Kinopublikummet bidrar dermed til ringvirkninger i form av omsetning i det øvrige næringslivet i byen. I denne utredningen er det først og fremst problemstillinger knyttet til slike ringvirkninger oppdragsgiver er opptatt av. Våre to hovedproblemstillinger i tilknytning til de lokaløkonomiske virkningene er:

- Fører manglende kinodrift til at næringsvirksomhet/omsetning trekkes bort fra sentrum?
- Mister en by uten kino omsetning/inntekter som følge av at innbyggerne i egen kommune eller nærmeste omegnskommune velger å reise til nabokommunen for å gå på kino?

Metodisk sett er dette vanskelige spørsmål og for så vidt også hypotetiske spørsmål – fordi det innebærer at vi forsøker å si noe om forholdet mellom dagens tilstand (ikke kinodrift) og en hypotetisk tilstand (kinodrift). Hva taper Horten på at de ikke har kino? Vi kan sammenlikne med Horten slik byen var før kinoen ble nedlagt eller vi kan sammenlikne Horten med en annen ”liknende” by som har kino. Det er imidlertid veldig vanskelig å isolere ”kinofaktoren” fra andre forhold som påvirker utviklingen i en by.

1.3.3 Metoder

Vi har tilnærmet oss problemstillingene ved å spørre befolkningen i Horten om deres kinovaner og forbruk i tilknytning til kinobesøk (som stort sett foregår i Tønsberg). Vi har også spurt befolkningen i Tønsberg om det samme. Vi kan da danne oss et bilde av befolkningens kinovaner i de to kommunene og om folk i Horten har andre kinovaner enn i Tønsberg. Spørreundersøkelsen gir også et grunnlag for å si noe om lekkasjen fra Horten til Tønsberg og slik sett hva som kan representere et potensial for omsetning i Horten dersom kommunen hadde hatt kinodrift. Om dette potensialet kan sies å representere et tap for Horten som følge av manglende kinodrift er et vanskeligere spørsmål. Dette har vi drøftet nærmere på grunnlag av samtaler med næringsdrivende i de to kommunene og ved å vurdere ulike egenskaper ved de to kommunene.

Datagrunnlaget vårt er i hovedsak innhentet gjennom;

- telefonintervjuer (fast telefon) blant 1000 innbyggere 18-55 år i Horten og Tønsberg
- telefonintervjuer (mobiltelefon) blant 200 ungdommer 16-18 år i de to samme byene
- samtaler med næringslivsledere, kultursjefer og kinosjefer (Tønsberg) mv i de to byene.

De to telefonundersøkelsene er gjennomført av selskapet Norstat på Lillehammer på oppdrag av Østlandsforskning. Spørreskjemaene som ble benyttet er vist i vedlegg 1. Opplegg for spørreundersøkelsen, utvalg og resultater er nærmere dokumentert i kapittel 3.

Vi har hatt samtaler med begge kinosjefene i Tønsberg, kultursjefene i Horten og Tønsberg, turistsjefen i Horten, leder for handelsstanden i Horten og daglig leder i fem serveringsbedrifter i Tønsberg og to serveringsbedrifter i Horten. Hensiktene med disse samtalene var å få kunnskap om faktiske forhold rundt kinodriften i Tønsberg og kulturlivet

i Horten og Tønsberg, samt å få næringslivets erfaringer og inntrykk av kinoens betydning for bedrifter i byen. De fleste av intervjuene er gjennomført ved besøk i Horten og Tønsberg. Noen få intervjuer er foretatt pr telefon.

2 Beskrivelse av Horten og Tønsberg

Evt. konsekvenser av den manglende kinodriften i Horten må sees i forhold til Horten sin plass i regionen og forholdet til Tønsberg spesielt. Vi vil derfor innledningsvis gi en beskrivelse av ulike sider ved de to byene.

2.1 Horten

2.1.1 *Kort historikk*

Horten ble etablert som ferjested i 1582, da trafikken over til Moss kom i ordentlige former. Særlig var transport av forsyninger og militære mannskaper viktig. Det ble utstedt privilegier på driften, som igjen ga gjestgiverivirksomhet i tilknytning til gården Horten.

Området Karljohansvern ble valgt som Marinens hovedbase i 1818, og i 1849 ble Marinens Hovedverft etablert. Da marinen flyttet det meste av sin virksomhet til Haakonssvern utenfor Bergen i 1950-årene, ble verftet etter hvert omgjort til et statlig verft; Horten Verft. Verftet var kommunens viktigste arbeidsplass i en årrekke, men gikk konkurs i 1987.

Horten ble ladested i 1858 og fikk bystatus i 1907. I 1965 ble kommunen slått sammen med Åsgårdstrand, og deretter med Borre kommune i 1986. Kommunen fikk først navnet Borre, men etter folkeavstemning i 2002 ble kommunenavnet endret til Horten.

2.1.2 *Horten i dag*

I dag bor det vel 23000 innbyggere i Horten kommune, hvorav ca 17000 innenfor de gamle bygrensene fra 1907. Kommunen har også fire andre tettsteder: Åsgårdstrand by med 3000 innbyggere, Borre med 1000 innbyggere, Skoppum med 2000 innbyggere og Nykirke med 1000 innbyggere.

En viktig brikke i kommunens satsing på kunnskap og opplevelser er Høgskolen i Vestfold. Denne er i dag spredt over flere steder i fylket, men deler av institusjonen er lokalisert på Bakkenteigen i Horten kommune, og det er vedtatt at hele skolen skal være samlet der fra 2009. Bakkenteigen ligger i Borre, ca 7 km fra Horten sentrum. HiVE har ambisjoner om å utvikles til et nasjonalt senter på universitetsnivå innen elektronikk, teknologi og praktisk pedagogikk.

Høgskolen i Vestfold rekrutterer hovedsakelig fra eget fylke og på grunn av de korte avstandene bor mange hjemme hos foreldrene. Et fåtall studenter bor i nærheten av

Bakkenteigen. Når hele skolen skal samles på Bakkenteigen må en anta at dette endrer seg og at flere vil ha behov for å bo i kommunen, og representere et potensielt kinopublikum.

Næringsliv

Horten er tradisjonelt en typisk industrikommune og har fortsatt en større andel av sysselsettingen knyttet til industri enn for eksempel fylkes- og landsgjennomsnittet og Tønsberg. I Horten har det tradisjonelt vært mye verftsindustri, men etter hvert har det også vokst fram mange virksomheter med hovedvekt på elektronikkproduksjon og IT. Av de største bedriftene kan nevnes Kongsberg Maritime, Vingmed Ultrasound, Sensor og AME. Et av landets største fotolaboratorium, Preus Foto, ble også startet i Horten, men her er virksomheten nå trappet ned.

Horten Verfts område er i dag industripark, med en rekke nye virksomheter i de gamle lokalene. I magasinene er det etablert museer, og Marinesamfunnsområdet er i dag i all vesentlig grad sivilt boligområde. På Møringa, Vealøs og Øyene er det fortsatt militær aktivitet. Stortinget har imidlertid vedtatt at aktiviteten ved befalsskolen skal reduseres. Konsekvensen av dette vedtaket er ikke avklart, blant annet er det en viss usikkerhet om hvor store områder Forsvaret har behov for til de aktivitetene som skal opprettholdes og evt. hvilke nye framtidige aktiviteter som kan bli etablert. Kommunen er i gang med kommunedelplan for Karljohansvern, som etter planen skal vedtas sommeren 2006 Videre er et pilotprosjekt om Kultur og verdiskaping på Karljohansvern under planlegging. Prosjektet er et samarbeid mellom Horten kommune, Vestfold fylkeskommune, Forsvaret, Preus museum og private aktører.

Kulturliv og kulturell infrastruktur

Det fins ca 250 lag og foreninger i Horten. Kommunen og regionen har et aktivt teater- og revymiljø og (ikke minst sjøbasert) idrettsmiljø.

De viktigste kulturlokalene i Horten kommune i dag er Bakkenteigen kulturhus, og Kulturhuset 37. Bakkenteigen kulturhus ble oppført i 1991 som del av det nye skoleanlegget til Høgskolen i Vestfold (HiVe), ca 7 km sør for Horten sentrum. Kulturdelen av anlegget, som består av en stor sal med 450 plasser, benyttes både som auditorium for HiVe og for kulturformål. Horten kommune har bidratt finansielt i realiseringen av salen og har det tekniske ansvaret (lyd/lys) samt 1 ½ stilling knyttet til drift av den. Kommunen disponerer salen etter kl 16.00 på hverdager og i helgene, men avtalen mellom kommunen og høgskolen er fleksibel.

I kap 2.3 beskrives planene for ny kino i Horten, der nåværende teatersal skal opprustes til både kino- og kulturformål, mens Bakkenteigen skal være hovedarena for større arrangementer også i framtiden. Den valgte løsningen vurderes ikke som optimal for alle deler av det lokale kulturlivet. For eksempel har deler av teatermiljøet ønsket at den gamle bygningen skulle rehabiliteres primært for teaterformål, og at ny kino skulle bygges på annen tomt.

Kulturhuset 37, i sentrum av Horten (Storgata 37), brukes først og fremst til tilbud for unge, men også eldre og grupper med psykiske lidelser og utviklingshemninger benytter lokalene. Bygget er også valgt til Horten kommunes tusenårssted, med den begrunnelse at det er et møtested sentralt i Horten, der hverdagskulturen settes i sentrum. Huset er over 110 år gammelt og rommer mye av Hortens historie. Det har blant annet huset folkeskole, bibliotek og husmorskole.

Også kommersielle steder benyttes til kulturarrangementer, både i kommunal og privat regi. Ikke minst foregår det mye om sommeren. I tillegg til enkeltstående arrangementer arrangeres også flere årlige festivaler i Horten (Roserock, Makrellfestival, Ynglingefestival i Åsgårdstrand) samt Oslofjorden Revyfestival annethvert år³. Vestfoldfestspillene har flere arrangementer i Horten hvert år.

2.2 Tønsberg

2.2.1 Kort historikk

Kjøpstaden Tønsberg eksisterte før slaget ved Hafrsfjord i år 872, og byen markerte sitt 1000-årsjubileum i 1971, som Norges eldste by. Helt fram til 1671 var Tønsberg Vestfolds eneste by.

Middelalderbyen Tønsberg hadde trolig en befolkning på ca.1000 innbyggere, men både pest og bybranner preget byen i flere hundre år. Etter en omfattende brann i 1536 ble livsgrunnlaget for byen helt endret. Som tiltak for å gjenreise byen ble byborgerne innvilget 6 års skattefrihet mot å flytte tilbake til byen. Helt fram til slutten av 1600-tallet var byen preget av nedgangstider.

Byen fikk en blomstringstid mot slutten av 1600-tallet, da hollenderne og englendernes herredømme på havet gjorde trelasthandel til en viktig virksomhet. Tønsbergs egen rederivirksomhet økte, og i 1806 var byen landets tredje største sjøfartsby. Oppsvinget i sjøfarten dannet også grunnlag for etablering av flere skipsverft og industri, men dette ble av kort varighet på grunn av Napoleonskrigene. Nytt oppsving kom ikke før midt på 1800-tallet, da byen i tillegg til virksomheten innen sjøfarten også begynte å få inntekter fra en ny viktig næring, nemlig hvalfangsten. Da Svend Foyn i 1863 fikk bygget verdens første dampdrevne hvalbåt og slik sikret seg fangstmonopol på de sterkeste hvalene, var Tønsbergs posisjon som hvalfangstby en realitet.

³ Denne er samordnet med revyfestivalen på Høylandet og de to festivalene alternerer. Oppdragsgiver for Oslofjorden Revyfestival er Horten og Borre Turistråd.

Hvalfangstrederiene ble etter hvert store bedrifter og kommuner med slik virksomhet var fra 1950-tallet blant Norges rikeste kommuner. Også virksomheten ved skipsverftet Kaldnes Mekaniske Verksted, som i alle år etter krigen var en hjørnesteinsbedrift i byen, var nært koblet mot hvalfangsten. Skipsbygging og utrustning av skip samt forberedelser til hvalfangstekspedisjoner i Sørishavet, ga fra midt på 1900-tallet også grunnlag for utviklingen av handelsbyen Tønsberg. Tønsberg og Sem ble slått sammen til en kommune i 1988.

2.2.2 Tønsberg i dag

Tønsberg kommune har i dag 36000 innbyggere. Byen/tettstedet Tønsberg rommer imidlertid en befolkning på hele 44.959 i følge SSB's tettstedsstatistikk⁴. Dette har sammenheng med at en stor del av tettstedet strekker seg over i Nøtterøy kommune. Byen er sete for fylkeskommunen, fylkesmannsembetet, fylkessykehuset og Tønsberg bispedømme, som omfatter Vestfold og Buskerud.

Næringsliv

Tønsberg er eneste kommune i Vestfold som har flere arbeidsplasser enn arbeidstakere, og er videre kommunen med den nest største netto innpendlingen i landet, etter Ullensaker kommune. Tønsberg har den "beste" næringsutviklingen i Vestfold, og er rangert som nr 22 i Norge i 2004. Nederst finner vi Tjøme, Nøtterøy og Horten. (Vareide og Mwenda 2005:55). Over 80 % av arbeidsplassene i Tønsberg er knyttet til tjenesteytende næringer, noe som understreker byens funksjon som sentrum for et stort omland. Tønsberg er en handelsby med en relativt høy andel sysselsatte innenfor varehandel, og ligger på 8. plass i landet når det gjelder detaljvarehandelsomsetning pr innbygger (SSB's omsetningsstatistikk 2. halvår 2005). Tønsberg har dessuten et vidt spekter av virksomheter innenfor privat og forretningsmessig tjenesteyting og har mange statlige arbeidsplasser knyttet til bl.a. sykehuset. Kommunen har også relativt mange arbeidsplasser innenfor hotell- og restaurantbransjen.

Kulturliv og kulturell infrastruktur

Tønsberg ønsker å framstå som, og oppleves sannsynligvis av mange som opplevelsesbyen i Vestfold. Tønsberg har et stort og aktivt teater- og revymiljø, både blant voksne og barn. Blant annet fins tre viktige teatergrupper i kommunen, alle etablert på 1970- og 80-tallet. Også orkestermusikk har lange tradisjoner i Tønsberg og Vestfold forøvrig. Vestfold Symfoniorkester er et av landets mest aktive amatørorkestre og gir mange konserter i løpet av året.

Oseberg kulturhus er bygd som del av Quality Hotell Tønsberg og sto ferdig i 2002. Kommunen eier tomten, og forutsetningen for at hotellet fikk bygge der var at det ble bygd

⁴ I følge SSB's definisjon er et tettsted en samling av minst 200 hus der avstanden mellom husene ikke overstiger 50 meter.

en stor sal med scene som kommunen kunne disponere 120 dager i året til redusert pris. Salen har 1000 sitteplasser og benyttes til store kulturarrangementer, samt til kurs/konferanser i hotellets regi. Leieprisene for salen er relativt høye (høyere enn i rent kommunale bygg), og det må betales tillegg for tekniske tjenester (lyd/lys). Store deler av det lokale kulturliv vurderer det derfor som for dyrt å bruke lokalene.

Papirhuset teater er et intimt teaterhus midt i sentrum. Huset ble kjøpt av Tønsberg kommune i 1988 og gitt til byens teatergrupper mot at teatergruppene innredet og drev teateret. Teateret er organisert som en stiftelse (Stiftelsen Papirhuset Teater) bestående av tre av byens teatergrupper (Thesbiteateret, Sjøbodteateret og Lattergal). Teatersalen har plass til 140 tilskuere i amfi og leies ut til teaterforestillinger, konserter og andre arrangementer. Det brukes bl.a. av Teater Ibsen⁵ og Figurteatret Katta i Sekken, og Riksteateret har også vist oppsetninger i huset.

Spiret er et konsertsted med blackbox-scene som benyttes mye til kulturarrangementer. Også Rica Klubben Hotell har lokaler som benyttes mye til kulturformål. Kulturlivet i Tønsberg benytter også i betydelig grad Nøtterøy kulturhus og Bakkenteigen i Horten.

Slottsfjell Festival arrangeres hver sommer, Hammerslag Festival Vinterblot (metal) før jul, og Middelalderfestival annethvert år. I tillegg kommer et stort antall enkeltarrangementer innenfor et bredt spekter av uttrykk og sjangre. Tønsberg kommune er involvert, i større eller mindre grad, i ca 400 kulturarrangementer i året.

2.2.3 Integrasjon i Tønsberg – Horten området

Det er relativt korte avstander i Vestfold generelt, og avstanden mellom Horten sentrum og Tønsberg sentrum er bare 18 km. Det er et godt utbygd busstilbud som trafikkerer mellom de to byene. Det går også tog mellom de to byene, selv om dette ikke går innom Horten sentrum, men stopper et kvarters kjøretur utenom.

Tønsberg er en innpendlingskommune med et bredt utvalg av arbeidsplasser. Kommunen har i overkant av 25.000 arbeidsplasser, men bare 46 % av disse er besatt av bosatte i Tønsberg. Resten av arbeidsplassene er besatt av arbeidstakere som er bosatt på Nøtterøy, i Horten og i andre kommuner i nærheten⁶. Ca 16 % av arbeidstakerne som er bosatt i Horten har arbeidsplassen sin i Tønsberg. Varehandelsstatistikken viser også at Tønsberg er et handelssentrum for innbyggerne i nabokommunene. Mens detaljhandelsomsetningen pr innbygger 2. halvår 2005 var på i overkant av 44.000 kroner i Tønsberg, var den på 23.400 kroner i Horten. I tillegg til handelslekkasje fra omegnskommunene i favør av Tønsberg,

⁵ Teater Ibsen er regionteater for Telemark og Vestfold og eies av de to fylkeskommunene samt Skien og Tønsberg kommuner.

⁶ Kommunene Tønsberg, Horten, Nøtterøy, Re, Andebu, Stokke og Tjøme inngår i samme økonomiske region, dvs. at de utgjør et område med stor grad av integrasjon når det gjelder handel og arbeidsmarked. Norge er inndelt i 90 økonomiske regioner som er en standardinndeling fra SSB (SSB 2004).

skyldes nok den høye omsetningen også at Tønsberg er en typisk turist- og hytteby og at byen er naturlig handlesenter for fritidshusbeboere og andre besøkende til steder som Tjøme og Nøtterøy. Tønsberg er alt i alt en by med et svært godt utbygd tilbud av arbeidsplasser, varehandel, tjenesteytende næringer og kulturvirksomhet. I tillegg til å trekke til seg arbeidstakere og handlende fra omegnskommunene, er det grunn til å tro at det også er lekkasje til fordel for Tønsberg når det gjelder ulik tjenesteytende virksomhet og kulturelle aktiviteter.

2.3 Kinosituasjonen i Horten og Tønsberg

2.3.1 *Horten*⁷

Horten fikk sin første faste kino i 1907, i Horten losjes lokale "Frem".

Kommunal kino ble etablert i byen i 1938, i nytt bygg på byens torg. Kinoanlegget ble betegnet som et av landets fineste og mest moderne kinolokaler, ikke minst på grunn av det lydtekniske anleggets kvalitet.

Fra 1981 ble kinoen benyttet også av Teatergruppen Masken, til revyforestillinger. Det ble også gjort et kommunalt vedtak om at kinoen skulle fylle oppgaven som kulturhus og ikke lenger bare kinodrift. Det å kombinere en fullverdig og framtidsrettet kinodrift med funksjonen som byens kulturscene var imidlertid ikke enkelt, og det ble høylydt diskutert både i aviser og andre fora om dette var en god løsning.

Teatergruppen Masken gjorde i denne perioden store arbeider for å gjøre lokalene mer hensiktsmessige for sin virksomhet. Arbeidet ble gjort på dugnad, med noe økonomisk tilskudd fra kommunen. Blant annet ble scenen forlenget en meter innover i salen, og det ble bygd garderober i kjelleren og trapp opp til scenen.

I april 1988 bestemte kommunestyret at kommunen ikke lenger ville drive kinoen. Teatergruppen Masken stiftet Masken Kino og Teater AS og overtok ansvaret for kinoen og drev den på dugnad, med tilskudd fra kommunen til lønn for kinosjef og til nødvendige investeringer. Revy og teater var imidlertid fortsatt gruppas primærvirksomhet, og begrunnelsen for at en tok ansvaret for kinodriften var for en stor del at en fortsatt ønsket å spille revy og teater i bygget.

Driften gikk brukbart til og med 1997. Skifte av daglig leder/kinosjef og innkjøp av nytt lydanlegg, sammen med den sterke kinoutviklingen i Tønsberg (beskrives senere), førte til

⁷ Beskrivelsen er dels basert på intervjumateriale, dels på reportasjer i lokalavisen Gjengangeren fra perioden 2000-2006 (www.gjengangeren.no).

dramatisk endring i utviklingen. Allerede i 1998 hadde kinoen stort underskudd, og i 1999 drev kinoen for kreditors regning. Høsten 1999 gikk kinoselskapet konkurs, men Masken fortsatte i en periode å drive kinoen på dugnad, med redusert aktivitet. I ettertid konkluderer Jan Ingar Hansen slik om Maskens kinodrift:

”I etterpåklokskapens navn kan en vel se at kinodrift ikke burde vært en Masken-oppgave. Utrolig mange dugnadstimer er nedlagt opp gjennom årene for å holde kinoen i gang, driften ble aldri noen suksess og sleit ut mange medarbeidere.” (Hansen 2001⁸)

Etter Maskens konkurs inngikk kommunen avtale med Parkteateret Kino AS i Moss om leie av lokalene og drift av kinoen, i tett samarbeid med kinoen i Moss. Denne ordningen trådte i kraft fra februar 2000 og skulle ha fem års varighet. Kinobesøket i Horten lå i denne perioden på i gjennomsnitt 0,65 besøk pr person/år, mens tallet for landet som helhet lå på 2,8 besøk.

Parkteateret ønsket å satse offensivt for å få økt besøket. Blant annet ble det inngått samarbeid med kjøpesenteret Sjøsidan om kjøp av barnekinoforestillinger for at foreldrene kunne handle, mot at Parkteaterets tilbud ble markedsført i kjøpesenterets magasin. Andre tiltak var gjenåpning av kiosklokalene i kinobygget og nytt gatekjøkken var .

Allerede i september 2001 ble imidlertid kinoen stengt på grunn av at det elektriske anlegget ikke tilfredstilte brannsikringsforskriftene. Parkteateret ble løst fra sin leieavtale og stilte som betingelse for videre leie at det tekniske utstyret måtte rustes opp, både når det gjaldt lyd og bilde.

Planene om ny kino

Ikke bare kinoentusiaster men også revy- og teatermiljøene i byen opplevde kinonedleggelsen i 2001 som dramatisk for byens kulturliv og kulturtilbud. Etter nedleggelsen har det da også i flere år vært arbeidet med planer om ny kino i byen.

For kommunen har det vært et viktig argument at en ny kino må bygges i tilknytning til den gamle bygningen, som er bevaringsverdig, og ivareta behovet for totalrehabilitering av denne, både utvendig og innvendig. Andre løsninger har imidlertid også vært diskutert, blant annet bygging av ny kino i havneområdet. SF Kino var i en periode aktuell som driver av et nytt kinoanlegg på havna.

Den kommunale beslutningsprosessen har vært kronglete og langvarig, først og fremst på grunn av kommunens økonomi, men også på grunn av motstridende politiske vurderinger om saken. Pr. mars 2006 mangler fortsatt det endelige vedtaket som skal til før spaden kan stikkes i jorda. Planprosessen er fullført, det har vært gjennomført konkurranse om prosjektet og, som resultat av denne, et forprosjekt om ulike finansieringsmodeller.

⁸ Hansen, Jan Ingar: Med såre hender og latterbrøl. Masken 20 år. Borreminne 2001.
<http://borreminne.hive.no/index.html>

De planene som foreligger innebærer at det gamle kinobygget skal rehabiliteres og inngå i et moderne 4-sals kinosenter med totalt 416 seter. Den eksisterende kino-/teatersalen skal etter rehabilitering være en funksjonell kinosal som også skal kunne benyttes til teater, konserter og revy, med mest mulig av opprinnelig interiør bevart. Videre skal det bygges tre nye saler på tilleggsareal på bakenforliggende tomt, med gangforbindelse i glass mellom det eksisterende og det nye bygget. To saler skal utstyres med konferansefasiliteter for å kunne benyttes også til inntektsgenererende aktiviteter i perioder da de ikke er i bruk til kino- og kulturformål. Dette kan være næringslivssamlinger, konferanser, pressekonferanser, live-overføringer (sport, teater, konserter etc), private arrangementer og festivaler.

Dette nye bygget for kino og andre kulturformål i Horten sentrum vil supplere, men ikke erstatte andre kulturlokaler. Større konserter og kulturarrangementer vil også i framtiden ha Bakkenteigen kulturhus som sin hovedarena.

Finansiering

Den vedtatte finansieringsmodellen innebærer at Horten kommune skal bygge bygget i egen regi, mens konsesjonen til å drive kinoen gis til en privat profesjonell aktør som leier bygget av kommunen. De totale investeringene er beregnet til 24 mill. kr + mva., som etter planen skal skaffes til veie gjennom salg av kommunale eiendommer. Verdien av disse er imidlertid usikker, og dermed også størrelsen på supplerende låneopptak. Dette er bakgrunnen for at saken er utsatt inntil full finansiering er på plass. Billettinntektene for kinoen er beregnet ut fra et anslått antall besøkende på 70 000 i 1.driftsår og 80 000 i 2.driftsår.⁹

2.3.2 Tønsberg

Tønsberg representerer et særtilfelle på det norske kinoområdet, som den eneste mellomstore by (ca 40 000 innbyggere) med mer enn ett kinoanlegg. Kinosituasjonen har imidlertid vært i stadig endring i løpet av de siste 20-25 årene. Kalkvik Consulting gjennomførte i 2001, med oppfølging i 2005, en studie av kinosituasjonen i byen (Kalkvik 2005). Med grunnlag i denne kan kinohistorien i Tønsberg beskrives slik:

Tønsberg fikk sin første kino bygd for kinoformål på 1930-tallet. Denne var kommunal, holdt til i leide lokaler sentralt i byen og hadde opprinnelig 1000 stoler, men ble etter krigen ombygd til å romme 750 personer. Kilden Kinosenter & Teater i Sem kommune ble bygd i 1957 og strategisk plassert for å trekke publikum, ikke bare fra landkommunen Sem, men også fra bykommunen Tønsberg. De to kinoene var jevnbyrdige og delte markedet noenlunde likt seg imellom. Kinolekkasjen fra Tønsberg til de kommunale kinoene i Horten, Tjøme og Sandefjord synes også å ha vært liten på denne tiden.

Tønsberg kino ble nedlagt i 1983, hovedsaklig på grunn av sviktende publikumstall og stort

⁹ I forhold til kinobesøket på andre sammenlignbare steder vil et sannsynligvis mer realistisk, men fortsatt optimistisk anslag være nærmere 50 000 enn 70 000. Vi benytter 50 000 i våre beregninger videre i rapporten.

driftsunderskudd, men også fordi Tønsberg Sparebank, som eide bygget, ønsket å rive det for å bygge nytt bankbygg på tomten. Sett fra politikernes synspunkt representerte dessuten Kilden kino et fullgodt kinotilbud for byens befolkning.

Nedleggelsen av Tønsberg kino møtte stor motstand blant brukerne. Det ble argumentert med at kino utgjør et viktig element i et urban tilværelse, sammen med andre underholdningstilbud, restauranter og uteliv for øvrig. Flere mente også at Kilden ikke viste nok smale filmer. Statistikken viser at det samlede kinobesøket i Tønsberg gikk ned med 12 prosent etter at Tønsberg kino ble nedlagt.

For å forhindre forringelse av det totale kinotilbudet henvendte Tønsberg kommune seg til Kilden kino med anmodning om å utvide tilbudet. Dette førte til at Kilden i 1984 bygde en ny sal med 180 plasser i tillegg til den eksisterende. Kilden ble dermed et av landets første flersalskinoer.

Innlemmelsen av Sem i Tønsberg kommune i 1988 innebar at byen igjen hadde egen kino. I 1991 ble Kilden bygd ut med ytterligere en sal, med 36 seter. Kinoen viste på 1990-tallet ca fem filmer i uken, men Tønsberg-folk dro også til Sandefjord for å se smalere filmer.

Etter nedleggelsen av Tønsberg kino ble det i flere år arbeidet for å få ny kino i Tønsberg sentrum. I. amanuensis ved Høgskolen i Vestfold og tidligere bystyrerepresentant for SV Jan Mehlum sto i spissen for dette arbeidet. Et eiendomsselskap fikk på 1990-tallet festekontrakt til en attraktiv kommunal tomt på Brygga, med den klausul at bygging av kino skulle inkluderes i selskapets utbyggingsplaner. Selskapet gikk med på å bygge en kino med tre saler, og Mehlum og filmprodusent Inge Tenvik etablerte sommeren 1992 selskapet Tønsberg kino AS for å drive kinoen. Kommunen bidro med midler til innkjøp av utstyr, fra det kinofondet som var opprettet etter nedleggelsen av den kommunale kinoen.

Tønsberg-markedet ble ikke vurdert som stort nok til at det kunne få to kopier av de store publikumsfilmene, og Kilden hadde besøkstall som innebar at den stilte først i rekken av de to kinoene. Tønsberg kino ble også nektet å selv dekke kostnadene ved å få en ekstra kopi av en gitt film, og samtidig få tildelt premiere på filmen. På grunn av dette hadde Tønsberg kino store økonomiske problemer i denne perioden. I 1994 klaget kinoen filmleieavtalen inn for Pristilsynet (senere Konkurransetilsynet) og senere til ESA, men klagen ble avvist begge steder.

På grunn av at Kilden kino alt hadde full dekning gjennom premierer på andre filmer, fikk Tønsberg kino sommeren 1994 tildelt premiere på filmen "Fire bryllup og en gravferd". Dette ga kinoen både en økonomisk innsprøyting og ikke minst mulighet til å vise hva den kunne få ut av en premiefilm. Dermed fikk Tønsberg kino også økt tilgang til premierer og passerte i 1995 Kilden kino i besøkstall. Denne tendensen fortsatte i de følgende årene.

Vinteren 1996/97 bestemte daværende eier av Kilden, Øyvind Høglund, å avvikle driften og la Tønsberg kino overta ansvaret for kinoen. Fra da av ble de to kinoene programmert som

en kino med seks saler, og Tønsberg kino framsto som landets største privateide kino og en av landets største kinoer uansett eierskap, med et samlet besøk på 250 000/år. Det samlede kinobesøket i Tønsberg viste imidlertid en nedgang på ca 1,5% i løpet av de første 3 årene.

I 1999 ble driften av Tønsberg kino overdratt til det svenske SF Bio. De ansatte ved Tønsberg kino og de tidligere eierne ble utpekt som SF Bios representanter i Norge, og er fortsatt en del av selskapets prosjektteam for etablering av kinodrift andre steder i landet, under navnet SK Kino.

Leieavtalen for kinobygget til Kilden kino hadde tre års varighet. Før avtalen gikk ut i 2000 ble bygget solgt til en lokal kjøpmann, og det var ikke selvsagt at den ville bli videreført til samme pris som tidligere. Dette gjorde det mindre attraktivt for SF kino å fortsette dette leieforholdet samtidig som en også skulle sette i gang utbygging av kinoen i sentrum med tre nye saler.

Da leiekontrakten med SF Kino ble avvirket, besluttet den nye eieren av Kilden kino, Frank Brekke, å gjenoppta kinodriften i egen regi. Dermed var det igjen to konkurrerende kinoer i Tønsberg. I løpet av første driftsår hadde Kilden rundt 40 % av det lokale markedet, og det samlede besøket ved de to kinoene økte med nesten 7%. Også i de påfølgende årene økte kinobesøket i Tønsberg, både samlet og ved hver av de to kinoene, prosentvis mer enn det samlede besøket ved alle landets kinoer.

Den nye eieren av Kilden kino har helt siden overtakelsen i 2000 arbeidet med planer om nybygg med kino/flerbruksteater, leiligheter, spisesteder og opplevelsessenter med velværeprofil. Kino skal være kjernevirksomheten i bygget, som får 8 kinosaler med fra 50 til 480 plasser, totalt 1150 plasser. Den største salen skal også kunne brukes til teaterformål. Den kommunale behandlingen av byggesaken har tatt lang tid, blant annet har spørsmålet om i hvilken retning bygget kunne ligge vært uavklart på grunn av Vegvesenets planer om omlegging av veien. Byggeplanene er derfor blitt endret underveis, men omfanget er det samme. Bygget er for en stor del tenkt finansiert gjennom salg av leiligheter (42 stk.), subsidiært må flere investorer trekkes inn. Leilighetene legges ut for salg i mars 2006 og bygget planlegges ferdigstilt i 2007. Bygget er kostnadsberegnet til kr 160 millioner inkl moms og vil få et samlet grunnareal på 12000 m².

De tre nye salene ved SF Kino som sto ferdig i 2001 representerte totalt 457 seter og ga totalt 725 seter i anlegget. De to Tønsberg-kinoene utgjør etter dette totalt ni saler (seks i Brygga og tre i Kilden) og totalt 1438 seter. Med den planlagte utvidelsen av Kilden kino til åtte saler vil den totale kapasiteten bli 14 saler og 1875 seter. Til sammenligning har landets nest største by, Bergen, også 14 kinosaler, med totalt 2540 seter.

2.4 Kino og kinobesøk

Kinotilbudet i Norge varierer fra relativt sjeldne visninger på små steder i regi av Norsk Bygdekino, til et svært bredt tilbud i de største byene. Mens det før var vanlig med bygg med en stor kinosal, er det etter hvert blitt mer vanlig at en kino har flere saler, noe som gir mulighet for et bredere og mer fleksibelt kinotilbud.

Diskusjonene om tilgjengelighet når det gjelder kino dreier seg ofte om lokalisering. Det fins mange eksempler på at kommuner i senere år har hatt forskjellige vurderinger for eksempel om kino bør være del av et mangfoldig sentrumstilbud eller om den like gjerne kan ligge utenfor sentrum. Fordeler og ulemper ved ulike rammer/omgivelser for kinoen er en del av denne diskusjonen, for eksempel om det er heldig at kinoen inngår i et rent kommersielt tilbud (som i kjøpesentre), er del av et større kulturtilbud (for eksempel i kulturhus) eller av et "opplevelsestilbud" med vekt på for eksempel helse/velvære. Ombyggingsplanene for Kilden kino i Tønsberg (omtalt i kap.2.3) er et eksempel på det sistnevnte.

Lokalisering av kinoer kan dels forklares med sentralstedsteorien¹⁰, selv om etablering av kinoer i stor grad har skjedd som følge av kommunale beslutninger. Tilbud av varer og tjenester som brukes av en stor del av befolkningen, som f.eks dagligvarer, har en spredt og lite sentralisert lokalisering, mens tjenester som brukes sjeldnere av relativt sett færre vanligvis må sentraliseres for å få et stort nok kundegrunnlag. Ut fra denne teorien vil det dannes større byer eller sentralsteder med et bredt og spesialisert vare- og tjenestetilbud som benyttes av befolkningen i et større omland, mens i "bygdebyene" på små steder vil det bare være et tilbud av de "daglige" tjenestene for folk bosatt i nærheten. I Selstad et.al (2004) defineres byområder/tettsteder med over 50.000 innbyggere som storbyer, mens de med innbyggertall fra 15.000 til 50.000 benevnes småbyer. Mindre tettsteder kalles bygdebyer. Med denne terminologien er Tønsberg Norges 9. største by (tettsted) og på grensen mellom småby og storby. Horten er en typisk småby. Med unntak av bygdekinoen er kino en type tjeneste som krever et ganske stort befolkningsgrunnlag, og som tilsier at tjenesten er en typisk bytjeneste. Folk flest ønsker ikke å reise langt for å kjøpe varer og tjenester de bruker daglig, men er villig til å reise noe lenger for tjenester som de bruker sjeldnere. Hvor langt folk er villige til å reise for å gå på kino er så vidt vi vet ikke undersøkt. Statistisk Sentralbyrås kulturbruksundersøkelser viser imidlertid at bruken av kulturtilbud synker med avstanden til tilbudene, og at dette gjelder særlig for museer, kunstutstillinger, kinoer og idrettsarenaer (SSB 2004).

Film & Kino utarbeider månedlig statistikk over kinobesøket. Statistikken for 2005 viser at de 58 største kinoene står for ca 90 % av kinobesøket på landsbasis. I figur 2.1 er kinobesøket for kinoene i byer/tettsteder med en (tettsteds)befolkning over ca 11.500

¹⁰ Sentralstedsteorien er utviklet av Walter Christaller (Christaller 1933/1966).

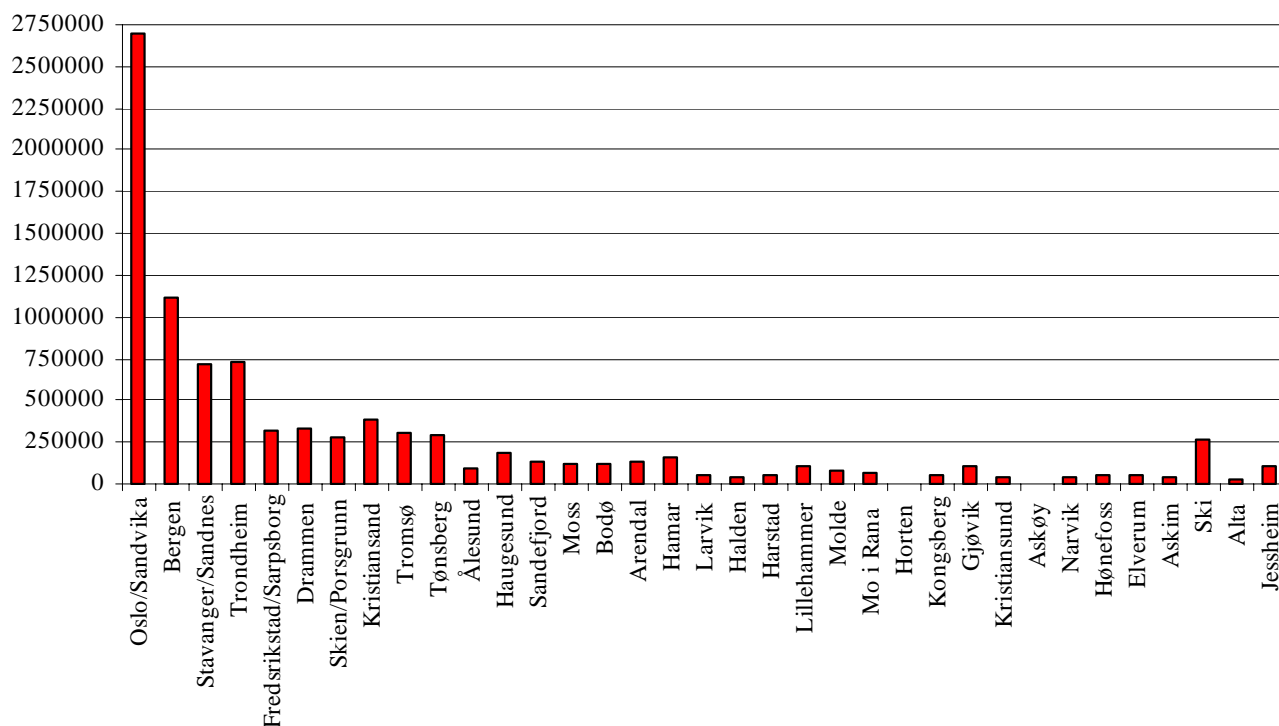
innbyggere vist. Byene/tettstedene er rangert etter innbyggertall og illustrerer at kinobesøket i store trekk følger størrelsen på byene/tettstedene. Det er likevel slik at kinobesøket varierer mye mellom byer med omtrent samme innbyggertall. Det er bare Oslo (inkl Sandvika) og Bergen som har kinobesøk over 1 mill. pr år. Stavanger/Sandnes og Trondheim har et besøk på ca 750.000. De to kinoene i Tønsberg hadde til sammen nesten 300.000 besøk i 2005. Tromsø hadde så vidt høyere besøkstall enn Tønsberg, mens Ålesund som er så vidt mindre enn Tønsberg, bare hadde et kinobesøk på knapt 100.000 i 2005.

Sett i forhold til tettstedsbefolkningen hadde for øvrig kinoen i Ski et svært høyt besøkstall i 2005. Det samme gjelder i en viss grad også Jessheim (Jfr figur 2.1).

Horten kino hadde et svært lavt besøkstall de siste årene kinoen ble drevet. I perioden 1995 - 1998 lå besøkstallet på 20-25.000. Andre tettsteder med omtrent samme befolkning og et liknende tilbud i 1998 (en sal med ca 400 plasser) var f.eks Hønefoss og Halden. Kinoene i disse to byene hadde et besøkstall på 45-55.000 i 1998. Vi har ikke analysert hvorfor besøkstallene i Horten var så dårlige de siste årene, men de store driftsmessige vanskelighetene som er omtalt i kap. 2.3 kan være en faktor. En annen forklaringsfaktor er at kinoene i Tønsberg har vært en sterk konkurrent for Horten, også fordi kinoen i Horten ikke kunne konkurrere med Tønsberg om premiefilmer. Avstandene mellom de to byene er forholdsvis kort og med to kinoer i Tønsberg var det klart at kinotilbudet var langt bredere i Tønsberg enn i Horten. Størrelsen på besøkstallene i Tønsberg indikerer forholdsvis klart at "kinoforestillinger" er eksportert i Tønsberg.

For byer med omtrent samme folketall som Horten varierte kinobesøket forholdsvis mye i 2005. Kinoene i de tre byene som er nærmest Horten befolkningsmessig; Kongsberg, Gjøvik og Mo i Rana, hadde henholdsvis 54.000, 110.000 og 67.000 besøkende. Lillehammer kino hadde omtrent det samme besøkstallet som Gjøvik, og Molde hadde ca 80.000. Kinoene i Larvik, Halden og Harstad, som er byer med et noe høyere innbyggertall, hadde derimot et besøkstall på mellom 45.000 og 52.000. Besøkstallet i Hønefoss har økt betraktelig siden åpning av en ny kino i september 2005. Ved utgangen av mars 2006 hadde kinoen i Hønefoss omtrent samme besøkstall som kinoen i Moss. Moss hadde i hele 2005 et besøkstall på 117.000.

Den store variasjonen i besøkstall mellom kinoer i tettsteder med noenlunde samme folketall har, i tillegg til befolkningsgrunnet i tettstedet, også sammenheng med hvor stort omland kinoen betjener og om det er andre konkurrerende kinoer i dette omlandet. Videre har kvaliteten på kinotilbudet naturligvis betydning, både i forhold til den enkelte kinos konkurransekraft og trolig også for hvor ofte befolkningen går på kino.

Figur 2.1 Kinobesøk 2005 rangert etter størrelsen på tettstedet som kinoene ligger i.
Kilde: Film & Kino og Selstad et.al. 2005.

Statistikk fra SSB/Kostra viser at hver innbygger i landet i gjennomsnitt gikk 2,4 ganger på kino i 2005. Holder vi Oslo kommune utenfor (med et gjennomsnitt på 4,6 kinobesøk pr innbygger), var gjennomsnittet 2,1. Innbyggerne i Vestfold gikk til sammenlikning 2,2 ganger på kino hver, mens besøket pr innbygger i Tønsberg kommune var hele 7,9. (Fordelt på tettstedsbefolkningen i Tønsberg var gjennomsnittet 6,6). Et høyt kinobesøk pr innbygger i kommuner/byer med kino reflekterer dels at kinoene trekker publikum som bor langt utenfor byen og dels at nærhet til kinotilbudet trolig fører til et hyppigere kinobesøk. Hva som er kinoenes omland kjenner vi ikke til. En tilnærming kan være å anta at omlandet utgjøres av kommunene i samme økonomiske region (se definisjon i kap.2.1). Dette gir et kinobesøk pr innbygger i 2005 på 2,7 beregnet i forhold til befolkningen i den regionen Horten og Tønsberg hører til og som Tønsberg er senter for.

I tabell 2.1 har vi vist statistikk over kinobesøket fra 1997 til 2005 i Tønsberg, Horten og en del andre kommuner med innbyggertall mellom ca 20 – 45.000 innbyggere.

Kinobesøket for kommunene som er vist i tabell 2.1. har stort sett økt i årene fra 1997 til 2003, for så å reduseres noe fra 2003 til 2005. Det er bare kinoen i Ski kommune som viser en sterk økning i begge perioder (Ski kinosenter åpnet i 2003). I Hønefoss er det en liten økning i kinobesøket i 2005, som skyldes at et nytt flerkinoanlegg i Hønefoss ble åpnet høsten 2005.

Kinobesøket i Tønsberg økte med nesten 50 % i perioden 1997 – 2003 samlet for de to kinoene. Dette er omtrent dobbelt så mye som snittet for de kinoene vi har med i denne oversikten. Deretter har besøket gått ned med nesten 20 %, som er i samme gate som mange av de andre kinoene vi har tatt med i oversikten. Utbyggingen ved SF-kinoen i Tønsberg i 2001 har nok bidratt til den sterke økningen fra 1997 - 2001. Den vanskelige driftssituasjonen ved Horten kino og nedleggningen i 2001 har dessuten ført til økt markedsgrunnlag for kinoene i Tønsberg. Det ser ut til at det særlig er SF-kino som har greid å utnytte dette, mens besøket ved Kilden har stagnert. I 2000 hadde SF-kino 60 % av kinobesøket i Tønsberg, mens denne andelen har økt til 76 % i 2005.

Tabell 2.1 *Besøkstall for Tønsberg og Horten, samt en del andre byer (kommuner) med om lag samme folketall. Kilde: Film & Kino.*

	Kinobesøk									Kategori 2005	Endring 1997-2003 %	Endring 2003-2005 %
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005			
0704 Tønsberg SF				164980	184630	236770	265082	242809	221408	1		-16,5
0704 Tønsberg Kilden				108972	115706	87766	94681	80162	70906	3		-25,1
0704 Tønsberg sum	245018	249995	255112	273952	300336	324536	359763	322971	292314		46,8	-18,7
0213 Ski	57006	64423	72053	79607	89463	83368	134488	263284	260394	1	135,9	93,6
1106 Haugesund	183148	184518	179790	175392	198428	201925	215431	199607	180990	1	17,6	-16,0
0403 Hamar	159543	179153	171398	174592	180769	170634	185679	174323	164433	2	16,4	-11,4
0706 Sandefjord	131646	148886	152439	157077	176388	158232	167857	142714	132975	2	27,5	-20,8
0906 Arendal	134216	145403	146988	146991	155053	148301	151758	133431	126693	2	13,1	-16,5
0502 Gjøvik	113721	118551	108518	110177	124870	112782	130173	116237	110583	2	14,5	-15,0
0501 Lillehammer	105210	111484	104454	110592	121166	116382	134837	119004	105742	2	28,2	-21,6
1504 Ålesund	110341	118023	111179	107699	125109	109165	117776	110169	96500	2	6,7	-18,1
1502 Molde	97658	95129	92032	90855	104042	95897	102452	91350	84450	3	4,9	-17,6
1901 Harstad	62173	55529	51477	56437	68191	66261	65380	59682	55720	3	5,2	-14,8
0604 Kongsberg	72757	64697	55291	62471	72861	65408	71950	58204	53825	3	-1,1	-25,2
0709 Larvik	76144	80470	54408	48960	63405	57980	63274	50013	52922	3	-16,9	-16,4
0101 Halden	41345	45263	44008	42620	47692	54521	56225	48790	44805	3	36,0	-20,3
0701 Horten	20739	25773										
0605 Hønefoss	52142	56704	53027	55114	55127	43145	46284	36768	52063	2	-11,2	12,5
Sum disse kommuner	1662807	1744001	1652174	1692536	1882900	1808537	2003327	1926547	1814409		20,5	-9,4

3 Kinovaner og andre fritidsaktiviteter

3.1 Om telefonundersøkelsene: Utvalg og representativitet

Vi har gjennomført to telefonundersøkelser. Den største undersøkelsen ble gjennomført blant 1000 innbyggere i Horten og Tønsberg; 500 personer i Horten og 500 personer i Tønsberg. Undersøkelsen var basert på et tilfeldig utvalg av fasttelefonabonnenter og målgruppen var innbyggere mellom 18 og 55 år. Den andre telefonundersøkelsen var basert på mobiltelefonabonnement og var rettet mot 200 ungdommer i Horten og Tønsberg født i 1987, 1988 og 1989; dvs mellom 16 og 18 år. Vi hadde egentlig planlagt en nettbasert ungdomsundersøkelse, blant skoleelever på videregående skoler, men denne lot seg ikke realisere på grunn av praktiske problemer bl.a. med å få tilgang til e-postadresser.

Fasttelefonundersøkelsen ble gjennomført i uke 47 og 48 i 2005, mens ungdomsundersøkelsen ble gjennomført i uke 7 og 8 i 2006.

Telefonintervjuene ble foretatt innenfor en tidsramme på 7 minutter. Spørreskjemaene følger vedlagt (vedlegg 1). Noen av spørsmålene er identiske for begge undersøkelsene, mens andre spørsmål er mer spesielt tilpasset hver enkelt av de to undersøkelsesgruppene.

Tabell 3.1 Aldersfordeling befolkning og utvalg. Prosent.

År	Horten		Tønsberg	
	Befolkning	Utvalg	Befolkning	Utvalg
15-19 (16-18) ¹¹	13	17	11	17
20-29 (18-29)	21	10	24	11
30-39	26	28	26	29
40-54	40	46	39	43
Sum	100	100	100	100

For å oppnå 1000 intervjuer med voksne ble 3518 abonnenter oppringt, dvs en svarprosent på 28. Av disse ønsket 1786 personer ikke å svare, mens 732 ikke svarte/ikke var hjemme. Vi kjenner ikke egenskapene til de som valgte å ikke svare og vet derfor ikke om dette frafallet har noe å si for våre resultater. Dersom f.eks folk som går ofte på kino synes det er mer interessant å svare på en undersøkelse om kinovaner enn folk som aldri går på kino, kan dette føre til en overrepresentasjon av folk som går ofte på kino.

¹¹ Aldersklassene i parentesen gjelder for våre utvalg. Ungdomsutvalget omfatter ungdom 16-18 år mens befolkningsstatistikken er oppgitt for aldersklassene 15-19 år. I vår "voksenundersøkelse" omfatter yngste klasse personer fra 18-29 år, mens befolkningsstatistikken er oppgitt for klassene 20-29 år.

Aldersfordelingen i befolkningen (15- 54) og i utvalgene vises i tabell 3.1. Vi har en viss overrepresentasjon blant de yngste, men det skyldes utvalgsmetoden der de yngste utgjør en egen undersøkelse. Det er underrepresentasjon i aldersgruppen 20 – 29 år, og noen flere i den eldste aldersgruppen. Frafallet er altså størst i aldergruppa 20-29 år, og egentlig større enn tallene indikerer, da våre tall representerer flere årskull enn befolkningsstatistikken. Hvorvidt dette har påvirket resultatene er vanskelig å vurdere, men dette er en aldersgruppe som trolig er forholdsvis aktiv også når det gjelder deltakelse i kulturaktiviteter.

Kjønnsmessig har vi lik representasjon blant gutter og jenter i ungdomsutvalget. (Dette ble lagt inn som betingelse) og en liten overvekt blant kvinner blant de ”voksne”. Vi har 43 % menn og 57 % kvinner i utvalget. Det er ikke registrert skjevheter i utvalget når det gjelder alders- og kjønnsfordelingen *mellom* de to kommunene, dvs. at evt. forskjeller mellom Horten og Tønsberg ikke skyldes underrepresentasjonen av aldergruppa 20-29 år.

66 % av de spurte i voksenundersøkelsen opplyste at de bor i husholdninger med hjemmeboende barn, mens 34 % bor i husholdninger uten barn. Det er en litt større andel respondenter fra husholdninger med barn i utvalget fra Horten enn fra Tønsberg.

Frekvensfordelingene for spørsmålene fordelt på Horten og Tønsberg er vist i vedlegg 2.

3.2 Kinovaner i Horten og Tønsberg

3.2.1 *Hvor ofte på kino?*

Folks kinovaner er undersøkt med følgende to spørsmål:

- Når var du sist på kino?
- Hvor mange ganger tror du at du har vært på kino det siste året. ?

I tillegg er befolkningen i Horten spurt følgende tilleggsspørsmål: Ville du gått like ofte eller oftere på kino dersom det hadde vært kino i Horten?

Vi har i avsnittet nedenfor sett på hvordan svarene samlet fordeler seg i forhold til bakgrunnsvariable som kjønn, alder og familietype. Siden vi ikke har vektet svarene i forhold til ulikt innbyggertall i Tønsberg og Horten er ikke gjennomsnittstallene for hele utvalget representative for kinovanene for gjennomsnittet av befolkningen i Horten og Tønsberg. Siden vi først og fremst er opptatt av forskjeller i kinovaner *mellom* de to kommunene og i forhold til bakgrunnsvariablene, presenterer vi derfor uvektede gjennomsnitt.

Yngre går mer på kino enn eldre

I gjennomsnitt har 28 % av personene i det voksne utvalget vært på kino i løpet av siste måned. 64 % har vært på kino i løpet av det siste halve året, mens 73 % har vært på kino i løpet av det siste året. 21 % sier det er mer enn et år siden de har vært på kino, mens 6 % sier de aldri går på kino eller ikke husker. Undersøkelsen viser *ikke* særlige *kjønnsforskjeller* i kinovanene, selv om kvinner går *litt* mer på kino enn menn.

Alder har svært stor betydning for hvor mye en bruker kinotilbudet, og yngre går langt mer på kino enn eldre. Det ser ut som om det først og fremst er et skille mellom de som går jevnlig på kino og de som aldri eller svært sjelden går på kino, og det gjelder i alle aldersklasser.

Det er hele 34 % i den eldste aldersgruppen som aldri eller svært sjelden går på kino (Jfr tabell 3.2). I aldersgruppen 19 – 29 år er det tilsvarende tallet derimot bare 10 %. I den eldste aldersgruppen (40 – 55 år) har 24 % vært på kino i løpet av siste måned, mens i aldersgruppen 19-29 år er tilsvarende tall 44 %. Ungdomsundersøkelsen viser at 56 % av ungdommene i alderen 16-18 år har vært på kino siste måned, 80 % i løpet av siste halvår og 94 % i løpet av det siste året. Det er bare 5 % som ikke har vært på kino på over et år eller som ikke husker.

Tabell 3.2 Når var du sist på kino? Prosent.

	Alder			
	15-18	18-29	30-39	40-55
Siste måned	56	44	28	24
1-2 måneder siden	24	19	23	15
3-6 måneder siden	14	21	19	17
7-12 måneder siden	2	5	10	8
Lenger enn et år siden	3,5	8	16	27
Aldri på kino	0	2	3	7
Vet ikke	0,5	0	2	2
Totalt	100	100	100	100
N	200	127	341	532

Av de som sier de har vært på kino *siste år* (Jfr tabell 3.3) er det 12 % av de spurte i den eldste aldersgruppen som har vært på kino ofte (ca 1 gang pr måned eller mer), mens dette gjelder 22 % av de spurte i aldersgruppen 20 – 29 år. Hele 43 % av ungdommene sier at de har vært på kino minst en gang pr måned. Ca 45 % av de voksne i alle tre aldersgrupper oppgir derimot at de går på kino så sjelden som 1 – 3 ganger pr år, mens dette gjelder bare 17 % av ungdommene.

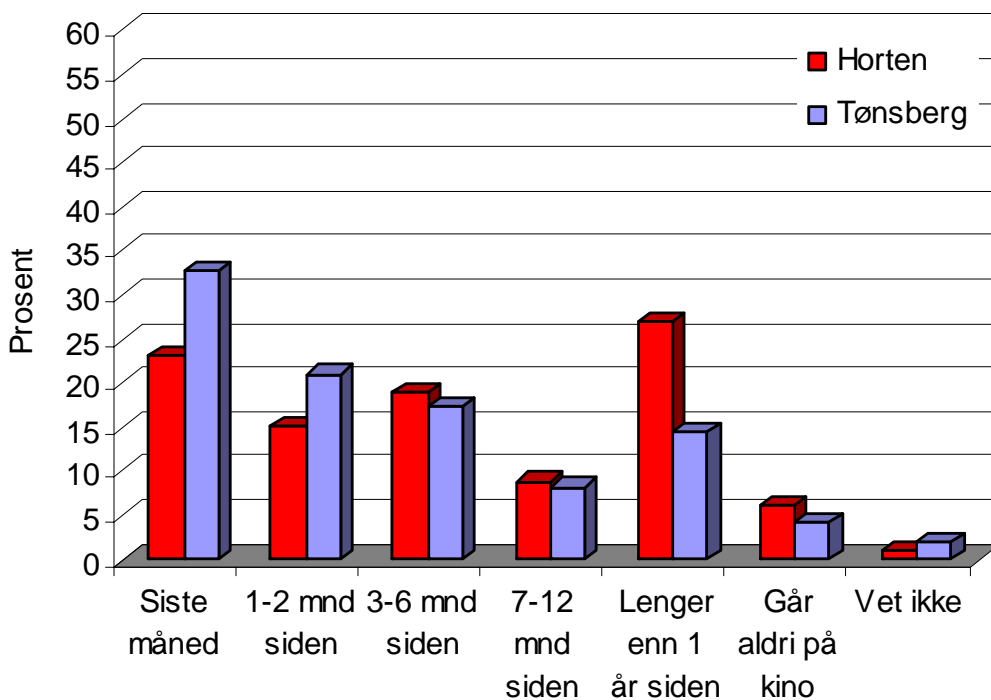
Tabell 3.3 *Hvor mange ganger tror du at du har vært på kino i år? Prosent.*

	Alder			
	15-18	18-29	30-39	40-55
1-3 ganger	17	45	45	46
Ca hver annen måned	44	32	35	39
ca 1 gang pr måned	22	15	13	9
Mer enn 1 gang pr måned	17	8	3	2
Ingen ganger	0	1	3	4
Totalt	100	100	100	100
N	200	114	272	341

Det er en større andel respondenter med barn enn uten som sier de har vært på kino det siste året. For de som har vært på kino siste året er det imidlertid ikke så store forskjeller i hyppighet mellom de som har og de som ikke har barn.

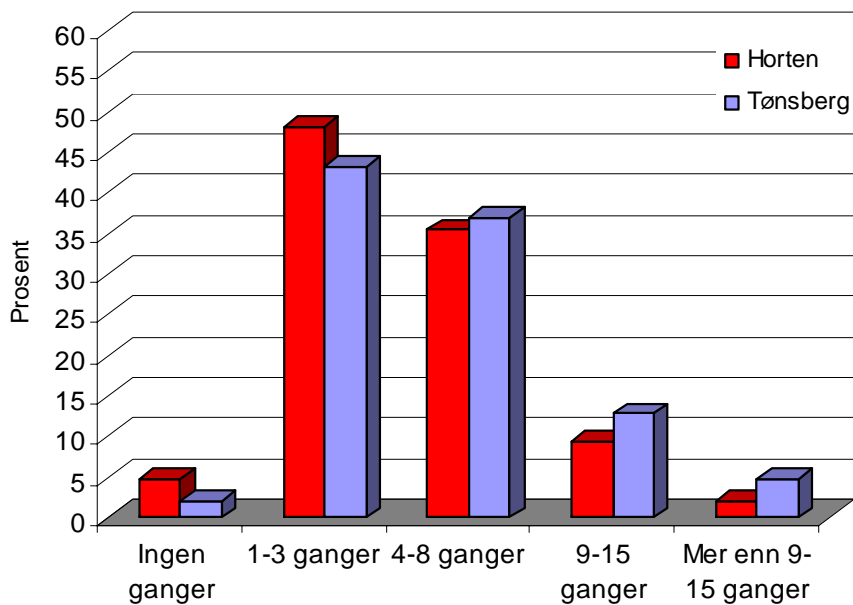
Bidrar manglende kino i Horten til lavere kinobesøk?

Det er flere i Horten som går lite på kino enn i Tønsberg. Andelen av de voksne som ikke har vært på kino på over et år er nesten dobbelt så høy (27 %) i Horten som i Tønsberg (14 %). Dette er illustrert i figur 3.1.

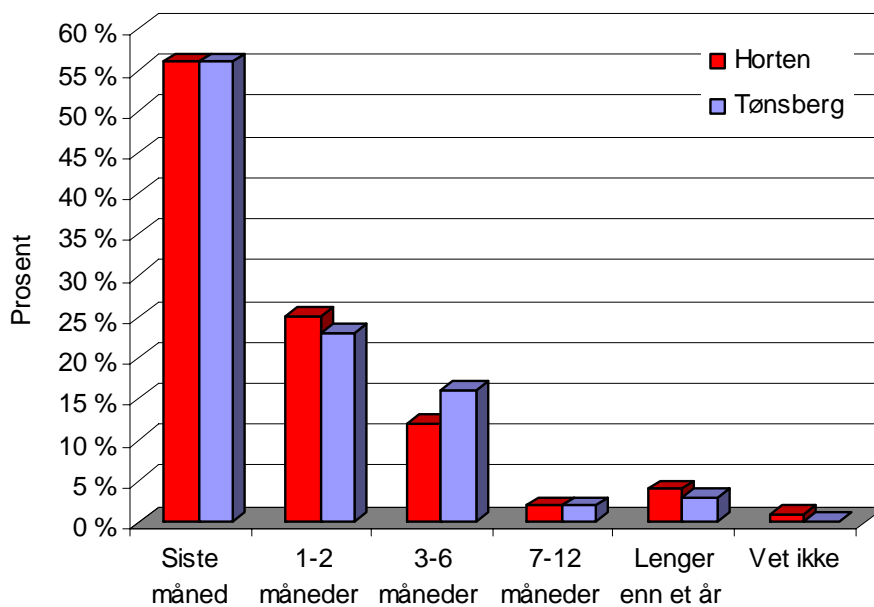
Figur3.1 *Voksne. Når var du sist på kino? Svarfordeling etter hvor lenge siden siste kinobesøk.*

Undersøkelsen viser også at folk bosatt i Tønsberg generelt går noe oftere på kino enn de som bor i Horten (jfr figur 3.2).

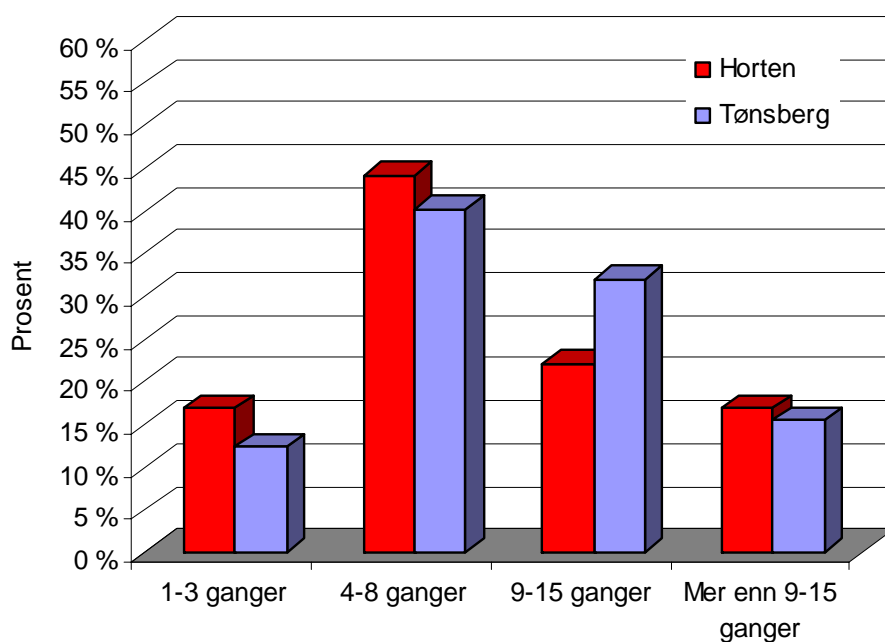

Figur 3.2 *Voksne.* Hvor mange ganger tror du at du har vært på kino det siste året.

Ungdommene i Tønsberg oppgir at de går litt oftere på kino enn ungdom fra Horten, men det er liten forskjell når det gjelder hvor lenge siden de var på kino. (Jfr figur 3.3 og 3.4).

Figur 3.3 *Ungdom.* Når var du sist på kino? Svarfordeling etter hvor lenge siden siste kinobesøk.

Figur3.4 *Ungdom.* Hvor mange ganger tror du at du har vært på kino det siste året?

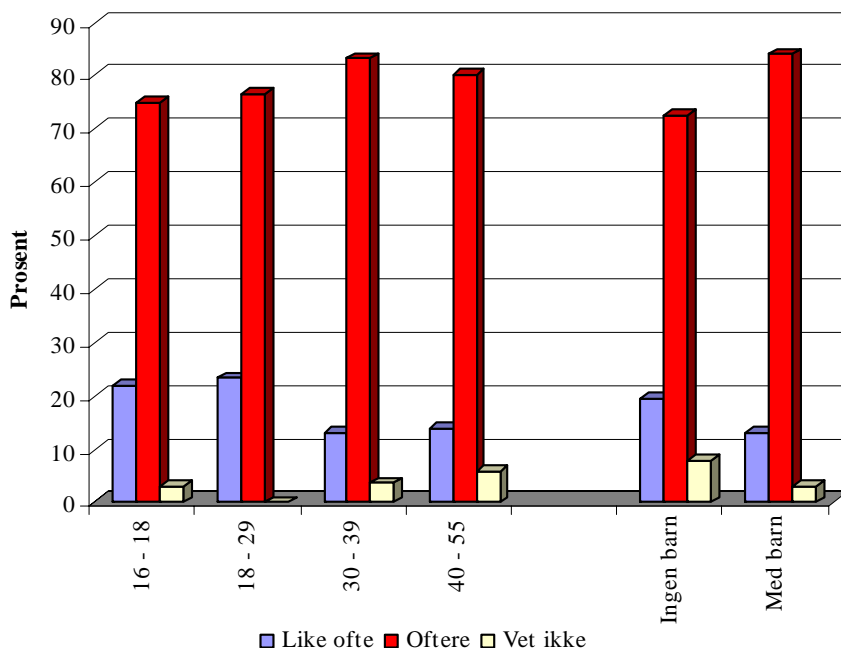
Alt i alt tyder undersøkelsen på at manglende kino kan bidra til at enkelte velger å la være å gå på kino eller at de går veldig sjelden på kino. For de som allerede er hyppige kinobrukere; dvs først og fremst ungdom, påvirkes ikke kinovanene i så stor grad av at det ikke er kino i Horten. For dem som går ofte på kino, er ikke en avstand på 18 km utslagsgivende for kinobruken. Selv da byen hadde kino, var besøkstallene forholdsvis lave.¹² Vi vet ikke i hvilken grad dette bare skyldtes lekkasje til Tønsberg eller om folk i Horten gikk lite på kino selv om det var kino i byen. At mange i Horten går lite på kino nå, har derfor trolig flere årsaker enn at byen ikke har egen kino.

3.2.2 *Oftere på kino med kino i hjembyen?*

Nesten 80 % av de spurte fra voksenundersøkelsen som er bosatt i Horten oppgir at de ville gått mer på kino hvis det hadde vært kino i hjembyen, mens 75 % av ungdommene sier det samme. Dette er et hypotetisk (og ledende) spørsmål og bør nok først og fremst tas som uttrykk for at befolkningen i Horten ønsker seg ny kino. I materialet vårt finner vi ingen sammenhenger mellom hvor ofte en går på kino og om man sier at man ville gått mer på kino hvis det hadde vært kino i Horten, verken for voksne eller ungdom. For ungdom er det dessuten uklart om en lokal kino ville hatt en slik effekt, siden denne gruppen allerede går nesten like mye på kino som ungdom i nabokommunen. Nedenfor har vi sett litt nærmere på hvem som sier de vil gå mer på kino og hvorfor de eventuelt vil gå mer på kino.

¹² Dette skyldtes nok imidlertid ikke utelukkende kjennetegn ved publikum, men også andre forhold.

Av de få som har oppgitt at de aldri går på kino (ca 6 %) sier hele 60% at de likevel ikke ville gått på kino selv med lokalt tilbud. Kino i hjembyen ser ut til å bety mer for respondenter med barn enn for respondenter uten. 84 % av de som har barn sier de ville gått mer på kino i hjembyen, mens 73 % av respondenter uten barn sier det samme. Det er ellers en liten tendens til at de som er eldre enn 30 år i større grad sier de ville gått mer på kino enn de som er yngre, og at kvinner i litt større grad enn menn sier at kino i hjembyen ville betydd hyppigere kinobesøk. Disse forskjellene er imidlertid små og vi kan ikke tillegge de avgjørende vekt (ikke statistisk signifikante).

Figur 3.5 Andel som ville gått like ofte eller oftere på kino dersom det hadde vært kino i hjembyen (Horten).

Vi har stilt et åpent spørsmål om "hvorfor" i tilknytning til spørsmålet om man ville gått på kino like ofte eller oftere med kino i hjembyen. Det er faktorer som tilgjengelighet, reiseavstand, tidsbruk og reiseutgifter som nevnes hyppigst av de som ville gått mer på kino hvis det hadde vært et tilbud i hjembyen. Dette gjelder både ungdom og voksne. For noen er det et poeng at de kan slippe å kjøre, f.eks at de kan ta en pils etter kinoen. Kino i hjembyen vil også bidra til at en slipper å planlegge, men kan bestemme seg spontant. Noen av dem som har barn nevner at det ville vært enklere med barnevakt og at barn kunne gått alene på kinoen hvis det hadde vært kortere vei. Mange bruker ord som mindre omstendelig og mindre "styr" hvis det hadde vært kino i hjembyen. Det er også noen som nevner at det er viktig med et lokalt kulturtilbud. Med unntak av de faktorene som er direkte relatert til barn, finner vi ingen utpregede forskjeller mellom husholdninger med og uten barn eller etter alder eller kjønn når det gjelder hvilke faktorer som nevnes hyppigst.

3.2.3 Forhold av betydning for hvor ofte man går på kino

Vi har også spurt om hvilke forhold som har betydning for hvor ofte man går på kino. Her ble det lest opp en rekke forhold der de spurte skulle svare om dette hadde betydning i stor grad, i en viss grad, i liten grad eller ikke i det hele tatt. Alternativene som ble lest opp er litt forskjellige for voksne og ungdom. Hvilke forhold som har betydning i stor grad eller i en viss grad for hvilke andeler av respondentene, er vist i tabell 3.2. Tabellen bekrefter imidlertid at folk går på kino for å se film, og at tilbudet av filmer er avgjørende viktig. For ungdom fyller også kinotilbudet en sosial funksjon, og er slik sett for dem et aktivitetstilbud mer på linje med andre aktuelle aktiviteter (kafe, ungdomsklubb/pub, spill, osv.).

Tabell 3.4 Andel som sier følgende forhold har betydning i stor grad eller i en viss grad for hvor ofte man går på kino.

	Horten	Tønsberg
Voksne		
Parkeringsforhold	63%	44%
Transportmuligheter	42%	20%
Kiosk/serveringstilbud på kinoen	43%	33%
Kiosk/serveringstilbud i nærheten av kinoen	43%	31%
Handlemuligheter	13%	10%
Utvalg av filmer	88%	84%
Ungdommer		
Transportmuligheter	75%	37%
Billettprisene	66%	62%
Om venner har lyst til å bli med på kino	92%	85%
Om det fins kiosk/snackbar/serveringstilbud i kinoens lokale	46%	44%
Om det fins kiosk/snackbar/serveringstilbud i nærheten	56%	43%
Om det fins andre kultur/underholdningstilbud i nærheten	24%	24%
Om venner vil bli med på byen før eller etter kinoen	56%	42%
Kvaliteten på kinolokalets lyd, bilde og sittekomfort.	96%	94%

For de voksne er det først og fremst utvalget av filmer som er viktig. Deretter kommer parkeringsforhold. Transportmuligheter og parkeringsforhold har større betydning for folk i Horten enn i Tønsberg. Kiosk og serveringstilbud på og i nærheten av kinoen er også av betydning, i noe større grad for de som bor i Horten enn i Tønsberg. Handlemuligheter har derimot liten betydning for kinobesøket. For ungdom har kvaliteten på film og kinolokalet størst betydning, dernest kommer om venner vil være med på kino. Billettprisene er også viktige. For ungdom fra Horten har transportmuligheter stor betydning, mens dette ikke betyr så mye for ungdom fra Tønsberg. Kiosk, serveringstilbud i eller i nærheten av kinoen og om venner vil bli med på byen før eller etter kinoen har også noe betydning. Her er det ikke store forskjeller mellom ungdom fra de to byene. Andre kultur- eller underholdningstilbud i nærheten av kinoen har derimot mindre å si for kinobesøket.

3.3 Siste kinobesøk – aktiviteter og forbruk

3.3.1 Om spørsmål, frafall mv.

I dette kapitlet gjengir vi svarene på spørsmål om *siste kinobesøk* for de som har vært på kino siste år. I *voksenundersøkelsen* spurte vi:

- Om kinobesøket kombineres med å gå på kafe eller restaurant.
- Om hvilken kino som ble besøkt.
- Om respondentene brukte penger på noe annet enn kinobillett og reiser i forbindelse med kinobesøket.
- Om hvor mye respondenten la ut og hvor mange personer han/hun betalte for i tillegg til seg selv.
- Hva respondentene brukte penger på er fordelt etter oppleste alternativer. Disse alternativene var:
 - Kiosken eller kafeen i kinolokalet
 - Kiosk, dagligvarebutikk eller gatekjøkken i nærheten av kinoen
 - Kafe eller restaurant
 - Pub, diskotek eller liknende

I undersøkelsen rettet mot *ungdom* endret vi litt på spørsmålene og forenklet forbruksspørsmålene noe. Spørsmålene var:

- Hvilken kino var du på ved siste kinobesøk?
- Gikk du alene eller sammen med andre?
- Hvordan kom du deg til kinoen?
- Kombinerte du kinobesøket med noen av følgende aktiviteter? De aktivitetene som ble lest opp var:
 - Var på kafe eller annet spisested
 - Var på diskotek, ungdomsklubb eller liknende
 - Var sammen med venner/kjente i byen
 - Var sammen med venner/ kjente hjemme hos meg eller andre
 - Var på shopping
 - Gikk bare på kino

De nøyaktige spørsmålene finnes i vedlagte spørreskjemaer.

Analysen vår av "siste kinobesøk" baserer seg på færre personer enn totalutvalget, siden ikke alle som er med i bruttoutvalget har vært på kino siste år (jfr tabell 3.5). Av de 1000 respondentene som utgjør det totale utvalget for *voksne* er det 727 personer som oppgir at de har vært på kino siste år; fordelt med 330 personer fra Horten og 397 personer fra Tønsberg. Av disse 727 personene er det 590 som oppgir at de har brukt penger på andre ting i forbindelse med siste kinobesøk. Av disse igjen er det 580 personer som har oppgitt hvor mye penger de har brukt. Disse fordeler seg med 267 personer fra Horten og 313

personer fra Tønsberg. For ungdomsutvalget på 200 personer er det hele 192 personer som har vært på kino siste år. Av disse igjen er det 141 personer som har oppgitt at de har brukt penger og 138 av disse igjen som har oppgitt beløp.

Tabell 3.5 Oversikt over antall som har svart på spørsmål knyttet til "siste kinobesøk"

	Horten	Tønsberg	Totalt begge kommuner
<i>Voksne:</i>			
Antall som har vært på kino siste år (spm 1)	330	397	727
Antall som oppgir at de brukte penger (spm 8)	274	316	590
Antall som oppgir beløp (Spm 9)	267	313	580
<i>Ungdom:</i>			
Antall som har vært på kino siste år (spm 1)	95	97	192
Antall som oppgir at de brukte penger (spm 11)	73	68	141
Antall som oppgir beløp (spm 12)	70	68	138

3.3.2 Metodiske problemer knyttet til å spørre om forbruk

Tatt i betraktning at det for mange av respondentene er lenge siden de har vært på kino, er det litt overraskende at nesten alle likevel mener å huske aktiviteter i tilknytning til siste kinobesøk og har greid å anslå hvor mye penger de brukte på ulike tilleggsaktiviteter. Det kan være at mange gjør det samme hver gang de er på kino og har svart på hva de pleier å gjøre.

Generelt sett er det store metodiske utfordringer knyttet til å spørre om forbruksdata, og ulike datainnsamlingsmetoder kan gi forskjellige resultater. Vi går ikke nærmere inn på den metodiske diskusjonen av dette temaet her, men viser til drøftinger gjort andre steder, f.eks Ericsson (1999 og 2001).

Et annet spørsmål er hva vi skal regne med som forbruk "i forbindelse med" siste kinobesøk. Vi tenker oss i utgangspunktet at det er kinobesøket som fører til eller er årsak til ulike tilleggsaktiviteter og påfølgende forbruk. Men det kan også være slik at kinobesøket er en tilleggsaktivitet til andre aktiviteter eller at alle aktivitetene er likeverdige. Et annet spørsmål er om vi kan regne alt forbruk som skjer rett før eller etter kinoforestillingen som en tilleggsaktivitet til å gå på kino. Det virker f.eks unaturlig å regne med kjøp av ny TV som en tilleggsaktivitet dersom en familie av praktiske årsaker har valgt å kjøpe TV samme dag som de skal på kino. På den annen side kan en spasertur i byen før kinoen føre til impuls kjøp av klær eller liknende som ikke ville skjedd uten kinobesøket. Det kan likevel være tilfeldig om innkjøpet ble gjort akkurat denne dagen. Hvis man ikke hadde kommet over akkurat den jakken der og da, hadde man kanskje reist til byen en annen dag og kjøpt jakke, og effekten for næringslivet hadde blitt den samme. I undersøkelsen fra Bergen (Jakobsen og Osland 2000) vises det for øvrig til at det ikke er så vanlig å kombinere kinobesøk med shopping. I vår undersøkelse er heller ikke handlemuligheter

viktig i forhold til om man går på kino. Vi har valgt å holde shopping utenfor i undersøkelsen blant de voksne, fordi vi mener det er svært tvilsomt om det er naturlig å regne med slike innkjøp som en direkte følge av kinobesøket. I ungdomsundersøkelsen har vi imidlertid spurt om shopping, men har forsøkt å korrigere for slike innkjøp i beregningene av forbruk. Problemstillinger knyttet til ”årsak og virkning” av kinobesøk tas oppi større bredde i analysen i kapittel 5. I dette kapitlet går vi videre med å analysere resultatene fra de to undersøkelsene.

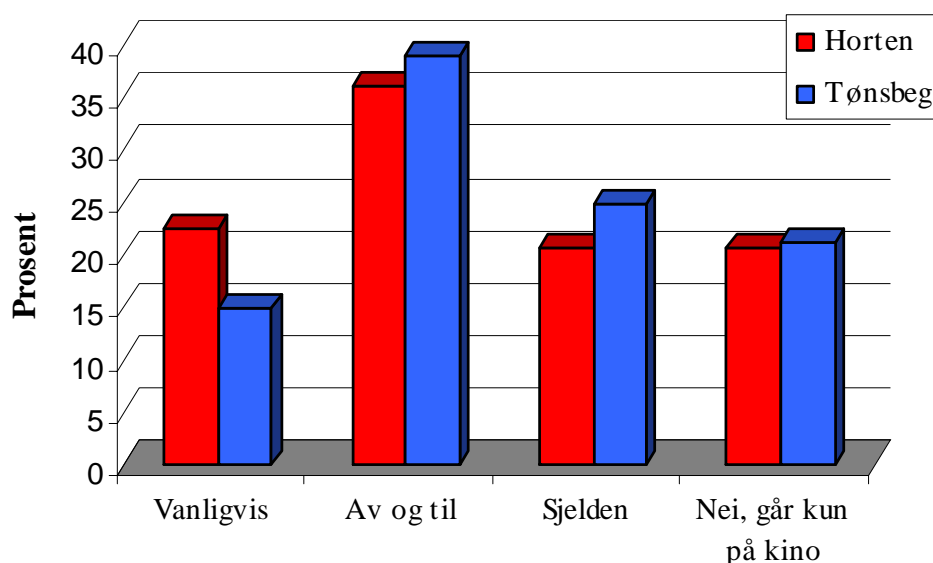
3.3.3 Aktiviteter i tilknytning til siste kinobesøk

Kino og kafe kombineres mest av de som har lang reisevei til kinoen

Undersøkelsen blant de voksne viser at 21% kun går på kino uten å kombinere kinobesøket med andre aktiviteter. Det betyr at hele 80% kombinerer kinobesøk med å gå på kafe eller restaurant. De fleste har imidlertid ikke dette for vane, men gjør det av og til (37%). Kun 18% sier at de vanligvis gjør det. Aldersgruppen 30 – 39 år kombinerer kinobesøket med å gå på kafe og restaurant i større grad enn andre aldersgrupper. Det samme gjelder i en viss grad kvinner og respondenter med barn. Disse forskjellene er imidlertid svært små og ikke pålitelige statistisk sett.

Andelen som vanligvis kombinerer kino med kafe eller restaurant er høyere for de spurte fra Horten enn fra Tønsberg. På den annen side er andelen som bare går på kino omtrent lik for de spurte fra begge kommunene (Jfr figur 3.6).

Et kinobesøk vil stort sett ta lenger tid for folk fra Horten og andre omegnskommuner til Tønsberg enn for de som bor i Tønsberg. Praktisk sett øker dette behovet for å få seg noe å spise underveis. Det kan også være at når man først reiser såpass langt ønsker man å få mer ut av turen enn bare å gå på kino, eller at man tar en tur på kino når man først er i Tønsberg.

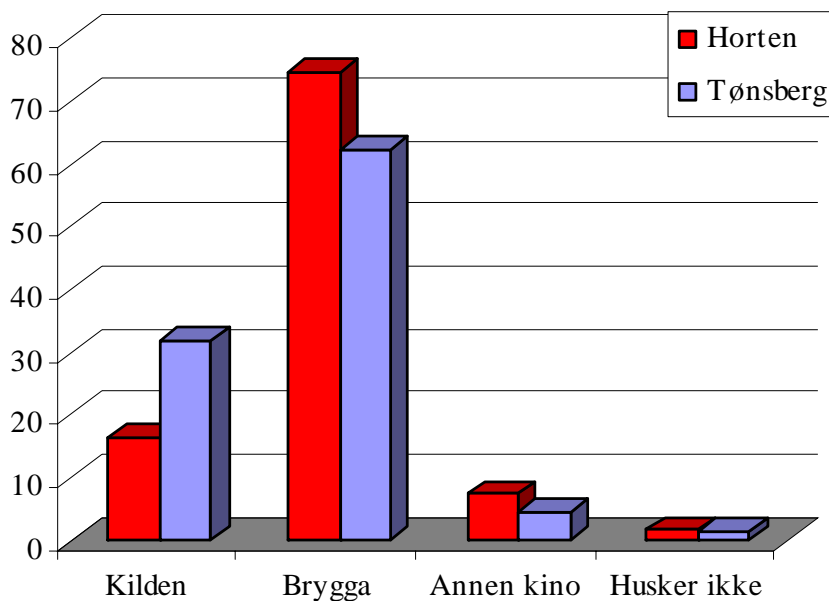
Figur 3.6 Voksne: Kombinerer du kinobesøket med å gå på kafe eller restaurant?

Barnefamilier besøker Kilden

68 % av de som hadde vært på kino besøkte Brygga kino i Tønsberg ved siste kinobesøk, mens 25 % besøkte Kilden kino og 6 % besøkte en annen kino, for eksempel i Drammen, Sandvika eller Oslo. Uansett utgjør andre kinoer en svært liten del av kinobesøket, så vi konsentrerer oss om de to kinoene i Tønsberg. Kilden kino i Tønsberg besøkes i langt større grad av familier med barn enn Brygga. 28 % av respondentene med hjemmeboende barn i utvalget vårt hadde vært på Kilden ved siste kinobesøk, mens dette bare gjaldt 19 % av respondenter uten barn. Barnefamilier er også en av hovedmålgruppene for Kilden kino. Ved siste kinobesøk var også en større andel av kvinner enn av menn på Kilden og en høyere andel av de som var over 30 år enn av de yngre.

Folk fra Horten besøker sentrums kinoen

Det er en større andel av de spurte fra Horten enn fra Tønsberg som opplyser at de har besøkt Brygga kino (Jfr figur 3.7). Kilden kino ser ut til å ha langt mindre oppslutning blant innbyggerne i Horten enn i Tønsberg også når vi splitter på kjønn, aldersgrupper og familietype. Dette til tross for at parkeringsmulighetene er bedre der. Av respondentene med barn var det 37 % fra Tønsberg som valgte Kilden ved siste kinobesøk, mens det bare var 18% fra Horten som gjorde det.

Figur 3.7 Voksne: Hvilken kino var du på ved siste besøk ?

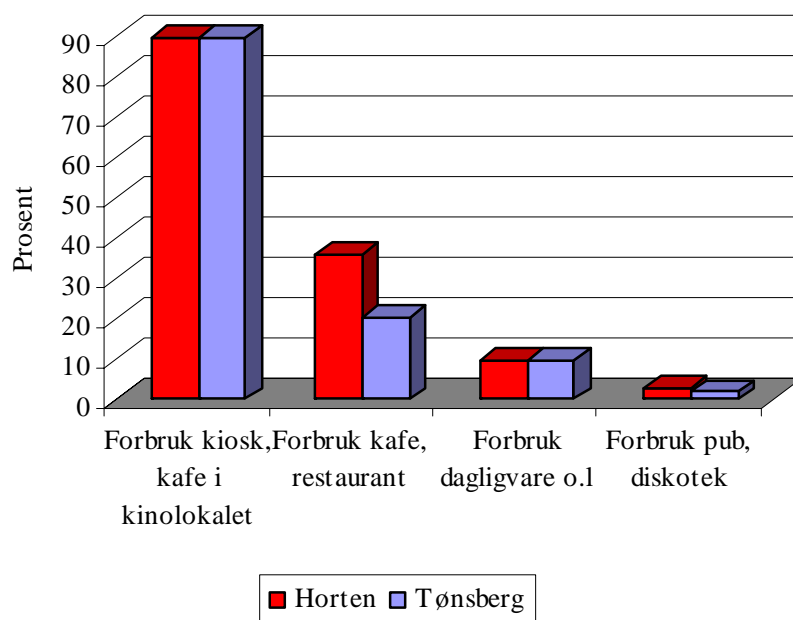
De fleste bruker penger i tillegg til kinobillett og reise

81 % av de spurte opplyser at de brukte penger på noe annet enn kinobillett og reise. En litt større andel av familier med barn (84 %) brukte penger enn familier uten barn (74 %). Videre brukte en større andel av personer under 40 år penger i tilknytning til kinobesøket (87 %) enn eldre personer (75 %).

Andelen som bruker penger på andre ting i tilknytning til kinobesøket er så vidt høyere for respondenter fra Horten enn fra Tønsberg. I aldersgruppen 18-29 år er det likevel betydelige forskjeller, og det er en langt større andel fra Tønsberg som oppgir at de ikke brukte penger ved siste kinobesøk (20 %) enn for de spurte i samme aldersgruppe fra Horten (2 %). Dette er en klar indikasjon på at folk fra Horten ikke drar til Tønsberg utelukkende for å gå på kino, men at det står flere ting på programmet. I hvilken grad kinobesøket er den utløsende faktoren er vanskelig å si, men det er vel rimelig å anta at kinobesøk enkelte ganger er utløsende i seg selv, mens det andre ganger er andre gjøremål.

Nesten alle kjøper "kinogodt"

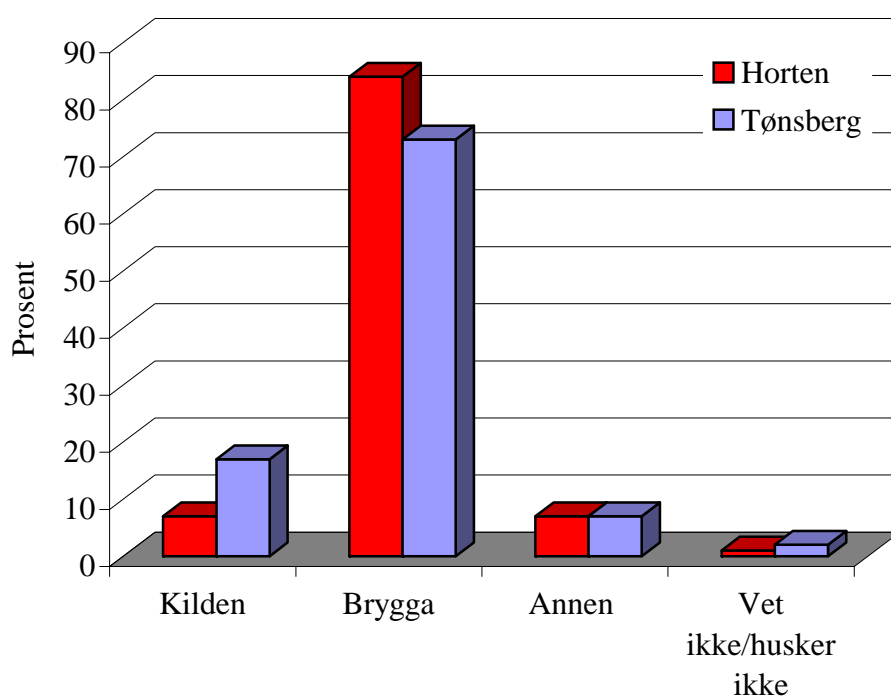
Av de som brukte penger utenom kinobillett og reise var det 90 % som brukte penger i kafe eller kiosk i kinolokalet. Dette er sannsynligvis først og fremst kjøp av "kinogodt". 28 % sier at de har brukt penger på kafe eller restaurant i nærheten av kinoen. Dette gjelder 36 % av de spurte fra Horten, men bare 20 % av de spurte fra Tønsberg. Omtrent 10 % har brukt penger i dagligvarebutikk, gatekjøkken el.l, mens 2 % har brukt penger på pub eller diskotek.

Figur 3.8 *Voksne: Andel som har kjøpt noe i forbindelse med kinobesøket.*

Ungdom velger kinoen i byen

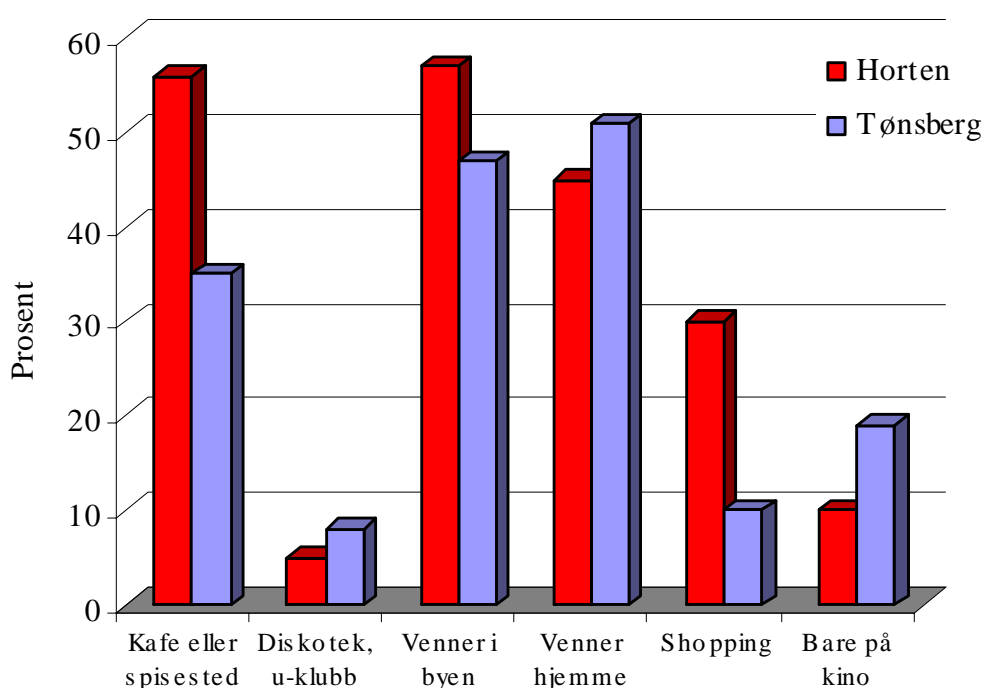
Ungdomsundersøkelsen viser liknende resultater som undersøkelsen blant de voksne. Nesten 80 % hadde besøkt Brygga kino siste gang de var på kino og det var en større andel fra Horten som valgte Brygga enn fra Tønsberg. Det var kun en av de spurte ungdommene som opplyste at han/hun gikk alene på kino. De aller fleste (over 80 %) var på kino sammen med venner. Omtrent halvparten av ungdommene fra Horten brukte buss eller tog for å komme seg til kinoen, mens denne andelen var nede i 30 % blant ungdommen fra Tønsberg. Nesten 20 % av de fra Tønsberg kunne gå eller sykle til kinoen, mens dette ikke er noe alternativ for ungdom fra Horten. For øvrig er andelen som satt på med andre, ble kjørt eller kjørte selv forholdsvis lik blant de spurte i de to byene.

Figur 3.9 *Ungdom: Hvilken kino var du på ved siste kinobesøk?*

Ungdom fra Horten kombinerer kino med kafe

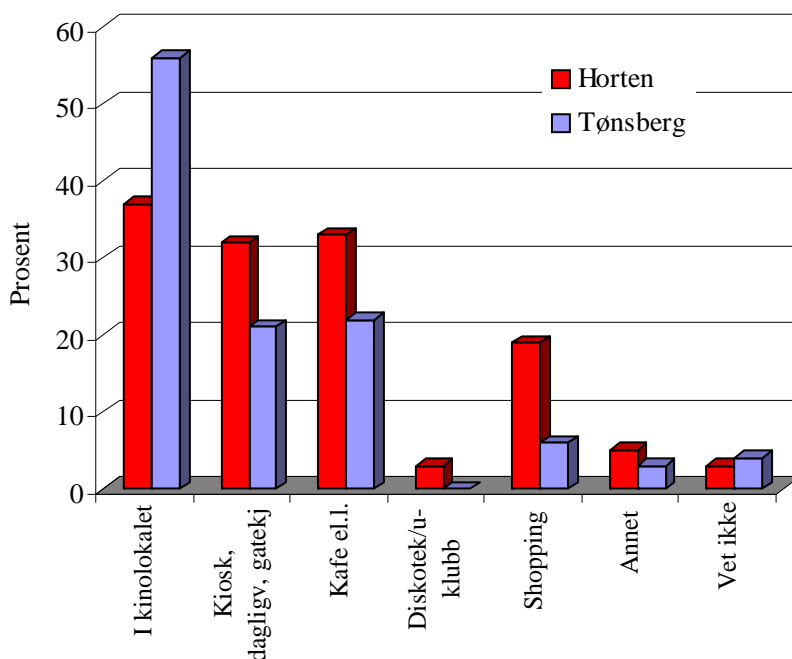
Som for de voksne viser også undersøkelsen blant ungdom at det er en større andel av de spurte fra Horten enn fra Tønsberg som er på kafe eller annet spisested i forbindelse med kinobesøket. Det var også relativt sett flere fra Horten som var på shopping (30 % mot 10 % av de fra Tønsberg). På den annen side var det relativt sett flere fra Tønsberg som var sammen med venner hjemme hos seg selv eller andre eller som bare gikk på kino. Omtrent halvparten svarte at de hadde vært sammen med venner i byen. Omtrent samme andel hadde vært sammen med venner hjemme hos seg eller andre. (Mange har kombinert flere av de nevnte aktivitetene med siste kinobesøk). Forskjellene mellom Horten og Tønsberg viser igjen den klare flerformålsprofilen som et besøk i Tønsberg får for Hortens ungdommene.

Figur 3.10 *Ungdom*: Kombinerte du siste kinobesøk med noen av de følgende aktivitetene?

De fleste ungdommene bruker penger i tillegg til kinobillett og reise

76 % av de spurte fra Horten og 70 % fra Tønsberg opplyste at de hadde brukt penger på andre ting enn kinobillett og reise i forbindelse med kinobesøket. 56 % av de spurte fra Tønsberg som brukte penger oppga at de kjøpte noe i kiosken på kinoen, mens dette gjaldt 37 % av de som kom fra Horten. En større andel av ungdommene fra Horten brukte penger på kafe, spisested eller i kiosk, dagligvarebutikk enn ungdommene fra Tønsberg og en større andel brukte dessuten penger på shopping. De som har besøkt Kilden kino bruker i mindre grad penger utenfor kinolokalet enn de som besøkte Brygga kino (Jfr figur 3.11).

Figur 3.11 *Ungdom: Husker du hvordan du brukte pengene?*

3.3.4 Forbruk i tilknytning til kinobesøk

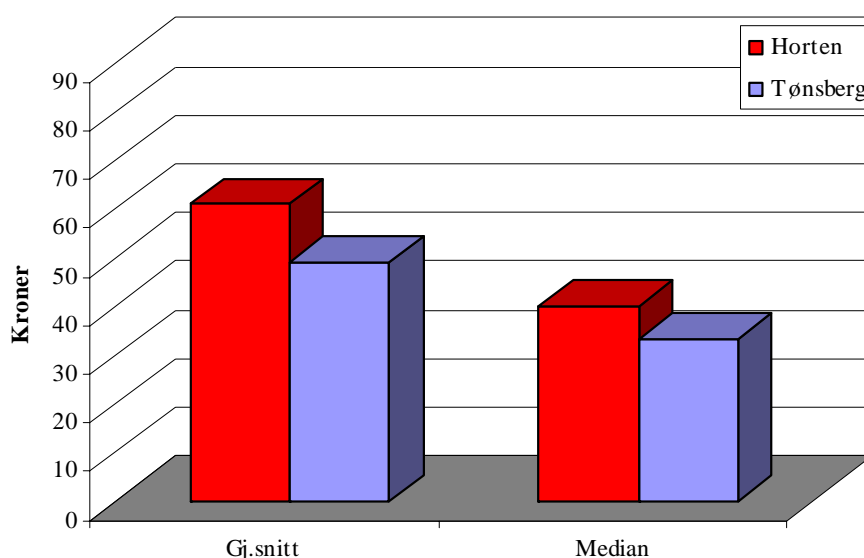
Her ser vi på forbruk for de som har oppgitt at de har kjøpt noe, dvs 580 personer eller i overkant av 80 % av de som hadde vært på kino siste år (i *voksenundersøkelsen*). Vi har i tillegg til å spørre om hvor mange kroner som ble brukt også spurt om hvor mange personer intervjuobjektet betalte for, slik at vi senere kan regne et gjennomsnitt pr kinobillett i utvalgene våre.

Det er stor spredning i materialet. Det er noen få som har brukt mye penger og mange som har brukt relativt lite. Det høyeste beløpet pr person (voksne) er 800 kroner og det er også noen få som har brukt 4-500 kroner pr person. Vi har valgt å trekke ut 5 personer fra utvalget som har brukt 350 kroner eller mer pr person, for å unngå at tilfeldigheter spiller for mye inn på gjennomsnittene. Ekstreme verdier vil særlig påvirke gjennomsnittet når vi sammenlikner flere grupper, siden antallet observasjoner blir lavt innenfor hver gruppe.

I gjennomsnitt var forbruket ved siste kinobesøk 55 kroner *pr person* i utvalget. Medianforbruket, som representerer det midterste beløpet når vi rangerer observasjonene etter beløpets størrelse, er noe lavere; 35 kroner. Vi lar medianbeløpet representere et lavt anslag på forbruket. Dette beløpet påvirkes i mindre grad av de relativt sett få observasjonene med høyt forbruk. Forbruket pr person varierer i liten grad etter kjønn eller familietype, men de yngste (18-29) bruker litt mer enn de øvrige. Disse tallene refererer seg ikke til andre kinopublikummere enn de fra Horten og Tønsberg. Kinopublikummet i Tønsberg består av både innbyggere fra Tønsberg, Horten og andre omegnskommuner, som vi ikke har med i undersøkelsen vår. Vi kan derfor ikke uten videre slutte oss til hva gjennomsnittsforkbruket pr solgte kinobillett i Tønsberg er ut fra vår undersøkelse. Vi kommer nærmere tilbake til dette spørsmålet i kapittel 5.

Folk fra Horten bruker penger på kafebesøk

Kinopublikummet fra Horten bruker i gjennomsnitt 61 kroner i forbindelse med kinobesøket, mens kinopublikummet fra Tønsberg bruker 49 kroner. Dette er vist i figur 3.9. I denne figuren har vi også vist medianforbruket¹³ som er noe lavere.

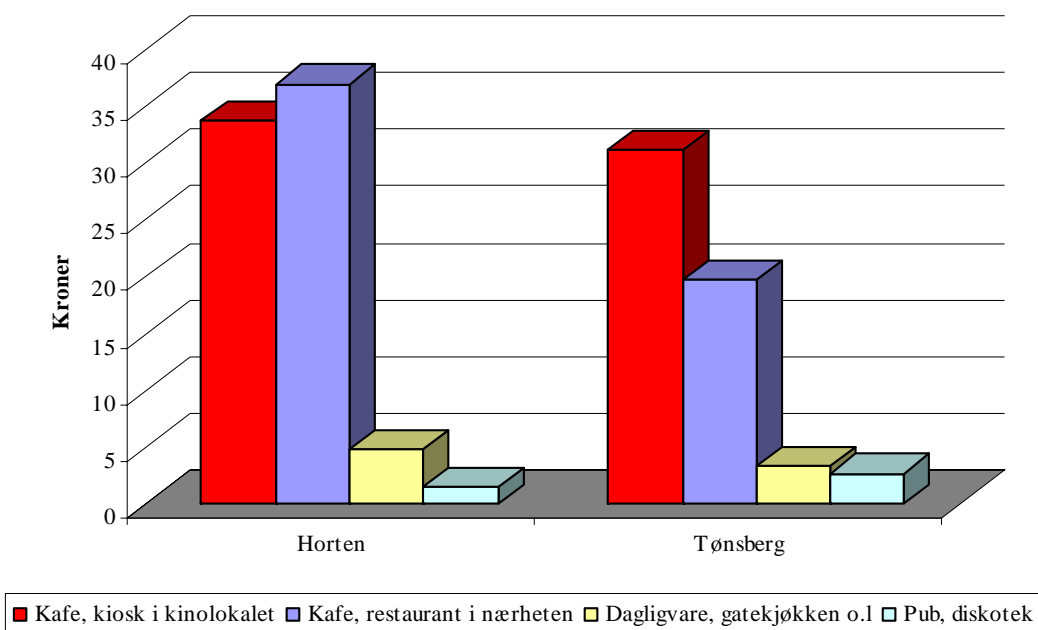

Figur 3.12 *Voksne: Gjennomsnittlig lagt ut i kroner pr billett*

Forskjellen skyldes særlig at de som kommer fra Horten i større grad enn de fra Tønsberg bruker penger på kafe og restaurant. Det er mindre forskjeller i de absolutte beløpene blant dem som faktisk har brukt penger. De som går på Kilden kino bruker nesten ikke penger på restaurant eller kafebesøk, mens kioskkonsumet på Kilden er omtrent det samme for de som kommer fra Horten og Tønsberg. At folk fra Horten bruker mer penger enn de fra Tønsberg har i stor grad sammenheng med at de i større grad velger å gå på Brygga kino der det er et større tilbud av kafeer og restauranter i nærheten av kinoen.

¹³ Medianforbruket er den midterste av observasjonene når vi rangerer svarene fra respondentene etter hvilket forbruk de oppgir. Medianen er lavere enn gjennomsnittet fordi observasjoner med høy verdi teller mer enn observasjoner med lav verdi når vi beregner gjennomsnittet.

Av de 55 kronene som brukes i snitt pr person går i overkant av 30 kroner til ”kinogodt” på kiosken i kinolokalet, mens i overkant av 20 kroner går til kjøp på kafe og restaurant. Omtrent 90 % av de som bruker penger på andre ting enn kinobillett og reise bruker penger i kiosken på kinoen, mens det er en langt mindre andel brukte penger på kafe eller restaurant. Beløpet for de som har brukt noe blir dermed langt høyere.

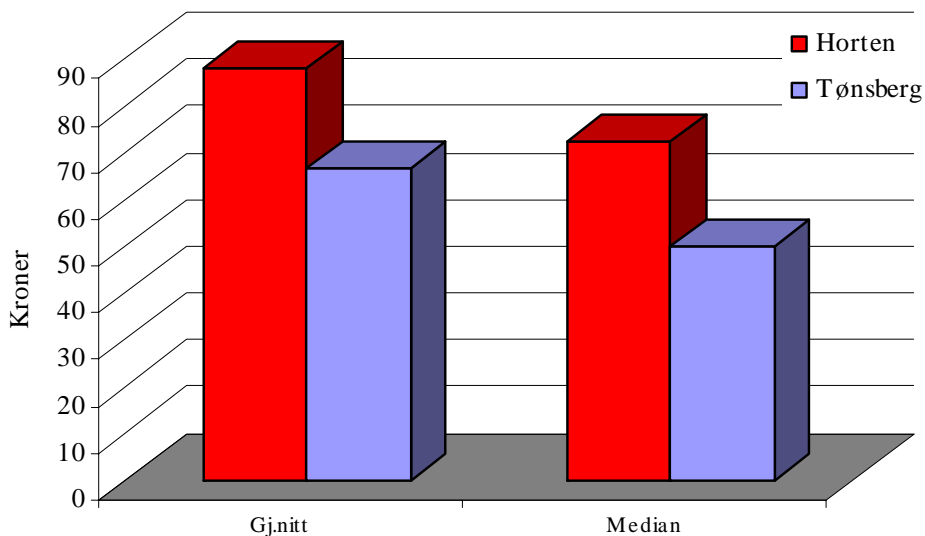

Figur 3.13 *Voksne. Gjennomsnittlig beløp fordelt på kino og hvor pengene er brukt.*

Ungdom bruker mer penger enn voksne

Ungdomsundersøkelsen viser et gjennomsnittlig forbruk på hele 174 kroner. Relativt mange av ungdommene fra Horten bruker penger på shopping. Dette drar gjennomsnittet opp og bidrar til sterk spredning i materialet. Det er f.eks fire personer som har et forbruk på mellom 1000 og 2500 kroner som i stor grad gjelder shopping. Dersom vi holder utenom 23 stk som har et forbruk på over 350 kroner pr person og dessuten de som sier de har brukt penger på shopping, reduseres gjennomsnittet til 77 kroner og medianforbruket til 50 kroner. Ungdommene fra Horten bruker 88 kroner, mens ungdommene fra Tønsberg bruker 67 kroner i snitt. De som sier de har vært på kafe eller spisested har et totalforbruk på 99 kroner. De som ikke har vært på et spisested bruker mindre, ca 54 kroner. Undersøkelsen tyder på at ungdommen har et høyere forbruk i tilknytning til kinobesøket enn den voksne delen av befolkningen, selv når vi trekker ut shoppingen.

Disse tallene bekrefter tidligere observasjoner, at en kinotur ikke utelukkende er en kinotur, og at en særlig blant ungdommen fra Horten kan registrere flere formål med en tur til Tønsberg. Men også blant de unge i Tønsberg dreier seg ikke kinobesøk seg utelukkende om *film*, men at det også fungerer som en aktivitet blant (mange) andre.

Figur 3.14 *Ungdom*: Gjennomsnittsforkbruk og medianforbruk til innkjop utover kinobillett og reise.

3.4 Deltakelse i andre fritidsaktiviteter

3.4.1 *Generelt om kinobruk og andre fritidsaktiviteter i Horten og Tønsberg*

I undersokelsene i Horten og Tønsberg onsket vi ogsa å se folks kinobruk i sammenheng med andre fritidsaktiviteter.

I undersokelsen blant de voksne ble andre fritidsaktiviteter kartlagt gjennom folgende spørsmål:

Hvor ofte gjør du folgende aktiviteter i kommunesenteret i din egen kommune?

1. Går på kafe eller restaurant
2. Går på konsert, teater og lignende
3. Går på museum, kunstutstilling mv
4. Går på diskotek, pub eller nattklubb
5. Ser på DVD/video (kjopt eller leid)

De voksne respondentene fikk dessuten folgende tilleggsspørsmål:

Reiser du til nabokommuner for noen av disse aktivitetene? (og evt. hvor ofte?)

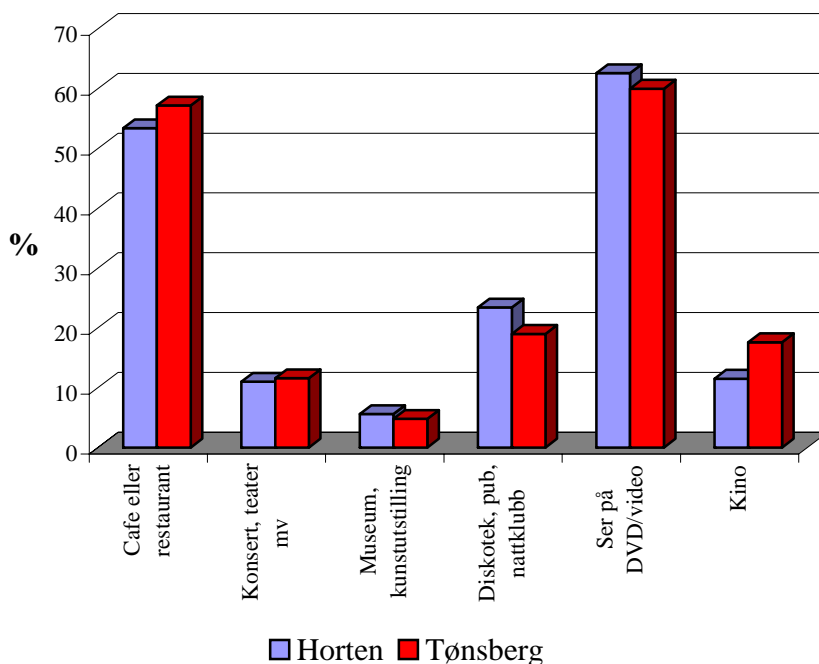
I ungdomsundersokelsen stilte vi spørsmålet om andre fritidsaktiviteter uten å avgrense det til eget kommunesenter:

Hvor ofte gjør du følgende aktiviteter?

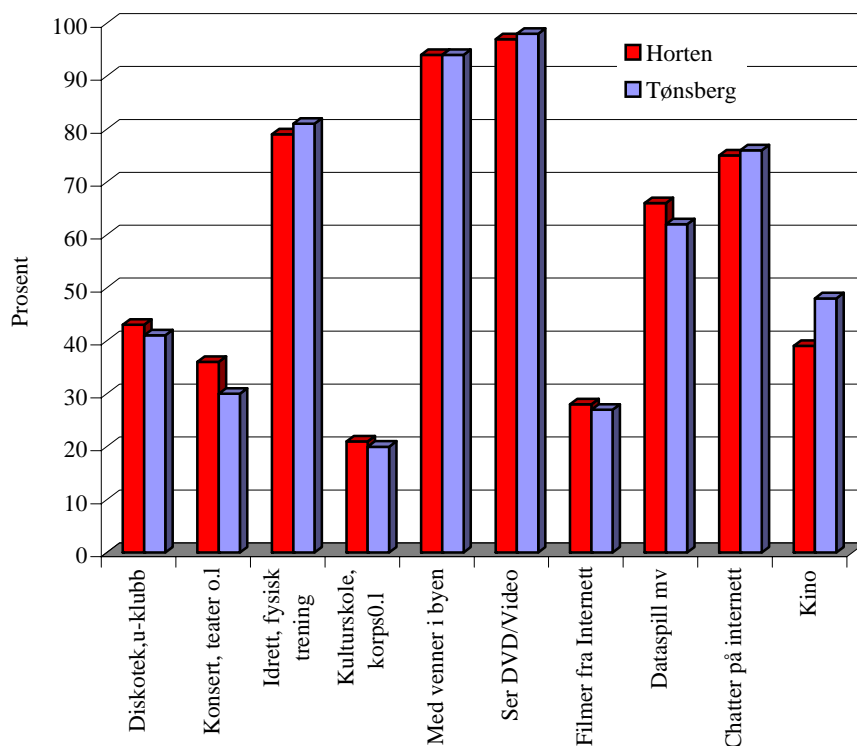
1. Går på diskotek eller ungdomsklubb
2. Går på konsert, teater/andre kulturtilbud?
3. Deltar i idrett/fysisk trening
4. Deltar i kulturaktiviteter (kulturskole, korps, band, teatergruppe e.l)
5. Er sammen med venner i byen/sentrum
6. Ser filmer på DVD eller video
7. Laster ned filmer fra internett
8. Spiller dataspill, play station, nintendo, x-box etc
9. Chatter på nettet

I figur 3.12 og 3.13 viser vi hvor stor andel av henholdsvis de voksne og ungdommene som sa at de deltok i disse aktivitetene minst en gang pr måned, og sammenholder dem med andelen som går på kino like ofte.

Figurene viser at kinotilbudet benyttes mer enn de andre kulturtilbudene (i snever forstand) som er kartlagt, nemlig konsert/teater og museum/ kunstutstillinger, og at dette gjelder både for voksne og ungdom. Undersøkelsen bekrefter dermed det som er kommet fram gjennom kulturbruksundersøkelser over flere år, nemlig at kino er det kulturtilbudet som flest personer bruker. På landsbasis var det 68 % av befolkningen som hadde brukt dette tilbudet i 2004. (SSB 2005)

Figur 3.15 *Voksne*. Andel som gjør ulike aktiviteter i kommunesenteret i egen kommune minst en gang/måned. Sammenholdt med hvor mange som går på kino minst en gang/måned.

Figur.3.16 *Ungdom*: Andel som deltar i ulike aktiviteter minst en gang pr måned.

Kultur- og fritidstilbudet er generelt større i Tønsberg enn i Horten, og det er en utbredt oppfatning at ”det skjer mer” i Tønsberg mens Horten er en ”kjedelig by”. Undersøkelsen av bruken av de ulike tilbudene i de to kommunene viser et litt mer nyansert bilde av situasjonen. Figurene viser bare små forskjeller mellom Horten og Tønsberg når det gjelder både voksnes og ungdoms bruk av kultur- og fritidstilbud i egen kommune.

Undersøkelsene viser altså ingen klar sammenheng mellom kulturbruk og kulturtilbud. Heller ikke andre undersøkelser viser klare sammenhenger mellom kulturtilbud og kulturbruk, men derimot at særlig utdanningsnivå, kjønn og inntektsnivå er de faktorene som i særlig grad gjør utslag på bruken av kulturtilbud (for eksempel Vaage 2000, Arnestad 2003). At kvinner bruker kulturtilbudene i noe større grad enn menn går også fram fra våre undersøkelser. Derimot har vi ikke opplysninger om utdanning og inntekt på våre respondenter i Horten og Tønsberg, men har liten grunn til å tro at befolkningen i de to kommunene er svært ulike når det gjelder disse kjennetegnene.

I det følgende går vi mer inn på de enkelte aktivitetene for å vise variasjonene dem imellom når det gjelder bruk og brukergrupper.

3.4.2 *Undersøkelsen blant voksne*

Kafe og restaurantbesøk

Utvalgsundersøkelsen blant de voksne viser små forskjeller mellom folk i Tønsberg og Horten når det gjelder hvor ofte de går på kafe/restaurant i hjemkommunen. Andelene som oppgir at de gjør dette minst en gang i måneden er vel 50 % i begge kommunene, mens de som oppgir at de går på kafe/restaurant enten aldri eller sjeldnere enn en gang i halvåret, utgjør i underkant av 20 % i begge kommunen.

Det er interessant å sammenholde disse tallene med tallene for besøk på kafe/restaurant i forbindelse med kinobesøk. Som vist i kap 2.3 var det en større andel Hortenbeboere enn Tønsbergboere (hhv 36 og 22 %) som brukte penger på kafe/restaurant i forbindelse med siste kinobesøk. Ser vi disse tallene i sammenheng kan vi konkludere at det å gå på kafe og restaurant er noe som folk i Horten gjør ofte både i hjemkommunen og i Tønsberg. Hvorvidt det å gå på kafe/restaurant i Tønsberg er noe som Hortenfolk gjør særlig i forbindelse med kinobesøk eller om de også gjør det i forbindelse med andre ærender i Tønsberg, kan vi ikke si sikkert, men det virker usannsynlig at det er bare kinobesøk som genererer slike tilleggsaktiviteter.

De hyppigste brukerne av det lokale kafe/restaurant-tilbudet finner vi i aldersgruppen 18-29 år og i Tønsberg. 22 % av disse går på kafe/restaurant i hjemkommunen flere ganger i uken og hele 64 % gjør det minst en gang i måneden, mens de tilsvarende tallene for den samme aldersgruppen i Horten er 16 og 50 %. I Horten går folk i aldersgruppen 30-39 år oftere på kafe/restaurant enn de som er yngre, men likevel sjeldnere enn samme aldersgruppe i Tønsberg. I Tønsberg er det liten forskjell mellom de to aldersgruppene når det gjelder hvor ofte de går på kafe/restaurant i hjemkommunen. I den eldste aldersgruppen i utvalget (40-55 år) er bruken av slike tilbud langt lavere enn blant dem som er yngre, og dette gjelder i både Horten og Tønsberg. I denne aldersgruppen er det ingen forskjeller mellom de to kommunene når det gjelder hvor ofte de går på kafe/restaurant i hjemkommunen.

Undersøkelsen viser videre at kvinner generelt går oftere på kafe/restaurant i hjemkommunen enn menn, men forskjellen mellom kjønnene er mye større i Horten enn i Tønsberg. I Horten går 58 % av kvinnene på kafe/restaurant i hjemkommunen minst en gang i måneden og 12 % flere ganger i uken, mens de tilsvarende andelene blant menn i Horten er hhv. 38 og 8 %. I Tønsberg går ca 57 % av de kvinnelige respondentene på kafe/restaurant minst en gang i måneden og vel 12 % gjør det flere ganger i uken. Her er andelen menn som går på kafe/restaurant minst en gang i måneden litt mindre enn andelen kvinner (hhv. 55 og 57 %), men andelen som bruker dette tilbudet flere ganger i uken er større blant menn enn blant kvinner (hhv. 15 og 12 %).

Konsert/teater

Spørsmålet om hvor ofte de går på konsert/teater i hjemkommunen viser en del forskjeller mellom Horten og Tønsberg. Generelt går folk i Tønsberg oftere på slike tilbud enn folk i Horten. Det er lett å tenke seg at dette gjenspeiler det totale tilbudet i de to kommunene. De

som går ofte (minst en gang i måneden) på konsert/teater, utgjør imidlertid like stor andel i begge kommunene (11 %). Dette tyder på at tilbudet i begge kommunene er stort nok til å fylle et behov hos dem som har stor interesse på disse kulturområdene. Blant dem som bruker slike tilbud mer sporadisk er forskjellene mellom de to kommunene større, 33 % av respondentene i Horten og 44 % av dem i Tønsberg oppgir å bruke disse tilbudene 1-5 ganger i halvåret. Samtidig er det en større andel av respondentene i Horten enn i Tønsberg som oppgir at de aldri går på konsert/teater i hjemkommunen (hhv. vel 17 % og vel 9 %). Hvorvidt dette betyr at de ikke bruker slike tilbud overhodet eller at de benytter tilbudet i Tønsberg eller andre steder istedenfor i hjemkommunen, kan vi ikke si sikkert, men det virker sannsynlig at Hortenfolk bruker også slike tilbud i Tønsberg, i likhet med kinotilbudet.

I begge kommunene er andelen som bruker konsert-/teatertilbudet i hjemkommunen større i de eldre aldersgruppene enn i den yngste. Videre viser tallene at forskjellene mellom Tønsberg og Horten er omtrent de samme i alle de tre aldersgruppene når det gjelder hvor ofte folk går på konsert/teater.

Tallene for Horten og Tønsberg samlet viser at vel 46 % av kvinnene og nesten 58 % av mennene aldri eller sjeldnere enn en gang i halvåret går på konsert/teater. Forskjellene mellom menn og kvinner er imidlertid mye større i Tønsberg enn i Horten. I Tønsberg er det 53 % av mennene som svarer at de aldri eller sjeldnere enn en gang i måneden benytter det slike tilbud lokalt, mens bare 38 % av kvinnene svarer det samme. I Horten er det like store andeler menn og kvinner (ca 55%) som går på konsert/teater enten aldri eller sjeldnere enn en gang i måneden. Også blant dem som går ofte på konsert/teater er kjønnsfordelingen ganske ulik i de to kommunene. Andelen kvinner i Tønsberg som går på konsert/teater minst en gang i måneden er vel 12 %, mens tilsvarende andel menn er vel 10 %. I Horten er det større andel menn som går så ofte på konsert/teater i hjembyen enn tilfellet er for kvinner (hhv. 12 % og 10 %).

Museum/kunstutstilling

Bruken av museer/kunstutstillinger i hjemkommunen er relativt beskjedne i både Horten og Tønsberg. Bare vel 5 % av respondentene i de to kommunene oppgir at de besøker slike tilbud en gang i måneden eller mer, mens 33 % gjør det minst en gang i halvåret og nesten ¼ aldri gjør det. Forskjellene mellom kommunene er relativt beskjedne, men med noe større andel som aldri bruker slike tilbud i Horten enn i Tønsberg (hhv. 26 og 23 %).

Den lave bruken av museer/utstillinger har sannsynligvis sammenheng med at vi har begrenset spørsmålet til å gjelde tilbud i hjemkommunen. Museer er generelt et tilbud som brukes mye i forbindelse med ferier og reiser, mens slike tilbud i eget lokalmiljø besøkes gjerne først og fremst når en har besøk fra andre steder.

Den yngste aldersgruppen (18-29 år) er den som går minst på museer/kunstutstillinger i begge kommunene, mens bruken av slike tilbud er høyere i de eldre gruppene. I Horten er forskjellen særlig stor mellom de to første aldersgruppene. Her svarer bare 21 % av

respondentene i aldersgruppen 18-29 år at de går på museum/kunstutstilling minst en gang i halvåret, mens denne andelen er 33 % i aldersgruppen 30-39 år og omtrent det samme også for aldersgruppen 40-55 år. I Tønsberg øker besøkshyppigheten på museer/kunstutstillinger i hjemkommunen mer jevnt med alder, fra ca 30 % i den yngste aldersgruppen til 36 % i den eldste.

Respondenter uten hjemmeboende barn går litt oftere på museum/kunstutstilling i hjembyen enn respondenter med barn, men dette gjelder i Tønsberg i større grad enn i Horten. Dette kan dels ha sammenheng med hvilke museer som finnes i de to kommunene, men også hvilke alternative tilbud som finnes for barnefamilier.

Diskotek, pub eller nattklubb

Det er marginale forskjeller mellom Horten og Tønsberg når det gjelder hvor ofte folk går på diskotek, pub eller nattklubb i hjemkommunen. Ca 30 - 35 % av respondentene i de to kommunene gjør dette en gang i måneden eller oftere.

Alder gir svært sterkt utslag på hvor ofte folk går på diskotek, pub og nattklubb. Nesten halvparten av respondentene i aldersgruppen 18-29 år oppgir at de går på slike utesteder i hjemkommunen minst en gang i måneden, mindre enn 20 % i begge de andre aldersgruppene. Andelen som går minst en gang i måneden på slike steder er litt høyere i Horten enn i Tønsberg både i aldersgruppen 18-29 år og mye høyere i Horten i aldersgruppen 40-55 år, men omtrent lik i begge kommunene i den mellomste gruppen. Sammenlignet med Tønsberg har Horten også en lavere andel i alle aldersgruppene som oppgir at de aldri går på diskotek, pub eller nattklubb i hjemkommunen. Det ser altså ikke ut til at et stort antall utesteder nødvendigvis innebærer at flere går på slike steder i hjemkommunen. Det er imidlertid sannsynlig at sesongmessige variasjoner gjør seg gjeldende her.

Også kjønn virker sterkt inn på bruken av utesteder som diskotek, pub og nattklubb, og dette gjelder både for Horten og Tønsberg. I Horten oppgir 32 % av mennene at de går på slike utesteder en gang i måneden eller mer, mens andelen kvinner som gjør det samme er ca 16 %. I Tønsberg svarer 28 % menn og 12 % kvinner at de bruker slike steder en gang i måneden eller mer. Andelen som svarer at de aldri besøker slike steder omtrent lik i de to kommunene, mens andelen kvinner som svarer det samme er relativt mye høyere i Tønsberg enn i Horten (hhv. 30 og 22 %).

DVD/video

Forbruket av dvd/video (kjøpt eller leid) er stort både i Horten og Tønsberg. Bare 7 % av respondentene i hver av kommunene svarer at de aldri ser dvd/video. Respondentene i Horten ser litt oftere på dvd/video enn de i Tønsberg, men forskjellene er ikke store. Derimot er det store kjønnsforskjeller i bruken av slike medier, ved at menn ser dvd/video mye oftere enn kvinner. I Horten er det over 74 % av mennene og 53 % av kvinnene som ser dvd/video en gang i måneden eller mer, mens de tilsvarende tallene for Tønsberg er 69 % og 53 %.

Alder slår svært sterkt ut i bruken av dvd/video. I aldersgruppen 18-29 år ser nesten 49 % av respondentene dvd/video flere ganger i uken, mens de tilsvarende tallene for aldersgruppene 30-39 og 40-55 er hhv. 25 og 15 %. I de to eldste aldersgruppene er det en større andel i Tønsberg enn i Horten som svarer at de aldri ser dvd/video.

Materialet viser videre at respondenter med hjemmeboende barn ser mer dvd/video enn de uten hjemmeboende barn, og at dette gjelder omtrent like mye i begge kommunene. Særlig blant dem som oppgir å se dvd/video 1-3 ganger i måneden er det klare forskjeller mellom dem med hjemmeboende barn og dem uten.

3.4.3 Ungdomsundersøkelsen

Som nevnt i kap. 3.1 omfatter ungdomsundersøkelsen et mindre utvalg enn voksenundersøkelsen, 100 respondenter i hver av de to kommunene. Dette innebærer at det blir små tall hvis en skal koble flere av variablene kjønn, alder og kommune. Vi har derfor valgt å ikke gjøre dette uten i tilfeller der det er svært store forskjeller mellom Horten og Tønsberg.

Går på diskotek eller ungdomsklubb

Generelt ser det ut til at ungdommen i Horten er mer ivrige brukere av diskoteker og ungdomsklubber enn ungdommen i Tønsberg. $\frac{3}{4}$ av respondentene i Horten oppgir at de går på slike steder mer eller mindre hyppig, mens $\frac{2}{3}$ av dem i Tønsberg svarer det samme. De som benytter slike tilbud månedlig eller oftere utgjør imidlertid like stor andel i begge kommunene, 41 %, mens Horten har flere som gjør det sjeldnere enn en gang i måneden.

Det er en litt større andel kvinnelige enn mannlige respondenter som svarer at de aldri går på diskotek/ungdomsklubb (hhv. 34 og 27 %), og noe større andel menn enn kvinner som går på slike steder så ofte som hver uke (hhv. 24 og 18 %).

Alder slår relativt sterkt ut på bruken av disse tilbudene. 18-åringene er de som går mest ut på diskotek/ungdomsklubb, hele 37 % av disse svarer at de går ut på slike steder ukentlig. Av 16-åringene er det 16 % som går på diskotek/ungdomsklubb ukentlig, mens bare 7 % av 17-åringene gjør det samme. Vi antar at forskjellene mellom de tre alderkategoriene gjenspeiler at diskoteker og ungdomsklubber har forskjellige målgrupper. Mens ungdomsklubber gjerne appellerer først og fremst til yngre aldersgrupper har mange diskoteker 18 års aldersgrense. Dette betyr at diskotekene hovedsakelig benyttes av 18-åringene og at det er først og fremst 16-åringene i vårt utvalg som er aktuelle brukere av ungdomsklubbene. 17-åringene faller imidlertid mellom to stoler, de er for unge til å gå på diskotek samtidig som de er eldre enn de fleste som går på ungdomsklubb. Dette forklarer hvorfor hele 45 % av 17-åringene oppgir at de aldri går på diskotek eller ungdomsklubb, og at ytterligere 35 % av dem gjør det sjeldnere enn en gang i måneden.

Går på konsert, teater og andre kulturtilbud

15 % av de unge i Tønsberg og 8 % av dem i Horten svarer at de aldri benytter slike tilbud, og over halvparten at de benytter slike tilbud sjeldnere enn en gang i måneden. Likevel går går ca 1/3 på konsert, teater og andre kulturtilbud oftere enn en gang i måneden. Videre er det en litt større andel av de kvinnelige respondentene enn av de mannlige som benytter slike tilbud månedlig eller oftere.

Når det gjelder de ulike årskullene er det vanskelig å se noe klart mønster, bortsett fra at andelen som oppgir at de benytter slike tilbud relativt hyppig synes å avta noe med høyere alder. Dette kan dels avspeile omfanget av andre tilbud som er tilgjengelige for ulike aldersgrupper (jfr. forrige avsnitt), men 16-åringenes høyere forbruk av slike tilbud kan også ha sammenheng med forskjeller mellom grunnskole og videregående skole når det gjelder omfanget av kulturtilbud i skolesammenheng.

Driver idrett/fysisk trening

72 % av respondentene oppgir at de driver idrett/fysisk trening ukentlig eller oftere. Ser vi på kjønnsforskjellene så ser vi at det er en større andel menn enn kvinner (hhv. 39 og 20 %) som driver fysisk aktivitet daglig, mens andelen som gjør det ukentlig er større blant kvinner enn menn (hhv. 50 og 34 %). Av de tre alderskullene skiller 17-åringene seg ut ved å drive idrett/fysisk aktivitet i mindre omfang enn både 16-åringene og 18-åringene. 64 % av 17-åringene gjør dette minst ukentlig, mens tilsvarende andel blant 16-åringene er 80 % og blant 18-åringene 74 %. Andelen som svarer at de aldri driver idrett/fysisk trening er også større blant 17-åringene (13 %) enn blant både 16-åringene og 18-åringene (hhv. 4 og 7 %).

Deltar i kulturaktiviteter (kulturskole, korps, band, teatergruppe eller lignende)

Dette spørsmålet tar sikte på å kartlegge de unges kulturelle egenaktivitet. Svarene viser at over halvparten av de unge aldri driver med dette og at bare 20 % gjør det månedlig eller oftere. Det er ingen forskjell mellom unge i Horten og Tønsberg når det gjelder dette. Derimot viser materialet at kvinner driver mer kulturell egenaktivitet enn menn. 20 % av de kvinnelige og 13 % av de mannlige respondentene svarer at de driver slik aktivitet ukentlig eller oftere, og andelen som aldri driver med slik aktivitet er 50 % blant kvinner og 60 % blant menn.

Det er små forskjeller i kulturell utfoldelse mellom de tre alderskullene, men tallene kan tyde på at aktivitetsnivået øker noe med økende alder.

Er sammen med venner i byen/sentrum

Den aller vanligste aktiviteten blant ungdommen er å være sammen med venner i byen, det vil si uten bestemte gjøremål eller "ærend". Bare én prosent av respondentene oppgir at de aldri er sammen med venner i byen/sentrum. Omfanget av slike opphold i byen er noe større i Horten enn i Tønsberg. 86 % av de unge i Horten oppgir at de er sammen med venner i byen/sentrum ukentlig eller oftere, og 34 % svarer at de er det daglig. I Tønsberg svarer 82 % at de er sammen med venner i byen/sentrum ukentlig eller oftere og 26 % at de gjør det

daglig. Det er også betydelige kjønnsforskjeller når det gjelder dette. Av de kvinnelige respondentene oppgir hele 92 % at de er sammen med venner i byen/sentrum ukentlig eller oftere, mens den tilsvarende andelen blant de mannlige er 76 %. Alder synes å virke en del inn på *hvor ofte* de unge er sammen med venner i byen/sentrum, og det er de yngste som aller hyppigst oppholder seg i sentrum.

Ser filmer på DVD eller video

Undersøkelsen viser at de unge er storforbrukere av filmer på dvd/video. Hele 83 % sier at de ser film på dvd/video ukentlig eller oftere. Forskjellene både mellom Horten og Tønsberg, mellom menn og kvinner og mellom de tre alderskullene er ubetydelige når det gjelder det å se film på dvd/video.

Laster ned filmer fra internett

Også nedlasting av film på internett er ganske utbredt blant de unge. 27 % oppgir at de gjør dette månedlig eller oftere, mens ca 45 % aldri gjør det. Her er forskjellene mellom Horten og Tønsberg marginale. Derimot er det store forskjeller mellom menn og kvinner når det gjelder om og hvor ofte de laster ned film fra internett. Hele 44 % av de mannlige respondentene oppgir at de gjør det månedlig eller oftere, bare 11 % av de kvinnelige. Og mens 36 % av mennene sier at de aldri laster ned film fra internett så gjelder dette for hele 75 % av kvinnene. Her må en imidlertid ta høyde for at det kan være slik at det er guttene som står for det tekniske med nedlastingen, mens både gutter og jenter kan være sammen om å se filmene.

Alder ser i liten grad ut til å virke inn på bruken av internett til å se film. Det er omtrent like stor andel (ca 28 %) i alle alderskullene som gjør dette månedlig eller oftere, og også like stor andeler som sier at de aldri gjør det.

Spiller dataspill, play station, nintendo, x-box etc

Ca halvparten av respondentene oppgir at de spiller dataspill, play station, nintendo, x-box etc ukentlig eller oftere. Her er det en del forskjeller mellom ungdommen i Horten og Tønsberg. 52 % av respondentene i Horten svarer at de driver slike spillaktiviteter ukentlig eller oftere, mens andelen som gjør dette i Tønsberg er noe lavere, 46 %. Andelen som sier at de aldri spiller dataspill, play station, nintendo, x-box etc er imidlertid omtrent like stor i begge kommunene.

Ser vi på kjønn ser vi at det er store forskjeller i bruken av spillmedier. Hele 33 % av kvinnene sier at de aldri bruker slike, mens bare 8 % av mennene sier det samme. Blant dem som driver slike spillaktiviteter er det dessuten store kjønnsforskjeller når det gjelder hyppighet. Over 70 % av de mannlige respondentene svarer at de spiller dataspill, play station, nintendo, x-box etc ukentlig eller oftere, mot bare 26 % av de kvinnelige.

Sammenligner vi de ulike alderskullene viser det seg at det er små forskjeller dem imellom når det gjelder bruken av dataspill, play station, nintendo, x-box etc. Omtrent 50 % av ungdommene bruker slike spillmedier ukentlig eller oftere, uansett alder.

Chatter på nettet

Ca 70 % av ungdommene chatter på internett ukentlig eller oftere. Andelen som gjør dette er litt større i Tønsberg enn i Horten (hhv 72 og 68 %). Kjønnforskjellene er ikke svært markante. 73 % av de mannlige og 67 % av de kvinnelige respondentene svarer at de chatter på nettet ukentlig eller oftere. Ser vi på aldersvariabelen så ser vi at andelen som chatter ukentlig eller oftere er størst blant 16-åringene (77 %) og avtakende for de neste alderskullene (65 % blant 17-åringene og 69 % blant 18-åringene).

4 Kinoens kulturelle og sosiale aspekter

Som offentlig kulturpolitisk ansvarsområde og virkemiddel har kinoen sin begrunnelse dels i rollen som formidler av kulturopplevelser, dvs knyttet til selve filmproduktet og til det å gjøre et kvalitativt godt filmtilbud tilgjengelig for alle publikumsgrupper, dels i rollen som sosialt møtested og arena for sosiale og kulturelle fellesaktiviteter.

Framveksten av alternative medier for filmopplevelser (TV, video/dvd/hjemmekino og internett) og den tekniske utviklingen har ført til at det å se film ikke lenger er noe en bare kan gjøre på kino, og kinoens rolle som filmformidler har endret seg mye. Argumentet ”film er best på kino”, som blant annet har hatt grunnlag i kinoens overlegenhet med hensyn til bildestørrelse og teknisk kvalitet, blir i dag utfordret fra flere kanter. De samme tendensene synes imidlertid å gjøre seg gjeldende på filmområdet som på andre medieområder, nemlig at nye teknologier ikke erstatter de eksisterende men at gamle og nye teknologiske former snarere utfyller hverandre og finner sine nisjer eller utvikler nye i samspill med eller kontrast til hverandre. Et eksemplet på dette kan være forsøkene ved flere kinoer på å bruke utstyr og lokaler til interaktive spillaktiviteter.

Et viktig moment når det gjelder kinoens plass i et stadig mer omfattende landskap av billedmedier, er at det er den som – i alle fall foreløpig – formidler de nyeste filmproduksjonene. For dem som legger vekt på å være i front i forhold til de nyeste filmene på markedet, er derfor kino fortsatt den viktigste kanalen. Ifølge Film&kino/MMIs landsomfattende kinoundersøkelse i 2005 er det å se filmer på kino i løpet av de første ukene de er satt opp enten ”meget viktig” eller ”ganske viktig” for 32 % av respondentene. De som er aller mest opptatt av å se filmer mens de er ”blodferske” er aldersgruppen 15-19 år og de som generelt går ofte på kino.

Også når det gjelder de sosiale dimensjonene representerer kino og andre filmformidlingsmedier ulike kvaliteter og særtrekk. Det at kinoen er en offentlig arena skiller den slik sett fra de andre og representerer dermed en særskilt sosial setting. Det å bli invitert på kino vekker utvilsomt helt andre assosiasjoner enn å bli invitert til å se film på hjemmekinoen. Samtidig mener mange at nettopp kinoens offentlige aspekt er det som svekker den som ramme for filmopplevelse, blant annet fordi den innebærer at en må tåle forstyrrelser i form av andre publikummers godterispising og ikke alltid like passende kommentarer og reaksjoner.

4.1 Kinoens rolle som formidler av kulturopplevelser

Når vi snakker om kulturopplevelse i forbindelse med kino så velger vi i denne undersøkelsen å se det i lys av det som er kinoens primære oppgave, nemlig å formidle film. Vi skiller altså kulturopplevelsesdimensjonen, som er knyttet til filmene som vises, fra de sosiale dimensjonene ved kinobesøket, og behandler disse hver for seg.

Den norske filmbransjen er i høy grad del av et internasjonalt system både på produksjons- og distribusjonssiden. Det å styrke norsk filmbransje har da også vært sterkt vektlagt fra myndighetenes side. Ikke minst siden omleggingen av den statlige filmpolitikken i 2001 har kompetanseoppbygging og profesjonalisering av bransjen, større kostnadseffektivitet, økt kvalitet på produksjonene og høyere publikumsoppslutning, vært eksplisitte mål for filmstøtten. Både omfanget av og kvaliteten på norske produksjoner har da også vært økende i de siste årene.

I SNFs undersøkelse av kinoens ringvirkninger i Bergen (Jacobsen og Osland 2000) ble informantene spurt om de så på det å gå på kino som hhv. kultur eller tidsfordriv. Undersøkelsen viste at de fleste sier de ser på kino som kultur, og SNF tolket dette som at disse søker en kulturell opplevelse når de går på kino. Det er imidlertid uklart hva som legges i begrepet "kulturell opplevelse" i denne sammenheng, og om forskerne og respondentene legger det samme i det. Vi mener at disse usikkerhetene er mindre i vår undersøkelse, der vi har spurt om i hvilken grad ulike faktorer, deriblant utvalget av filmer, virker inn på hvor ofte respondentene går på kino.

Våre undersøkelser i Horten og Tønsberg viser for en stor del at tilbudet av filmer er styrende for publikumsoppslutningen, og at folk i stor grad går på kino fordi de ønsker å se en bestemt film. Dette understøttes av Film&kino/MMIs nasjonale kinoundersøkelse 2005. 1/3 av respondentene i denne undersøkelsen svarte at det som setter i gang deres ønske om å gå på kino er "Det går en bra film som jeg ønsker å se", mens 1/4 svarte "Filmomtaler, trailere, anbefalinger". Forventninger til filmen er altså utløsende for kinobesøk for nærmere 60 % av respondentene i den nasjonale undersøkelsen.

Vår undersøkelse blant voksne viser at filmutvalget av stor betydning for kinovanene for en noe større andel av respondentene i Horten enn i Tønsberg. Det synes naturlig å knytte spørsmålet om i hvilken grad kinovanene styres av filmtilbudet til hvor mye planlegging som kreves for å komme seg på kino. For folk i Horten forutsetter det å gå på kino, i større grad enn for folk i Tønsberg, at en må bestemme seg i god tid og være forberedt på å bli borte lenger. Dette begrenser muligheten for kinobesøk på impuls. De av våre respondenter i Horten som hevder at de ville gått oftere på kino hvis det hadde vært kino i hjemkommunen, begrunner dette i særlig grad med kortere avstand og lettere tilgjengelighet. (jfr. kap. 3) Rent faktisk var det likevel ingen forskjell i "realisert hyppighet" blant dem som gikk på kino.

Det er også noen forskjeller etter familiefase på spørsmålet om filmtilbudets betydning for kinovanene. De med (små) hjemmeboende barn må antas å enten gå på filmer som primært er beregnet for barn, eller de går uten barn på voksenfilmer. Ikke minst i det siste tilfellet krever kinobesøket planlegging – de må kanskje skaffe barnevakt, og de må gjerne avtale på forhånd hvor lenge de blir borte. Alt i alt betyr det at det kan være vanskeligere å bestemme seg spontant for å gå på kino, og at når en gjør det så er det fordi en virkelig ønsker å se en bestemt film.

I kap. 3 viste vi at både voksne og ungdom i Horten og Tønsberg, i tillegg til at de går mye på kino, også er flittige brukere av dvd/video og internett for å se filmer. Alt i alt må vi kunne konkludere at det å se film er en viktig aktivitet i disse kommunene, men at kino er bare ett av flere medier for filmopplevelse. Våre undersøkelser viser videre at film, både på kino, dvd/video og internett utgjør en relativt sett viktigere del av tilværelsen for unge mennesker enn for voksne. De høye andelene, særlig blant ungdom, som benytter hver av de tre filmmediene indikerer at mange av dem som går ofte på kino også ser mye film på dvd/video og/eller internett. Våre undersøkelser bekrefter dermed resultatene fra Film&kino/MMIs kinoundersøkelse om at det er stort sammenfall mellom det å se film på kino og i andre audiovisuelle medier. Resultatene understøttes også av andre undersøkelser om ungdoms omfattende bruk av nye medier og tekniske nyvinninger og om disse mediens rolle i ungdommens identitetsskaping (for eksempel Vaagland et al. 2000, Drotner 2003, Kaare 2004).

4.2 Kinoen som arena for sosialt fellesskap

Det å gå på kino blir generelt oppfattet også som en sosial aktivitet, i den forstand at det er noe en gjør sammen med andre. Dette gjelder sannsynligvis for både barn, unge og voksne, men i varierende grad.

I Film&kino/MMIs kinoundersøkelse ble respondentene stilt følgende spørsmål: ”Noen ganger har man lyst til å gå på kino, men så blir det ikke noe av. Hvis dette har skjedd deg, hva skyldes det vanligvis?” Totalt 15 % av respondentene oppgir det at de ikke fikk med seg noen, som begrunnelse for at kinobesøket ikke ble noe av, men det er en mye større andel (27 %) i aldersgruppen 15-19 som svarer slik. Undersøkelsen viser videre at de som oppgir ”sosialt samvær” som den faktor som setter i gang deres ønske om å gå på kino, utgjør størst andel blant 15-19-åringene og deretter blir lavere og lavere i de eldre aldersgruppene.

Våre undersøkelser i Horten og Tønsberg bekrefter at det å ha noen å gå sammen med er svært viktig særlig for de unge. Kun én av respondentene i ungdomsundersøkelsen vår svarer at han/hun gikk alene ved siste kinobesøk, alle de andre gikk sammen med noen. Nesten 90 % sier at hvorvidt venner har lyst til å være med på kino har enten i stor grad eller til en viss grad betydning for hvor ofte de går på kino.

Kino har en viktig funksjon som arena for sosialt fellesskap med venner og dermed for bekreftelse og utspill av sosial tilhørighet og identitet. Særlig i ungdomsårene, da jevnaldrende venner er de viktigste identitetspersonene (jfr. for eksempel Frønes 1998, Vaagland et al. 2000, Fauske og Øia 2003), er det grunn til å anta at dette er en vesentlig dimensjon ved det å gå på kino. Et viktig poeng i denne forbindelse er at kinoen er et offentlig sted, der en eksponerer sin sosiale tilhørighet, eller mangel på slik, for "all verden". Dette er sannsynligvis en viktig forklaring på at det oppleves som et vanskelig prosjekt å gå på kino alene.

Et par blogger på internett fra januar/februar 2006 handler nettopp om det å gå alene på kino. Noen av bloggdeltagere peker på det paradoksale og "teite" ved at en "må" gå sammen med noen på kino, siden en jo likevel ikke har anledning til å prate sammen under filmen. Samtidig forteller flere at de er redde for å bli sett på som ensom og for å framstå som en sosialt mislykket stakkar, hvis de går alene på kino.

"Tenk om noen skulle se at det sitter en kar alene på rad 10, og tenke at det må være Viggo-venneløs."

"Det er liksom noe litt stakkarslig ved å gå på kino alene."

Ambivalensen som mange synes å føle i forhold til det å gå alene på kino kommer godt fram i det følgende sitatet:

"Veldig dumt å hele tiden måtte avtale med andre, og være avhengig av andres timeplan for å kunne se en film. Jeg må innrømme at jeg ender opp med å heller leie en film, hvis ingen har tid til å bli med på kino den kvelden jeg vil. Men i morgen tror jeg kanskje at jeg går på kino alene... hvis jeg bare kan overkomme frykten."

Noen går ofte på kino alene og argumenterer for at det har mange positive sider. Samtidig synes det som at det å gå alene på kino er unntakstilfeller også for disse:

"Noen ganger er det bare greit å gjøre noe alene og slutte å bry seg om hva alle andre mener og tror. For du blir faktisk ikke lagt så mye merke til som man tror. Enkelte ganger er det ingen andre å gå med, så da er det bare å gå på kino hvis man vil dra på kino."

"Kino alene er kult! Drar ofte på kino alene, og jeg føler meg sofistikert mer enn noe annet. Jeg har venner."

Et annet aspekt ved det å gå på kino sammen med andre, gjelder muligheten for å kunne diskutere filmen i etterkant. Kinobesøket blir dermed også en anledning til å dele filmopplevelsen (det vi tidligere har omtalt som kulturopplevelsen) med noen og gjøre den til grunnlag for sosial samhandling og fellesskap i videre forstand. Samtidig er dette noe en også kan oppnå uten å gå på kino, for eksempel ved å leie en dvd og se filmen sammen med

venner i en privat setting. Da har en også muligheter for å diskutere underveis, og gå dypere inn i filmens handling ved å spole tilbake for å se enkelte scener om igjen.

I voksenundersøkelsen stilte vi ikke spørsmål om hvor mange og hvem respondentene gikk på kino sammen med, men derimot om hvor mange de betalte for (billett og andre utgifter i tilknytning til kinobesøket). Som vist i kap. 3 var det en mindre andel av respondentene i Horten enn i Tønsberg som betalte kun for seg selv. Vi kan ikke slutte av dette at de samme andelene av kinogjengerne gikk på kino alene. Tvert imot antar vi at når voksne går sammen på kino så betaler de hver for seg, bortsett fra i tilfeller hvor en går sammen med andre familiemedlemmer eller har invitert med seg noen. Det er derfor rimelig å tenke seg at det er en langt mindre andel som går alene på kino enn som betaler sine egne utgifter.

Forskjellene mellom kinogjengerne i Horten og Tønsberg når det gjelder hvor mange som betaler bare for seg selv, kan være en indikasjon på at det å gå på kino er noe som folk i Horten gjør sammen med ektefelle/andre familiemedlemmer i større grad enn tilfellet er for folk i Tønsberg. Ettersom kinobesøk forutsetter større grad av planlegging blir det også en større "begivenhet" for folk i Horten, og vi kan anta at det i mange tilfeller er et prosjekt som involverer begge ektefeller og/eller hele familier, selv om ikke samtlige skal være med på kino.

I ungdomsundersøkelsen spurte vi også hvem de gikk sammen med ved siste kinobesøk. Her viser svarene at svært mange av respondentene (over 80 % i begge kommunene) gikk på kino sammen med klassekamerater/venner. Andelen som oppgir at de gikk sammen med foreldre er beskjedne i sammenligning, men relativt mye større i Horten enn i Tønsberg. Vi antar at det er behovet for transport som er utslagsgivende for disse forskjellene.

En litt større andel av de mannlige enn av de kvinnelige respondentene gikk på kino med klassekamerater/venner siste gang de var på kino, mens det var dobbelt så mange kvinnelige som mannlige respondenter som gikk sammen med foreldre/søsken. Selv om det er små tall det dreier seg om her, er kjønnsforskjellene likevel interessante. Vi antar at de kan tolkes i lys av de generelt store forskjellene mellom gutter og jenter i ungdomsårene når det gjelder grad modenhetsutvikling. Jentenes forsprang her kan tenkes å innebære at det å markere avstand til foreldrene er mindre viktig for dem enn for guttene. Dette resultatet kan imidlertid også indikere at jentene oftere går sammen med søsken enn gutter.

De sosiale dimensjonene ved å gå på kino kommer også til uttrykk ved at kinobesøk ofte kombineres med andre former for sosial aktivitet. Som vi har beskrevet tidligere (kap.2) viser undersøkelsene våre at det å kombinere kinobesøk med å gå på kafe eller restaurant er mer utbredt blant (de voksne) respondentene i Horten enn i Tønsberg, mens det å gå på kino er en enkeltstående handling for en større andel Tønsbergbeboere. Også ungdomsundersøkelsen viser mye sosial aktivitet i tilknytning til kinobesøk, og vi finner også her ganske store forskjeller mellom kommunene når det gjelder hyppighet. Andelen av respondentene som svarer at de ved siste kinobesøk ikke gjorde noe annet enn å gå på kino er beskjedne i begge kommunene, men det er atskillig færre i Horten enn i Tønsberg som

svarer slik. Over halvparten av de unge respondentene i Horten og nesten like mange i Tønsberg (vel 40 %) svarer dessuten at hyppigheten av kinobesøk i stor grad eller til en viss grad styres av om venner vil bli med på byen før eller etter kinoen. Det vi tidligere var inne på når det gjaldt de voksne, nemlig at kinobesøk i større grad er en planlagt handling og dessuten en større "begivenhet" for folk i Horten enn i Tønsberg, synes altså å gjelde også for ungdommen.

I ungdomsundersøkelsen prøvde vi også å finne ut noe om *hvilke* andre aktiviteter som ble gjort i tilknytning til kinobesøk, ved å spørre om de kombinerte siste kinobesøk med en eller flere av følgende aktiviteter:

- Var på kafe eller annet spisested
- Var på diskotek, ungdomsklubb eller liknende
- Var sammen med venner/kjente i byen
- Var sammen med venner/ kjente hjemme hos meg eller andre
- Var på shopping

De aller fleste av disse tilleggsaktivitetene er slike som en kan anta at ungdom gjør sammen med andre. Shopping kan kanskje være et unntak i så måte, men slik begrepet vanligvis forstås så er det en relativt lite målrettet aktivitet, ikke mye forskjellig fra det å være i byen sammen med venner og kjente, og vi antar at det er noe som mange gjør sammen med andre.

Det er til dels betydelige forskjeller mellom Horten og Tønsberg når det gjelder omfanget av tilleggsaktiviteter i tilknytning til siste kinobesøk, men noe varierende hva en gjør. Aller størst er forskjellene mellom Horten og Tønsberg når det gjelder det å gå på kafe/annet spisested, som over halvparten av de unge i Horten svarer at de gjorde ved siste kinobesøk, mens bare 1/3 av de unge i Tønsberg svarer det samme. Å være sammen med venner/kjente i byen og shopping er også noe som ungdom i Horten gjør mer av i tilknytning til kinobesøk enn ungdom i Tønsberg, men her er forskjellene mellom kommunene mye mindre enn det som gjelder kafe/annet spisested. Samvær med venner enten hjemme hos seg selv eller andre er derimot noe mer utbredt blant de unge i Tønsberg enn i Horten. 52 % av respondentene i Tønsberg svarer at de gjorde dette i tilknytning til siste kinobesøk, 45 % av dem i Horten.

Som vi har beskrevet før, er det store forskjeller når det gjelder grad av "tilleggsaktiviteter" til kinobesøket. Dette bekrefter at ungdom i Horten ikke drar til Tønsberg utelukkende for å gå på kino. Undersøkelsen viser da også at det å gå på kino for mange unge er en av flere sosiale aktiviteter som henger naturlig sammen, og at dette er tilfelle i større grad for folk i Horten enn i Tønsberg og i større grad for ungdom enn for voksne.

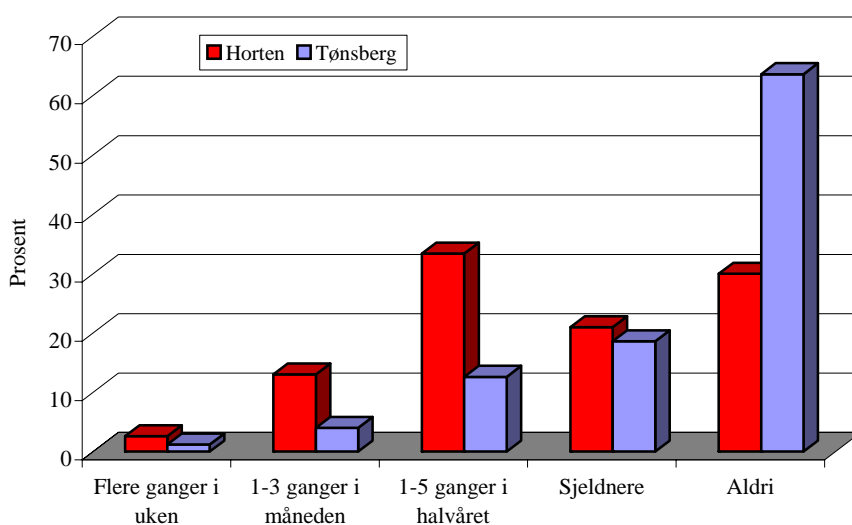
4.3 Betydningen av kinoens tilgjengelighet

I Hortens tilfelle er spørsmålet om tilgjengelighet til kino først og fremst knyttet til det at nærmeste kino befinner seg i Tønsberg, 18 km fra Horten sentrum. Undersøkelsene våre viser at Hortenbeboere går mindre på kino enn Tønsbergbeboere, men at dette gjelder først og fremst for den voksne delen av befolkningen. 19 % av de voksne respondentene i Tønsberg oppgir at de har vært på kino minst en gang i måneden i 2005, mot 12 % av dem i Horten. De som oppgir at de ikke har vært på kino i løpet av siste år eller at de aldri går på kino utgjør til sammen 33 % av respondentene i Horten og 18 % av dem i Tønsberg.

Blant ungdommen er det generelt langt flere som går ofte på kino enn blant voksne. En marginal andel av de unge i de to kommunene har ikke vært på kino i løpet av det siste året, og ingen sier at de aldri går på kino. Forskjeller mellom kommunene finner vi også blant de unge, men i mindre grad enn blant de voksne. Mer enn halvparten av de unge respondentene både i Horten og Tønsberg oppgir at de har vært på kino minst en gang i løpet av de siste fire ukene.

Avstanden til kino kan muligens utgjøre en barriere for voksne i større grad enn for unge. Dette kan i tilfelle trolig i stor grad føres tilbake til den sosiale "se og bli sett"- funksjonen som syns å være vesentlig for unge kinobrukere. Dette til tross for at mange av de unge respondentene er for unge til å kjøre bil selv, og derfor er avhengige av enten offentlig transport eller av å kunne sitte på med andre.

Mange beboere i svarer positivt på at de ville bruke kinoen oftere hvis de hadde en i Horten, og at dette for svært manges vedkommende begrunnes med "kortere avstand", "lettere tilgjengelighet", "lettere transport" samt mindre tidsbruk og mindre kostnader forbundet med kinobesøk. Samtidig kan vi ikke ta svarene på disse spørsmålene bokstavelig og konkludere at store deler av Hortens befolkning ville gå mer på kino, og gjøre det i Horten, hvis det ble kino der. Undersøkelsene viser jo at en stor andel av respondentene i Horten allerede er relativt hyppige brukere av kinotilbudet i Tønsberg, til tross for avstander og andre ulemper forbundet med denne. Slik som "styrkeforholdet" er mellom Tønsberg og Horten er det helt sikkert at mange av innbyggerne i Horten likevel ville dra til Tønsberg både for å gå på kino og gjøre andre ting, og dette ville en evt. kinoetablering i Horten ikke ha vesentlig innvirkning på uansett.

Figur 4.1 *Voksne: Andel som reiser til nabokommunen for å gå på restaurant, kafe, konsert, teater, pub eller diskotek.*

Statistisk Sentralbyrås kulturbruksundersøkelser, som har vært gjennomført hvert tredje år siden 1991, har over lang tid vist at bruken av kulturtilbud synker med avstanden til tilbudene, og at dette gjelder særlig for museer, kunstutstillinger, kinoer og idrettsarenaer. De avstandskategoriene som benyttes i disse undersøkelsene er de følgende: Under 5 km, 5-24 km og 25 km eller mer. (SSB 2005)

Våre undersøkelser i Horten og Tønsberg gir indikasjoner om at dette bildet bør nyanseres noe. For eksempel er avstand ikke alltid en entydig størrelse, men avhengig av lokale forhold som bl.a. veistandard og generelt omfang av reiser i hverdagen. For Horten og Tønsbergs vedkommende er situasjonen den at begge de to kommunene (og flere til) tilhører en funksjonell region med stor grad av fellesskap både i arbeid og fritid. Våre undersøkelser indikerer at Horten-folk i langt større grad har tendens til å orientere seg ut av egen kommune enn Tønsberg-folk, og at dette gjelder ikke bare kino og andre kulturtilbud men også handel. Denne tendensen ser dessuten til å gjelde i større grad for ungdom enn for voksne.

Et aspekt ved kino som ikke er direkte berørt i våre spørreundersøkelser, men som synes å være et viktig tema i den lokale kinodebatten blant annet i Horten, gjelder kinoens symbolske rolle i et steds kultur- og fritidstilbud. Kino har gjennom generasjoner hatt en spesiell plass i det norske kulturlandskapet, som kanskje det kulturtilbudet som ethvert tettsted eller småby av en viss størrelse med respekt for seg selv *må* ha. Ikke minst som tilbud for barn og unge har kinoen posisjon som noe elementært og viktig, noe som gir kinoen en helt spesiell betydning for stedets vitalitet og evne/vilje til å tenke framover.

Kinoens plass på slike større tettsteder kan slik sett sammenlignes med skolens, postkontorets og grendehusets plass i mindre lokalsamfunn. En kan ikke se bort fra at denne symbolfunksjonen i mange tilfeller overskygger den reelle betydningen av det å ha slike institusjoner i nærmiljøet. Ikke minst er grad av mobilitet og bruk av tjenester og tilbud i større regioner, en viktig side ved dette. Samtidig skal en heller ikke undervurdere slike symbolinstitusjoners betydning for steders attraktivitet som bosteder, og som trivselselementer. Det å ha tilgang til tilbudene kan være viktig i seg selv, enten en gjør bruk av dem eller ikke.

5 Kinoens konsekvenser for næringslivet i byen

5.1 Innledning – andre undersøkelser

Stiftelsen for samfunns- og næringslivsforskning, ved Stig Erik Jakobsen og Ove Osland (Jakobsen og Osland 2000), gjennomførte i 2000 en undersøkelse av næringsmessige og kulturelle ringvirkninger av kinodrift i Bergen. I rapporten drøftes hvilke effekter kinodrift har for annen næringsvirksomhet i sentrum. Det skilles mellom direkte og indirekte ringvirkninger. De *direkte næringsmessige ringvirkningene* er knyttet til kinoens kjøp av varer og tjenester fra lokale leverandører, bruk av eventuelle overskudd av driften og kinoens rolle som entreprenør i det lokale næringsmiljøet. De *indirekte næringsmessige ringvirkningene* er knyttet til kinopublikummets tilleggsaktiviteter som følge av at kino gjerne kombineres med besøk på kafe, restaurant, pub mv. Det er betydningen for bykjernen som analyseres i rapporten, ut fra at kinovirksomhet historisk sett har vært lokalisert til bysentrum.

Følgende hovedkonklusjoner når det gjelder de næringsmessige virkningene oppsummeres i rapporten (hentet fra sammendraget):

- *”Omfanget av lokale vare- og tjenestekjøp er relativt begrenset”*. Det vises til at Bergen kino har 48 årsverk, en årlig omsetning på ca 75 millioner kroner. Verdien av kinoens lokale vare- og tjenestekjøp er beregnet til 8,3 mill. kroner og ca 70 % av dette kommer fra leverandører i Bergen sentrum.
- *”Gjennom sin rolle som entreprenør har kinoen bidratt til å styrke næringsmiljøet i sentrum”*. Det henspilles her blant annet til opprettelsen av ”spinn-off selskaper”.
- *”Kinodrift genererer betydelige indirekte ringvirkningseffekter for annen næringsvirksomhet i sentrum.”* I snitt bruker kinopublikummet i Bergen ca 73 kroner pr kinobesøk på snacks/forfriskninger og tilleggsaktiviteter. Med 1,1 million besøkende blir de samlede indirekte økonomiske ringvirkningene for Bergen sentrum ca 80 millioner kroner årlig.
- *”Kino relateres i stor grad til det ”å gå på byen” hvor man i tillegg til kinobesøket også gjør andre aktiviteter.”* 3 av 4 personer svarer at de kombinerer kinobesøket med tilleggsaktiviteter som å gå på pub/restaurant eller på kafe eller restaurant før eller etter forestillingen. Handling blir i liten grad kombinert med kinobesøk.
- *”Både den kompetansen som kinoen besitter og den funksjonen kinoen har som ”publikumsmagnet” kan i større utstrekning utnyttes av det øvrige sentrumsmiljøet”*. Dette punktet henspiller på at både næringslivet og kulturlivet kan nyttiggjøre seg kinoens tilstedeværelse bedre enn i dag. For næringslivets del gjelder dette f.eks å tilpasse åpningstider og butikk-konsepter rettet mot de som går ofte på kino.

En rapport fra England fra 2005; UK Film Council "The Impact of Local Cinema", viser at lokale kinoer har positive lokale effekter både på det sosiale og kulturelle planet og i forhold til lokaløkonomien. Kino bidrar også til at sentrum vitaliseres. Mer folk og liv i sentrum bidrar også til bedret sikkerhet og bidrar dessuten positivt til "kveldsøkonomien" i byen. Som vist i undersøkelsen fra Bergen (Jakobsen og Osland 2000) bidrar kinopublikummet til den lokale økonomien gjennom bruk av penger lokalt i forbindelse med kinobesøket.

Bakgrunnen for den engelske undersøkelsen er en beskrivelse av de dramatiske forandringene i "kinolandskapet" med en økning i såkalte "multiflex" kinoer utenfor bykjernen, samtidig som tradisjonelle kinoer i bysentrum forsvinner. Denne utviklingen har gått parallelt med at også butikker og tjenesteyting i bysentra reduseres og det har oppstått et behov for å revitalisere livet i småbyene. Som et ledd i undersøkelsen ble det gjort casestudier av 5 kinoer i England.

5.2 Om ringvirkninger - begrepsavklaring

Økonomiske ringvirkninger er et begrep som brukes i ulike sammenhenger og som defineres på forskjellig vis. Ringvirkninger er virkninger som kommer som følge av noe som skjer initialt, dvs de direkte virkningene. I vårt tilfelle vil de *direkte virkningene* være aktiviteten ved kinoen, representert ved omsetningen, antall solgte billetter, billettinntekter eller sysselsettingen. Kinoen kjøper varer og tjenester fra underleverandører. Den delen av etterspørselen fra kinoen som rettes mot lokale underleverandører kalles vanligvis *produksjonsgenererte ringvirkninger*. Undersøkelsen fra Bergen viste at disse virkningene var svært små, og vi har ikke prioritert å gå særlig inn på dem i denne undersøkelsen. I reiselivssammenheng brukes et begrep som kalles *overrissingseffekter*. Dette er etterspørselseffekter som oppstår fordi turistene i tillegg til å kjøpe tjenester i overnattings- og serveringsbransjen også legger igjen penger i andre sektorer, f.eks varehandel. Analogt kan vi si at kinopublikumets aktiviteter og kjøp utover kinobilletten representerer en slik overrissingseffekt for næringslivet. Undersøkelsene fra Bergen og England viste at disse effektene var betydelige der. Vi har forsøkt å kartlegge kinopublikumets tilleggsaktiviteter og forbruk i kapittel 3 i denne rapporten. En siste type ringvirkninger er såkalte *konsumgenererte ringvirkninger*. Dette er økt etterspørsel etter varer og tjenester fra lønntakere og eiere i bedrifter som får økt omsetning som følge av de direkte og indirekte virkningene. Vi har ikke forsøkt å tallfeste disse virkningene.

Beregning av ringvirkninger begrunnes gjerne i økonomiske teorier f.eks med utgangspunkt i en økonomisk baseteori¹⁴. I den enkleste formen for slike teorier deles økonomien inn i basisnæringer og avledet næringsvirksomhet. Basisnæringer er industri, reiseliv mv som

¹⁴ F.eks beskrevet i Armstrong, Harvey og Taylor (1993).

leverer varer og tjenester ut av regionen og som derved gir eksportinntekter tilbake. Disse eksportinntektene gir ringvirkninger i form av avledet næringsvirksomhet for regionen. Denne virksomheten omfatter underleverandører til basisvirksomheten og konsumgenererte næringer som varehandel og personlig tjenesteyting. Med utgangspunkt i denne teorien vil det bare være næringsvirksomhet som leverer varer og tjenester ut av regionen eller til personer som midlertidig oppholder seg i regionen (typisk turister) som genererer økonomiske ringvirkninger.

Siden kinodrift i utgangspunktet baserer seg på befolkningen i lokalområdet og således er en typisk avledet og konsumgenerert næring, er det vanskelig å begrunne at kinoen kan ha ringvirkninger ut fra en slik teori som beskrevet ovenfor. Bruk av penger på kinodrift og tilleggstjenester representerer slik sett ingen etterspørsel tilført utenfra. Hvis kinopublikummet ikke hadde gått på kino og restaurant, hadde de brukt penger på noe annet i området og summa summarum ville effekten for næringslivet vært tilnærmet den samme.

Det er imidlertid i alle fall to forhold som gjør at vi tenker oss at kino likevel kan ha ringvirkninger lokalt. Det ene forholdet er som i Horten at det ikke er noen kino i kommunen. Folk må derfor reise til Tønsberg eller en annen by for å gå på kino. Når de er på kino går de også på restaurant og kanskje de også handler litt. Dette skaper en etterspørsel etter varer og tjenester i Tønsberg og ekstra inntekter for næringslivet der, mens næringslivet i Horten taper disse inntektene.

Dersom vi hadde hatt en regional tilnærming til disse problemstillingene ville vi likevel sagt at det spiller ikke noen stor rolle om folk handler eller går ut i Horten eller Tønsberg fordi begge disse kommunene hører til samme bo-, service- og arbeidsmarkedsregion. Det er stor pendling mellom kommunene og arbeidsplasser i en kommune innehas gjerne av personer fra nabokommunen. Vi har imidlertid ikke en regional tilnærming, men derimot en svært lokal tilnærming i dette prosjektet. Vi er opptatt av næringslivet i selve bykjernen. Vi er dessuten særlig opptatt av "kvelds- og helgeøkonomien" dvs det som skjer i byen når butikkene i sentrum stort sett er stengt og handelen eventuelt foregår i kjøpesentra utenfor selve bykjernen.

Sett i et slikt perspektiv er det positivt for næringslivet i bykjernen at det strømmer folk til området også på kvelder og helger. Vi kan si vi har en positiv ringvirkning av kino dersom kinoen fører til at folk besøker bykjernen mer enn de ville gjort uten kino og dersom de legger igjen penger i området som de ellers ville brukt andre steder. Dette er svært vanskelige spørsmål som vi i det følgende forsøker å finne ut av ved bruk av Horten og Tønsberg som eksempler.

5.3 Kinodriften– grunnlaget for ringvirkningene

Som beskrevet i kapittel 2 hadde Horten kino fram til 2001, mens Tønsberg for tiden har to kinoer. Vi har intervjuet kinosjefene for de to kinoene i Tønsberg og disse intervjuene danner det meste av faktagrunnlaget for dette kapitlet.

Kilden kinosenter eies av Frank Brekke som også driver kinoen. Kinoen hadde i 2005 billettinntekter på i underkant av 5 mill. kroner og et besøk på nesten 71.000. Det er tre kinosaler ved Kilden, med til sammen 613 sitteplasser. Det er 2 fast ansatte ved kinoen som til sammen utgjør 1,5 årsverk. I tillegg kommer 16 deltidsansatte, for det meste studenter. I tillegg til kinodriften er det en Mix-kiosk i kinolokalet, der det blir solgt godteri og brus. Denne kiosken drives av kinoen. Omsetningen ved kiosken var på i underkant av 2 mill. kroner i 2005. Kiosken er åpen samtidig med kinoen og betjener stort sett kinopublikummet.

Kilden kinosenter ligger litt utenfor bykjernen i Tønsberg, men det er ikke mer enn ca 20 minutters spasertur inn til bysentrum. I nærheten av kinoen finnes et par bensinstasjoner og noen snackbarer med bl.a muligheter til å kjøpe pizza.

Kilden har familier som sin primære målgruppe, noe som vi også ser av utvalgsundersøkelsen vår. I tillegg kommer godt voksne som ikke er så opptatte av å se filmene ved premieren. Kilden er ikke stor nok til å få så mange premiefilmer. Her taper kinoen i konkurransen med Brygga kino som ligger høyere opp på "rankingen". Dette er også noe av årsaken til at kinoen ikke greier å trekke til seg ungdom. Kilden har gode parkeringsmuligheter som de også trekker fram i konkurransen med Brygga kino.

I tillegg til kinodriften satser kinoen også på andre tilleggsaktiviteter som kurs og konferanser, amatørteater og skolekino. Det er også et utstrakt samarbeid med skolene, f.eks har Kilden gått sammen med skolene om å arrangere filmfestival/filmverksted der elevene viser selvlagde filmer på kinoen. Kilden vil gjerne oppfattes som et kulturhus for lokalmiljøet og at de har et samfunnsengasjement utover den kommersielle kinodriften.

Brygga kino hadde 221.000 besøkende i 2005 og billettinntekter på 16,5 mill. kroner. Brygga ligger sentralt plassert på Brygga i Tønsberg. Dette området er nærmere beskrevet nedenfor. Brygga kino eies av selskapet SF-Bio i Sverige som har tre norske kinoer. I tillegg til Brygga er dette Moss og Lillestrøm. Den norske administrasjonen ligger i Tønsberg. Kinoen har 35 ansatte som utgjør ca 13 – 14 årsverk inkl kiosk og administrasjon. Mange av de deltidsansatte er studenter. I kinolokalet er det ellers en fast-foodbedrift "Jafs" som leier lokaler. Denne bedriften var ikke i drift i sin nåværende form i hele 2005. En person jobber i kiosken, med litt hjelp av og til. Det er mange ungdommer som besøker "Jafs" og i følge innehaveren kommer mesteparten av omsetningen fra andre enn kinopublikummet. Særlig nevnes studenter som skal på diskotek eller studentfest i området. Kinokiosken og "Jafs" har en omsetning på til sammen ca 8-9 mill. kroner på årsbasis.

Brygga kino ligger høyt på rankingen og får derfor de fleste premiefilmene. De har filmer for alle målgrupper, mange saler og stor fleksibilitet. Kinoen har skolekino og formiddagskino for alle. Kinoen har spesielt god kontakt med videregående skole, som har gruppevisninger på kinoen. Grunnskolen er en større utfordring og det er vanskeligere å formidle informasjon. Kinoen er av den oppfatning at skolene er redde for kommersialisering pga privat kino. Kinoen har også vært hovedsponsor for studentsamfunnet.

Brygga har ikke noen spesiell satsing mot bedriftsmarkedet bortsett fra at de har egne firmabilletter. Kinoen leier ut lokaler til kurs og konferanser. De har noen faste bedriftskunder. I forbindelse med matservering kjøpes det enten mat fra restauranter i nærheten eller det legges til rette for enklere servering. Brygga har ingen avtaler med bestemte restauranter i området.

Brygga ser utviklingsmuligheter ved at kinoen kan brukes til andre ting enn filmvisning. De har f.eks overført VM i fotball på storskjerm og planla å gjøre det samme under OL. Under store sportsarrangementer går folk uansett ikke på kino. Da kan man likevel holde kinoen åpen hele dagen og vise sport. Andre muligheter som kommer er playstation på kino. Kinoen er med i ulike arrangementer i byen, f.eks i forbindelse med Valentin-dagen der de viser filmer med tema som passer til dagen. Ledelsen ved Brygga kino uttrykker at de liker at det skjer noe rundt og omkring kinoen.

Konsesjonsvilkårene legger ingen føringer for kinodriften, men Brygga ser seg selv som en lokal bedrift med et samfunnsansvar. F.eks føler de et ansvar for å ivareta lokale kinoproduksjoner, f.eks "Gråtass". De er også med i mye av det som skjer i byen, f.eks Slottfjellfestivalen. De har også et godt samarbeid med Nøtterøy kulturhus.

5.4 Næringslivet i området – merker de noe til kinoen?

5.4.1 Tønsberg

I dette kapitlet vil vi først og fremst ta for oss nærområdet til Brygga kino. De fleste som går på kafe eller restaurant i tilknytning til kinobesøket opplyser at de har vært på Brygga kino. Brygga kino ligger midt i et gammelt sjøbodkvarter. Fra gammelt av fungerte dette bryggeanlegget som sentral for eksport og import, lagring av varer, persontransport og som base for fiskebåter og fraktskip. Bryggene var dessuten et møtested og handelssted for byens befolkning og tilreisende (Per Thoresen). I 1974 ble Sjøbodkvarteret regulert til spesialområde for bevaring, etter at planer om å rive kvartalet for å lage parkeringsplasser vekket store protester. Nå huser de gamle sjøbodene et utall av restauranter og andre spisesteder, en og annen pub, et diskotek og turistinformasjonen. Det er to større hoteller i umiddelbar nærhet til bryggeområdet. Det nyeste av disse rommer også Oseberg kulturhus

(omtalt i kap 2). Kinoen og restaurantene ligger ganske tett og den nærmeste restauranten ligger omtrent på ”dørstokken” til kinoen.

Det finnes også restauranter og spisesteder lenger opp i byen, som for øvrig ligger i gåavstand til bryggekvartalet, men disse ligger mer spredt. Brygga er spesielt livlig om sommeren når uterestaurantene er åpne.

Vi har snakket med daglig leder for fem spisesteder i dette området. Her finner vi både McDonalds og Peppe’s foruten et variert utvalg av mer typiske restauranter. Mange av restaurantene er ganske store. Omsetningen til dem vi har snakket med varierer fra ca 8 – 25 mill. kroner årlig og antall årsverk fra ca 11 – 25. Antall ansatte er langt høyere, siden dette er en bransje med mye deltids- og sesongarbeid. Det er stor forskjell på vinter- og sommersesong blant restaurantene på Brygga.

Alle spisestedene signaliserer at kinoen har betydning for dem ved at kinoen trekker folk til området også til tider da det er lite aktivitet ellers. Det er ikke alltid lett å skille kinogjester fra vanlige gjester. På Peppe’s merker de et ”kinorush” i 20-21-tida om kvelden etter at kinoen er ferdig. Dette er mest voksne. I tillegg kommer det en del barnefamilier i helgene. Det går greit å kombinere kino og Peppe’s fordi det er ganske rask servering og dessuten forholdsvis billig. McDonalds er også et spisested som brukes av de som går på kino og daglig leder mener at kinoen har en positiv effekt på omsetningen.

De mer tradisjonelle restaurantene merker også kinopublikummet i noen grad. Den ene restauranten sier at de merker kinopublikummet når det ellers er stille, f.eks tidlig i ukedagene. Mange kommer for å ta seg en kaffe og en kake eller noe enkelt. Det er sannsynligvis ikke så mange som tar seg full middag ved siden av kinobesøket, siden dette krever mye tid. På den annen side er det vanskelig å skille kinopublikummet fra andre gjester i perioder med mye trafikk. En annen restaurant sier at de merker forholdsvis lite til kinopublikummet og viser til at kinoen har det meste selv (kiosk og snackbar). De tror selv at de kanskje ikke er helt i målgruppen for det brede kinopublikummet. Når det vises ”smale” filmer kommer det derimot damer i 40-50 årsalderen for å drikke vin og kaffe latte.

De spisestedene i området vi har snakket med har i liten grad noe formelt samarbeid med kinoen. McDonalds nevner et samarbeid med kinoen i forbindelse med en større kinovisning der det ble solgt ”pakker” med kinobillett og et måltid fra McDonalds. Kinoen og McDonalds har dessuten byttet markedsføringstjenester. Kinoen har reklamert for sine filmer på McDonalds og McDonalds har reklamert for sine tilbud på kinoen. Peppe’s har delt ut menyer utenfor kinoen. For øvrig ser det i liten grad ut til at restaurantene har gjennomført tiltak for å nå ut med reklame spesielt til kinopublikummet.

De bedriftene vi har snakket med har alle en positiv holdning til kinoen. Det er bra at den er sentralt plassert, har mange saler og et variert filmtilbud. Kinoen er et supplement til det som ellers skjer i sentrum. Det er bedre med kino i sentrum enn utenfor, men en av de

intervjuede påpekte at også Kilden ligger i gåavstand til sentrum og at folk som går på Kilden sannsynligvis også går ut og spiser i tilknytning til kinobesøk.

5.4.2 Horten

Horten kino var plassert sentralt i Horten by og som omtalt i kap 2 er det vedtatt en utbygging med grunnlag i eksisterende bygg. Besøkstillene for Horten var ganske lave på slutten av driftstiden og ringvirkningene av kinodriften kan ikke ha vært så store. Vi har snakket med innehaveren av to restauranter og et diskotek i byen, som bekrefter at de merket lite til kinoen mens den var der. Kinoen hadde få premierefilmer, og det var stor "kinolekkasje" til Tønsberg. Disse to restaurantene er imidlertid kanskje ikke helt i målgruppen for det brede kinopublikummet.

Både Tønsberg og Horten har befolkningsvekst og selv om det nok er en betydelig handelslekkasje til Tønsberg, har det vært en positiv utvikling i handelen i Horten, ifølge lederen i Handelsstanden. Det ble etablert et større kjøpesenter i Horten i 2001 (Sjøsiden kjøpesenter). Dette senteret ligger nede ved havna og har bidratt til at tyngdepunktet i sentrum har forskjøvet seg ned mot havna. Avstandene er små og det er bare 5-10 minutter å gå fra kjøpesenteret og opp i Storgata. Det var mange som fryktet at sentrumsgatene skulle tømmes da senteret ble bygget, men dette har likevel ikke skjedd. Det er en viss konkurranse mellom det "gamle" sentrum og "sjøsiden". Blant annet kom en ny Peppe's restaurant i dette området for 2-3 år siden. Det har også vært forslag om å bygge en ny kino i havneområdet i stedet for på torget, mens andre mener at en kino i havneområdet vil være ødeleggende for sentrum.

Etter at kinoen ble nedlagt har det forsvunnet et konditori og et diskotek i området rundt Torvet der kinoen lå. Det er imidlertid vanskelig å si at dette skyldes nedleggelsen av kinoen. For øvrig er det to større helårsåpne restauranter i Horten sentrum, en restaurant som bare er åpen om sommeren, en kinarestaurant, et par pub'er og noen mindre kafeer, samt Peppe's. "Stallen galleri og kafe" er en blanding av galleri, kafe og scene. Her holder blant annet Horten Jazzklubb konserter og klubbkvelder og det er også andre musikkarrangementer på "Stallen". Stallen har eksistert i mange år, men kafetilbudet ble etablert for ca 3 år siden. Innehaveren mener at det ikke er mange som reiser til Tønsberg på grunn av kulturtilbudet. En av våre andre intervjupersoner uttalte at det er så mye folk i Tønsberg om sommeren at man da må stå i kø hele tiden og at det ikke er attraktivt for folk fra Horten.

De vi har intervjuet i Horten er positive til kino og mener at det burde være en selvfølge med en kino i en by som Horten. Det er derimot ikke så store forventninger til at kinoen skal gi så store uttellingene for egen bedrift.

5.5 Økonomiske ringvirkninger av kinodrift – fins de?

5.5.1 Anslag på hva kinopublikummet i Tønsberg legger igjen i kiosker og spisesteder i byen

De to kinoene i Tønsberg trekker til sammen et publikum på ca 290.000 i løpet av et år. I gjennomsnitt vil det si nesten 800 besøkende hver dag. 75 % av besøket skjer til Brygga kino, mens 25 % skjer til Kilden.

Gjennomsnittsforbruket pr person i voksenutvalget for de som oppgir at de har brukt penger på andre ting enn kinobillett og reise er ca 55 kroner (jfr kap. 3). Dette utvalget gjenspeiler ikke kinopublikumets aldersfordeling (som vi for øvrig ikke kjenner). For det første har vi ikke med ungdommene, som har et noe høyere forbruk (gjennomsnitt på 76 kroner i vår undersøkelse). For det andre er aldersgruppen 20-29 år underrepresentert. Forbruket for denne gruppen er imidlertid bare noen få kroner høyere enn for gjennomsnittet av det voksne utvalget. Vi velger å regne på to alternativer; et lavt på 50 kroner pr person og et høyt på 70 kroner pr person eller pr kinobillett. Ettersom det bare er 80 % som oppgir at de kjøper noe reduserer vi derfor det laveste beløpet til 40 kroner pr kinobillett. Det høyeste lar vi stå som et høyt anslag. Med et besøk på 290.000 betyr dette at kinopublikummet i Tønsberg totalt legger igjen mellom 12 og 20 mill. kroner i kiosker og kafeer i og omkring kinolokalet når de er på kino. Dette kommer i tillegg til ca 21 mill. kroner i billettinntekter til kinoene.

Hvor mye legger kinopublikummet fra Horten igjen?

Det er ikke så lett å regne ut hvor mye kinopublikummet fra Horten legger igjen i Tønsberg, siden vi ikke kjenner til bostedsfordelingen for kinopublikummet. Kinopublikummet kommer ikke bare fra Horten og Tønsberg, men også fra andre omlandskommuner. Hva som er nedslagsfeltet for kinoene i Tønsberg har vi ikke fullstendige opplysninger om. I det følgende har vi likevel gjort noen enkle regnestykker som viser hvilken størrelsesorden beløpene kan ligge i, med utgangspunkt i noen forutsetninger om fordeling av kinopublikummet på bostedkommuner.

I det følgende forutsetter vi (som nevnt med litt svakt empirisk grunnlag) at kinoene i Tønsberg trekker til seg publikum fra hele den økonomiske regionen Tønsberg tilhører¹⁵. I gjennomsnitt betyr dette 2,7 kinobesøk pr innbygger i regionen, med utgangspunkt i besøkstallet på Tønsbergkinoene i 2005. Avstand til kinoen betyr sannsynligvis noe for kinobesøket, noe som undersøkelsen vår i Horten og Tønsberg viser. Vi har derfor anslått at befolkningen i tettstedet Tønsberg i snitt går 3,4 ganger på kino pr år og at befolkningen i Horten og andre omegnskommuner går 2,2 ganger pr år¹⁶. Dette gir et årlig kinobesøk for

¹⁵ Tønsberg, Horten, Nøtterøy, Re, Andebu, Stokke og Tjøme. Se definisjon på økonomisk region i kap 2.2.

¹⁶ Anslaget på 3,4 kinobesøk pr innbygger tilsvarer f.eks kinobesøk pr innbygger i tettstedene Skien/Porsgrunn og Fredrikstad/Sarpsborg. Anslaget på 2,2 kinobesøk for resten av regionen tilsvarer gjennomsnittlig besøk pr innbygger i Vestfold (og følger dessuten av beregningen når sum kinobesøk pr innbygger i regionen er gitt).

innbyggere bosatt i Horten kommune på 51.000 (kun de fra Horten tettsted ville gitt 38 000). Dette betyr at folk fra Horten anslagsvis står for nesten 18 % av kinobesøket i Tønsberg, som er litt lavere enn befolkningsandelen skulle tilsi. Telefonundersøkelsen vår tyder på at folk fra Horten bruker mer penger (i snitt ca 11 kroner mer pr person/billett) i forbindelse med kinobesøk enn folk fra Tønsberg. Vi antar nå at dette også gjelder besøk fra andre omegnskommuner til Tønsberg. Med utgangspunkt i de samme to alternativene for høyt og lavt forbruk som i forrige avsnitt og en antatt forskjell i forbruk på 11 kroner mellom befolkningen i tettstedet Tønsberg og kinopublikummet fra omlandet rundt, får vi som resultat at kinopublikum fra Horten kommune bruker mellom ca 2,4 og 3,9 mill. kroner i Tønsberg i tillegg til kinobillett og reise. Dette utgjør ca 20 % av beregnet forbruk relatert til kinobesøket i Tønsberg. Med de forutsetningene som er gjort i dette regnestykket vil ca 45 % av forbruket gjelde publikum fra tettstedet Tønsberg, mens ca 35 % skriver seg fra kinopublikum fra andre omlandskommuner. Denne lekkasjen til fordel for Tønsberg er ikke overraskende i forhold til at Tønsberg har en sterk posisjon som senter både når det gjelder handel, kultur og ”uteliv”.

Rimeligheten i anslagene

Det beløpet som kinopublikummet legger igjen kan vi sammenholde med omsetningen i de to kinokioskene som vi kjenner og som er ca 9 mill. kroner til sammen. I vårt regnestykke, som er basert på telefonundersøkelsene, utgjør kioskforbruket ca 60 % av forbruket, mens kafe- og restaurantforbruket står for 40 %. Det stemmer derfor ikke så dårlig med et kafe- og restaurantforbruk på 5 mill. kroner, som til sammen gir et forbruk på 14 mill. kroner. Dette er selvfølgelig bare grove anslag, men sannsynligvis ligger forbruket i denne størrelsesorden. Anslaget vårt ligger litt i underkant av det man kom fram til i undersøkelsen fra Bergen, korrigert for ulikt besøkstall (Jakobsen og Osland 2000).

5.5.2 Konsekvensene av eventuell ny kinodrift i Horten

Hovedhensikten med dette prosjektet er imidlertid å se på konsekvensene av at det ikke er kinodrift i Horten. Disse konsekvensene følger av at folk går mindre på kino eller at de går på kino i nabobyen. Kinovanene til folk i Horten er analysert i kapittel 3. Det er vanskelig å analysere konsekvensene av noe vi ikke kan observere eller registrere på noe vis. Vi kan f.eks ikke registrere manglende omsetning i bedrifter eller etablering av bedrifter som følge av at det ikke er kino i byen. Vi har derfor valgt en innfallsvinkel der vi vurderer hva konsekvensene av ny kinodrift i Horten kan tenkes å være med bakgrunn i de forbruksdataene vi har registrert i telefonundersøkelsen.

Besøkstall

Ringvirkningene av kinodrift er først og fremst avhengig av kinobesøket. En kino i Horten vil sannsynligvis føre til at folk fra Horten i større grad velger å gå på kino i hjembyen sin enn i Tønsberg. I tillegg vil folk fra Horten trolig gå mer på kino i det hele tatt hvis de får kino i hjembyen. En kino i Horten vil dessuten kunne dra publikum fra Hortens nabokommuner; f.eks Re og Holmestrand.

Det er usikkerhet forbundet med hvor store besøkstall en ny kino kan regne med å få. I planene for ny kino har Norsk Kinodrift lagt til grunn et besøkstall på 70.000 første driftsår og deretter stigende til 80.000 – 100.000 årlig. Som vist i kap. 2.4 varierer kinobesøket i andre byer av samme størrelse som Horten fra i underkant av 50.000 til i overkant av 100.000 pr år. Kinobesøket er avhengig av kvaliteten og omfanget av kinotilbudet. En ny kino med flere saler og stort utvalg av filmer vil naturligvis være mer attraktiv enn en gammel kino med bare en sal, og trolig føre til flere kinobesøk pr innbygger. Et eksempel på dette er kinoen i Hønefoss. Den gamle kinoen i Hønefoss hadde et besøk på knapt 50.000 årlig. Den nye kinoen som ble bygget høsten 2005 ligger foreløpig an til et besøk på årsbasis på nærmere 120.000. Alternativ kino for befolkningen i Hønefossområdet (Ringerike, Hole og Jevnaker) er Sandvika, en drøy halvtimes reise unna. Horten og Hønefoss er ganske like i størrelse, også når vi ser på befolkningsgrunnet i omlandet. Det er derfor relevant å sammenlikne disse byene. Lillehammer kino (3 saler) har også et årlig besøk på i overkant av 100.000. Selve Lillehammer by er litt større enn Horten, men iberegnet omlandet er befolkningsgrunnet ikke så ulikt. Et årlig besøk på 80-100.000 i Horten virker ut fra sammenlikning med byer som Hønefoss og Lillehammer derfor ikke usannsynlig.

Siden avstandene er så små i området, framstår i stor grad Horten og Tønsberg, sammen med de andre kommunene i regionen, som ett kinomarked. Dersom utbyggingsplanene både i Horten og ved Kilden kino realiseres, vil det samlede tilbudet i Horten og Tønsberg bestå av 18 saler og nesten 2300 seter. Dette er et nesten like godt tilbud som i Bergen, som imidlertid har et langt større befolkningsgrunnlag. Dette tilsier en sterk konkurranse mellom de tre kinoene om publikum. Kinoen i Horten vil ha større nærhet til befolkningen i Horten sentrum, nabokommunene i nord og deler av Re kommune. Tønsberg har på den annen side et større utvalg av kafeer og restauranter og vil muligens fortsatt trekke til seg kinogjengere fra Horten som legger vekt på et slikt tilbud. Avstandene fra deler av Horten (f.eks Åsgårdsstrand) og Re kommune er ganske korte mot Tønsberg. Det er derfor usikkert hvilken kinoby innbyggerne i disse områdene vil foretrekke.

Vi har i det følgende valgt å legge til grunn Norsk kinodrift sine anslag for besøkstall ved nye Horten kino i beregningene; dvs 80.000 – 100.000 besøk årlig. Disse besøkstallene forutsetter at innbyggerne i Horten går mer på kino enn før og at de velger Horten framfor Tønsberg som kinoby. I tillegg forutsettes at også innbyggerne i Hortens nabokommuner i stor grad velger Horten som kinoby framfor Tønsberg.

Direkte virkninger

Billettinntektene vil ut fra disse forutsetningene bli i størrelsesorden 6 – 7 mill. kroner årlig, basert på statistikken fra 2005 for kinoer med tilsvarende besøk. I tillegg vil kinoen få tilleggsinntekter som følge av utleie av kinolokaler osv. For Kilden var disse tilleggsinntektene begrensede, ca 30-40.000 kroner. Kinoen vil trolig ha behov for 2-3 fast ansatte og i tillegg mange deltidsansatte som sannsynligvis i stor grad vil rekrutteres blant skoleelever og studenter. Selve kinobedriften er ingen stor bedrift, selv om den selvfølgelig vil bidra litt til omsetning og sysselsetting i byen. Siden kinoen har en relativt liten

omsetning, vil også ringvirkningene for underleverandørene til kinoen være svært begrensede.

Livet i sentrum

Med et besøk på 80.000 pr år vil gjennomsnittlig daglig besøk bli på 220 personer, mens i det høyeste beregningsalternativet vil 275 personer i snitt besøke kinoen. Det er trolig få eller ingen andre kulturarrangementer i Horten som drar såpass mye publikum så ofte og jevnlig til byen. Kinoen vil derfor bidra til økt trafikk i sentrumsområdet på ettermiddager og kvelder hele uken igjennom.

Det er imidlertid ikke sikkert at hele "kinotrafikken" medfører ekstra trafikk til sentrumsområdet. Mange av dem som går på kino er ungdom. Av vår undersøkelse går det fram at ungdom nesten daglig er i byen sammen med venner. Om de ikke er på kino, er de derfor i byen likevel og kinoen fører ikke nødvendigvis til at ungdommene går mer i byen om kvelden. For den voksne delen av befolkningen vil trolig en kino i byen føre til at sentrum besøkes mer enn før på kveldstid.

Publikums forbruk i tilknytning til kinobesøket

Som vi viste i kapittel 3 hadde folk fra Horten et større forbruk i tilknytning til kinobesøket enn folk fra Tønsberg. Dette har sannsynligvis sammenheng med at kinobesøk og reise til sammen tar lenger tid for folk fra Horten og at det da er naturlig eller nødvendig å kombinere dette med å kjøpe noe å spise. Når avstandene blir kortere med kino i Horten er det derfor rimelig å anta at folk fra Horten oppfører seg som kinopublikummet fra Tønsberg gjør, dvs at de i noe mindre grad velger å gå ut å spise samtidig med at de går på kino. På den annen side kan det tenkes at en kino i Horten også vil trekke til seg publikum fra nabokommuner som f.eks Re og Holmestrand, og at disse på grunn av avstanden vil ha et høyere forbruk enn de som er bosatt i kinokommunen.

Siden det uansett er stor usikkerhet om dette, har vi regnet med de to samme alternative beløpene som i regnestykket for Tønsberg. Dersom vi legger til grunn et samlet forbruk pr kinobillett på 40 kroner i Horten, vil dette med et besøk på 80.000 innebære en mulig omsetning i kiosker og kafeer i tilknytning til kinobesøk på ca 3,2 mill. kroner. Et forbruk på 70 kroner pr kinobillett vil gi en omsetning på 5,6 mill. kroner. Med et besøkstall på 100.000, vil omsetningen ligge mellom 4 og 7 mill. kroner. Omsetningen gir grunnlag for å etablere en kiosk i tilknytning til kinoen og vil dessuten bidra til økt omsetning på eksisterende kafeer og spisesteder. Grovt regnet vil publikums forbruk i tilknytning til en ny kino i Horten tilsvare et sysselsettingsbehov på 3-7 årsverk, dersom hele denne omsetningen kommer i tillegg til den eksisterende omsetningen i sentrum (som for øvrig er tvilsomt), og dersom den eventuelle økte omsetningen ikke kan realiseres uten å ansette flere. I tillegg kommer bemanningen på kinoen.

Representerer forbruket i tilknytning til kinobesøket et ekstra forbruk?

Det store spørsmålet er om det forbruket som sannsynligvis vil skje i tilknytning til en

eventuell ny kino representerer en ekstra inntjening for bedriftene i sentrumsområdet. Her kan vi ta utgangspunkt i et resonnement om at alle forbrukere har en bestemt disponibel inntekt som de kan anvende til kjøp av forbruksvarer og tjenester. Spørsmålet er så hvor forbrukerne kjøper sine varer og tjenester. Vi kan se av statistikk for varehandelsomsetningen at det er en stor handelslekkasje fra nabokommunene til fordel for Tønsberg. Tønsberg er også overlegen når det gjelder utvalg av restauranter og spisesteder og andre kulturaktiviteter. Dersom en kino i Horten kan redusere denne lekkasjen av forbruk fra Horten til Tønsberg, vil dette være positivt for næringslivet i Horten. Kinopublikum fra Hortens nabokommuner vil også bidra til økt omsetning i Horten.

De som velger å gå på kino i Horten i stedet for i Tønsberg vil altså "flytte" evt. innkjøp i forbindelse med tilleggsaktiviteter til Horten. Men det er ikke sikkert at de vil gjøre tilleggsaktiviteter i like stor grad i hjemkommunen som i Tønsberg. Vi så i kap 3 at ungdom fra Horten shoppet mer enn ungdom fra Tønsberg i forbindelse med kinobesøket. Dette har sannsynligvis sammenheng med at Tønsberg er en by med et langt bedre utvalg av butikker enn Horten og at ungdom velger å shoppe når de likevel har tenkt seg på kino i Tønsberg. Å gå ut å spise ser i noen grad ut til å ha sammenheng med avstander. Det vil ikke være like nødvendig å ta seg en matbit når kinoen ligger i hjembyen. Det kan likevel være at kinopublikummet fra Horten velger å gå like mye på restaurant eller kafe som før, men at de velger å gjøre det i andre sammenhenger enn i forbindelse med kinobesøk. Spørsmålet er da om de velger å gå på restaurant i Horten eller om de fremdeles velger Tønsberg.

Det spesielle med Horten er de korte avstandene til Tønsberg og Tønsberg sin rolle som regionhovedstad. Dersom det hadde vært lang avstand fra Horten til nærmeste "kinoby", ville ikke befolkningen hatt noe reelt kinotilbud i det hele tatt og folk ville ikke brukt noe av sin disponible tid og inntekt på kino eller tilleggsaktiviteter. De ville imidlertid brukt tiden og inntektene sine på en alternativ måte; til å delta i andre aktiviteter og til å kjøpe andre varer og tjenester. Noe av dette forbruket ville foregått i sentrum, mens noe ville foregått andre steder i eller utenfor kommunen. Med en ny kino ville sannsynligvis en litt større andel av forbruket skjedd i sentrum, mens noe av forbruket bare ville ha blitt forflyttet i tid eller mellom ulike typer forbruk i sentrum. Dette er det helt umulig å tallfeste.

Et analogt resonnement kan brukes for den delen av befolkningen i Horten som vil gå mer på kino med kino i Horten. Disse har tidligere drevet med andre aktiviteter og brukt inntektene sine på andre typer varer og tjenester. En ny kino i Horten fører ikke til at folk bruker mer penger totalt på innkjøp, men bare at den geografiske og bransjemessige fordelingen av forbruket endres. Dette kan likevel være positivt for aktiviteten i sentrum dersom forbruket vris i retning av kafeer og restauranter på kveldstid.

Litteraturreferanser

Arnestad, G (2003): *Regionale og distriktpolitiske konsekvensar av statleg kulturpolitikk. Utgreiing for Effektutvalet*. HSF-notat nr 8/2003

Drotner, Kirsten (2003): *Disney i Danmark: at vokse op med en global mediegigant*. København: Høst & Søn

Fauske, H. og Øia, T (2003). *Oppvekst i Norge*. Oslo: Abstrakt forlag.

Jakobsen, S-E og Osland, O (2000): *Kinoens betydning for bykjernen. En analyse av næringsmessige og kulturelle ringvirkninger av kinodrift i Bergen*. SNF Rapport 43/00

Film og kino/MMI (2005): *Publikums dom. Resultater fra den store landsomfattende kinoundersøkelsen 2005*. (Rapport og cd med data fra undersøkelsen)

Frønes, I. (1998). *De likeverdige. Om sosialisering og de jevnaldrendes betydning*. Oslo: Universitetsforlaget.

Hansen, Jan Ingar: *Med såre hender og latterbrøl. Masken 20 år. Borreminne 2001*.
<http://borreminne.hive.no/index.html>

Kaare, B. Hertzberg (2004): *Ungdom som lever med PC*. Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) Rapport 2/04

Kalkvik, A (2005): *Kampen om tilværelsen – en studie av kinomarkedet i Tønsberg 1991-2004*. Kalkvik Consulting

Mangset, P (1992): *Kulturliv og forvaltning*. Universitetsforlaget

NOU 2001:5 *Kino i en ny tid*

Ot. prp. nr. 26, 1913: *Lov om offentlig forevisning av kinematografbilleder*

Ot. prp. nr. 20, 1986-87: *Lov om film og videogram*

Selstad, Tor et.al (2004): *Regionenes tilstand. 50 indikatorer for vekstkraftige regioner*. ØF-rapport 07/2004.

SSB (2005): *Norsk kulturbarometer 2004*

Stortingsmelding nr. 8 (1973-74) *Om organisering og finansiering av kulturarbeid*

Stortingsmelding nr. 52 (1973-74) *Ny kulturpolitikk*

St.meld. nr. 17 (1981-82) *Filmen i samfunnet*

St.meld. nr. 61, 1991-2 *Kultur i tiden*

St.meld. nr 46 (2002-2003) *Kulturpolitikk fram mot 2014.*

Thoresen, Per (1998): *Den gamle byen og brygga*. www-bib.hive.no/tekster/tunsberg/bod-brygge

UK Film Council og British Film Institute (2005): *The Impact of Local Cinema. Overview.*

Vaage, O.F (2000): *Kultur- og fritidsaktiviteter. Om idrett og friluftsliv, musikk, lesing og andre kulturaktiviteter*. Statistisk sentralbyrå

Vaagland, J, Fauske, H, Lidén, H, Puijk, R og Riese, H (2000): *Kulturpolitikken og de unge*. Rapport nr 19, Norsk kulturråd

Vaagland, J, Andersen, T og Eide, T.H (2002): *I hus med kulturen. Evaluering av den statlige tilskuddsordningen til lokale og regionale kulturbygg*. Østlandsforskning Rapport 12/2002.

Vareide, Knut og V. Mwenda (2005): *Næringsanalyse for BTV. Buskerud, Telemark og Vestfold*. Arbeidsrapport 24/2005. Telemarksforskning – Bø.

Vestheim, G (1995): *Kulturpolitikk i det moderne Noreg*. Samlaget

Vedlegg 1 – spørreskjemaer

A. Spørreskjema voksne:

Spørreskjema Film & kino.

1000 intervjuer – 7 minutter. Personer 18-55 år

Innledning

Vi ønsker å finne ut noe om folks kinovaner, hvor ofte de går på kino og om de går på kafe eller gjør andre ting i tilknytning til selve kinobesøket.

Kinovaner

1. Når var du sist på kino?
 - 1 I løpet av siste måned
 - 2 1-2 måneder siden
 - 3 3-6 måneder siden
 - 4 7-12 måneder siden
 - 5 Lenger enn et år siden → gå til sp.m 3
 - 6 Går aldri på kino → gå til sp.m. 3
 - 7 Vet ikke → gå til sp.m. 3
2. Hvor mange ganger tror du at du har vært på kino det siste året?
 - 1 1-3 ganger
 - 2 4-8 ganger (ca hver annen måned)
 - 3 9-15 ganger (ca 1 gang pr måned)
 - 4 16-29 ganger (ca hver 14 dag)
 - 5 30 – 40 ganger (ca 2-3 ganger pr måned)
 - 6 Over 40 ganger (ukentlig eller ofte)
 - 7 Ingen ganger
 - 8 Vet ikke
3. Ville du gått like ofte eller oftere på kino dersom det hadde vært kino i Horten? (Stilles bare til de som er bosatt i Horten).
 1. Like ofte → gå til spørsmål 5
 2. Oftere
 3. Vet ikke → gå til spørsmål 5
4. Kan du si noe om hvorfor? (uhjulpet spørsmål – flere mulige svaralternativer)
 - a. Lettere med transport
 - b. Kan bestemme meg spontant
 - c. Treffer flere venner og bekjente
 - d. Annet, noter
 - e. Vet ikke
5. Har følgende forhold betydning for hvor ofte du går på kino?
 - 1 Parkeringsforhold
 - 2 Transportmuligheter
 - 3 Kiosk/serveringstilbud på kinoen
 - 4 Kiosk/serveringstilbud i nærheten av kinoen
 - 5 Handlemuligheter i nærheten av kinoen
6. Større utvalg av filmer
 - 1 I stor grad, i en viss grad, i liten grad, ikke i det hele tatt, vet ikke

Forbruk i tilknytning til kinobesøk (Besvares av de som har vært på kino siste år) Hvis spm1 alt 1-4

- 6 Kombinierer du kinobesøket med å gå på cafe eller restaurant?
I så fall hender det vanligvis, av og til, sjelden eller aldri?
1 vanligvis
2 av og til
3 Sjelden
4 Nei, går kun på kino
- 5 vet ikke
- 7 Hvilken kino var du på ved siste kinobesøk ?
1 Kilden i Tønsberg
2 Brygga i Tønsberg
3 Annen kino, hvilken: _____
- 8 HER SER VI BORT FRA REISEUTGIFTER OG KINOBILLETEN .
I forbindelse med siste kinobesøk, brukte du penger på noe annet enn kinobillett og reise?
1 Nei, brukte ikke penger → gå til sp.m 11
2 Ja.

Vet ikke/husker ikke → gå til sp.m. 11

- 9 Kan du så anslå hvor mye du la ut totalt og hvor mange personer du betalte for ?
1 _____ Kroner.
2 _____ Antall personer i tillegg til meg selv.
3 Vet ikke/husker ikke
- 10 Vi ønsker få vite litt mer om hva du brukte penger til ved siste kinobesøk. For hvert alternativ jeg nå skal lese opp ber vi deg om å svare enten ja eller nei på m du brukte penger til dette. Deretter ber vi deg anslå hvor mye du brukte. (Viktig å få med om de brukte penger eller ikke, selv om de ikke kan anslå beløpet. Spør også de som ikke husker totalbeløpet i spm 9)
- 1 Brukte penger i kiosken eller kafeen i kinolokalet.
Ja/nei/vet ikke. Hvis ja: _____ kroner
- 2 Brukte penger i kiosk, dagligvarebutikk, gatekjøkken o.l i nærheten av kinoen.
Ja/nei/vet ikke. Hvis ja: _____ kroner
- 3 Kafe eller restaurant
Ja/nei/vet ikke. Hvis ja: _____ kroner
- 4 Pub, diskotek eller liknende
Ja/nei/vet ikke. Hvis ja: _____ kroner
- 6 Vet ikke → Gå til sp.m 10

Bruk av andre aktiviteter

- 11 Hvor ofte gjør du følgende aktiviteter i kommunesenteret i din egen kommune (dvs Horten sentrum eller Tønsberg)?
- 1 Går på cafe eller restaurant
2 Går på konsert, teater o.l
3 Går på museum, kunstutstilling mv
4 Går på diskotek, pub eller nattklubb
5 Ser på DVD/video (kjøpt eller leid)
- Flere ganger i uken, 1-3 ganger i måneden, 1-5 ganger i halvåret, sjeldnere, aldri.
- 12 Reiser du til nabokommuner for noen av disse aktivitetene?
Flere ganger i uken, 1-3 ganger i måneden, 1-5 ganger i halvåret, sjeldnere, aldri.

Bakgrunnsopplysninger

- 13 Kjønn
- 14 Alder
- 15 Postnr
- 16 Antall personer i husholdningen inkludert deg selv
- 17 - derav antall hjemmeboende barn 13 år og over
- 18 - derav antall barn under 13 år.

B: Spørreskjema ungdom

Spørreskjema Film & kino.

Ungdom i Horten og Tønsberg, født 1987-89, 100 intervjuer i hver kommune.

Innledning

Vi ønsker å finne ut noe om ungdoms kinovaner, hvor ofte de går på kino og om de går på kafe eller gjør andre ting i tilknytning til selve kinobesøket.

Kinovaner (SP 1-5)

1. *Når var du sist på kino?*

- 1 Mindre enn en uke siden
- 2 1-2 uker siden
- 3 2-4 uker siden
- 4 1-2 måneder siden
- 5 3-6 måneder siden
- 6 7-12 måneder siden
- 7 Lenger enn et år siden → gå til sp.m 3
- 8 Går aldri på kino → gå til sp.m. 3
- 9 Vet ikke → gå til sp.m. 3

2. *Hvor mange ganger tror du at du har vært på kino det siste året?*

- 1 1-3 ganger
- 2 4-8 ganger (ca hver annen måned)
- 3 9-15 ganger (ca 1 gang pr måned)
- 4 16-29 ganger (ca hver 14. dag)
- 5 30 – 40 ganger (ca 2-3 ganger pr måned)
- 6 Over 40 ganger (en gang ukentlig eller oftere)
- 7 Ingen ganger
- 8 Vet ikke

3. *Ville du gått like ofte eller oftere på kino dersom det hadde vært kino i Horten?* (STILLES BARE TIL DE SOM ER BOSATT I HORTEN)

- 4. Like ofte → gå til spørsmål 5
- 5. Oftere

Vet ikke → gå til spørsmål 5

4. *Kan du si noe om hvorfor du ville gått oftere på kino hvis det hadde vært kino i Horten?* (uhjulpent spørsmål – flere mulige svaralternativer)

- e. Mindre avhengig av transport
- f. Lavere reiseutgifter
- g. Kan bestemme meg spontant

Treffer flere venner og bekjente

5. **Har følgende forhold betydning for hvor ofte du går på kino?**
 I stor grad, til en viss grad, i liten grad, ikke i det hele tatt, vet ikke
- 1 Transportmuligheter
 - 2 Hvilke filmer som går
 - 3 Billettprisene
- 4 Om venner har lyst til å gå på kino
- 5 Om det fins kiosk/snackbar/serveringstilbud i kinoens lokaler
 - 6 Om det fins kiosk/snackbar/serveringstilbud i nærheten av kinoen
 - 7 Om det fins andre kultur-/underholdningstilbud i nærheten av kinoen
 - 8 Om andre vil bli med på byen (før)/etter kinoen

Siste kinobesøk (SP. 6-9)

STILLES BARE TIL DEM SOM HAR VÆRT PÅ KINO I LØPET AV DE SISTE 12 MND (ALT. 1-6 I SP. 1)

6. **Hvilken kino var du på ved siste kinobesøk?**
- 1 Kilden i Tønsberg
 - 2 Brygga i Tønsberg
 - 3 Annen kino, hvilken: _____
7. **Gikk du alene på kino eller sammen med andre?**
 Uhjulpent spørsmål – flere mulige alternativer
- a. Gikk alene
 - b. Sammen med klassekamerater/venner
 - c. Sammen med foreldre/søsken
 - d. Sammen med andre – Hvem?
8. **Hvordan kom du deg til kinoen?**
 Uhjulpent spørsmål – flere mulige alternativer
- a. Gikk eller syklet
 - b. Kjørte bil selv
 - c. Kjørte motorsykkel/moped selv
 - d. Satt på med venner/kjente
 - e. Ble kjørt (av noen som ikke selv skulle på kino)
- f. Reiste med buss
9. **Kombinerte du siste kinobesøk med noen av de følgende aktivitetene? Ja/Nei**
- 1 Var på kafé eller annet spisested
 - 2 Var på diskotek, ungdomsklubb eller lignende
 - 3 Var sammen med venner i byen
 - 4 Var sammen med venner hjemme hos meg eller andre
 - 6 Nei, gikk bare på kino

Forbruk i tilknytning til siste kinobesøk (SP 10-12)

STILLES BARE TIL DEM SOM HAR VÆRT PÅ KINO I LØPET AV DE SISTE 12 MND (ALT. 1-6 I SP. 1)

HER SER VI BORT FRA REISEUTGIFTER OG KINOBILLETEN

10. **I forbindelse med siste kinobesøk, brukte du penger på noe annet enn kinobillett og reise?**
- 3 Nei, brukte ikke penger på annet enn kinobillett og reise → gå til sp.m 13
 - 4 Ja. → Gå videre til sp. 11
 - 5 Vet ikke/husker ikke → Gå til sp.m. 13
11. **Kan du så anslå hvor mye penger du brukte totalt?**
- 1 Kr. _____
 - 2 Vet ikke/husker ikke

12. *Hvor brukte du penger?*

Uhjulpet spørsmål – flere mulige alternativer

- a. I kiosken eller kafeen i kinolokalet
- b. I kiosk, dagligvarebutikk, gatekjøkken e.l.
- c. På kafe eller spisested
- d. På diskotek, ungdomsklubb e.l.

Andre fritidsaktiviteter (SP 13-14) STILLES TIL ALLE

13. *Hvor ofte gjør du følgende aktiviteter?*

Flere ganger i uken, 1-3 ganger i måneden, 1-5 ganger i halvåret, sjeldnere, aldri.

- 1 Går på konsert, teater/andre kulturtilbud?
- 2 Går på diskotek eller ungdomsklubb
- 3 Driver med idrett/fysisk aktivitet
- 4 Driver med kulturaktivitet (kulturskole, korps, band, teatergruppe e.l)
- 5 Er sammen med venner i byen/sentrum
- 6 Ser leide filmer (DVD/video)
- 7 Ser TV, spiller dataspill eller ser film nedlastet fra internett

14. *Hvor ofte hender det at du reiser du til nabokommuner for noen av de samme aktivitetene?*

Flere ganger i uken, 1-3 ganger i måneden, 1-5 ganger i halvåret, sjeldnere, aldri.

Bakgrunnsopplysninger (SP 15-19) STILLES TIL ALLE

- 15. Kjønn
- 16. Alder
- 17. Postnr (fast bostedsadresse) ??
- 18. Bor du sammen med foreldre/søsken? Ja Nei
- 19. Har/disponerer du bil eller annet kjøretøy?

Vedlegg 2 Frekvenstabeller

a) Svarfordeling spørreskiema 19-55 år

Kjønnsfordeling

			Kommune		Total
			Horten	Tønsberg	
Kjønn	Mann	Antall	223	208	431
		%	44,6%	41,6%	43,1%
	Kvinne	Antall	277	292	569
		%	55,4%	58,4%	56,9%
Total		Antall	500	500	1 000
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Aldersfordeling

			Kommune		Total
			Horten	Tønsberg	
Alder gruppert	18-29 år	Antall	60	67	127
		%	12,0%	13,4%	12,7%
	30-39 år	Antall	167	174	341
		%	33,4%	34,8%	34,1%
	40-55 år	Antall	273	259	532
		%	54,6%	51,8%	53,2%
Total		Antall	500	500	1 000
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Familietype

			Kommune		Total
			Horten	Tønsberg	
Familietype todelt	Ingen hjemmeboende barn	Antall	143	197	340
		%	28,6%	39,4%	34,0%
	Med hjemmeboende barn	Antall	357	303	660
		%	71,4%	60,6%	66,0%
Total		Antall	500	500	1 000
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Spørsmål 1: Når var du sist på kino ?

			Kommune		Total
			Horten	Tønsberg	
I løpet av siste mnd	Antall	116	164	280	
	%	23,2%	32,8%	28,0%	
1-2 måneder siden	Antall	75	105	180	
	%	15,0%	21,0%	18,0%	
3-6 måneder siden	Antall	95	87	182	
	%	19,0%	17,4%	18,2%	
7-12 måneder siden	Antall	44	41	85	
	%	8,8%	8,2%	8,5%	
Lenger enn et år siden	Antall	135	72	207	
	%	27,0%	14,4%	20,7%	
Går aldri på kino	Antall	30	21	51	
	%	6,0%	4,2%	5,1%	
Vet ikke	Antall	5	10	15	
	%	1,0%	2,0%	1,5%	
Total	Antall	500	500	1 000	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	

Spørsmål 2: hvor mange ganger tror du at du har vært på kino i år ?

		Kommune		Total
		Horten	Tønsberg	
1-3 ganger	Antall	159	172	331
	%	48,2%	43,3%	45,5%
4-8 ganger (ca hver annen måned)	Antall	117	147	264
	%	35,5%	37,0%	36,3%
9-15 ganger (ca 1 gang pr måned)	Antall	31	51	82
	%	9,4%	12,8%	11,3%
Mer enn 9-15 ganger	Antall	7	19	26
	%	2,1%	4,8%	3,6%
Ingen ganger	Antall	16	8	24
	%	4,8%	2,0%	3,3%
Total	Antall	330	397	727
	%	100,0%	100,0%	100,0%

Spørsmål 1: Når var du sist på kino?

		Alder gruppert 2			Total
		18-29 år	30-39 år	40-55 år	
I løpet av siste måned	Antall	56	94	130	280
	%	44,1	27,6	24,4	28,0
1-2 måneder siden	Antall	24	78	78	180
	%	18,9	22,9	14,7	18,0
3-6 måneder siden	Antall	27	66	89	182
	%	21,3	19,4	16,7	18,2
7-12 måneder siden	Antall	7	34	44	85
	%	5,5	10,0	8,3	8,5
Lenger enn et år siden	Antall	10	54	143	207
	%	7,9	15,8	26,9	20,7
Går aldri på kino	Antall	3	9	39	51
	%	2,4	2,6	7,3	5,1
Vet ikke	Antall	0	6	9	15
	%	0,0	1,8	1,7	1,5
Total	Antall	127	341	532	1000
	%	100,0	100,0	100,0	100

Spørsmål 2: Hvor mange ganger tror du at du har vært på kino i år ?

		Alder gruppert 2			Total
		18-29 år	30-39 år	40-55 år	
1-3 ganger	Antall	51	123	157	331
	%	44,7	45,2	46,0	45,5
4-8 ganger (ca hver annen måned)	Antall	36	96	132	264
	%	31,6	35,3	38,7	36,3
9-15 ganger (ca 1 gang pr måned)	Antall	17	35	30	82
	%	14,9	12,9	8,8	11,3
Mer enn 9-15 ganger	Antall	9	9	8	26
	%	7,9	3,3	2,3	3,6
Ingen ganger	Antall	1	9	14	24
	%	0,9	3,3	4,1	3,3
Total	Antall	114	272	341	727
	%	100,0	100,0	100,0	100,0

**Spørsmål 3: Ville du gått like ofte eller oftere på kino dersom det hadde vært kino i Horten?
(Bare stilt til innbyggere i Horten)**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Like ofte	74	7,4	14,8	14,8
	Oftere	404	40,4	80,8	95,6
	Vet ikke	22	2,2	4,4	100,0
	Total	500	50,0	100,0	
Missing	System	500	50,0		
Total		1 000	100,0		

Spørsmål 4: Kan du si noe om hvorfor ?

	Antall som har nevnt følgende forhold		Prosent av respondentene
	N	Prosent av antall svar	
Lettere med transport	86	10,9%	21,8%
Kan bestemme meg spontant	40	5,1%	10,2%
Treffer flere venner og bekjente	1	0,1%	0,3%
Kortere avstand	229	29,1%	58,1%
Mindre tidsbruk - sparer tid	57	7,3%	14,5%
Lettere tilgjengelig	171	21,8%	43,4%
Mindre omstendelig	42	5,3%	10,7%
Lavere reiseutgifter	48	6,1%	12,2%
Slipper bomringen	52	6,6%	13,2%
Kan ta en pils etterpå - lettere å kombi	13	1,7%	3,3%
Lettere med barnevakt	25	3,2%	6,3%
Parkering	5	0,6%	1,3%
Lettere å ha med barn eller at barn kan	6	0,8%	1,5%
Viktig med lokalt kinotilbud	11	1,4%	2,8%
Total	786	100,0%	199,5%

a. Dichotomy group tabulated at value 1.

Spørsmål 5: Har følgende forhold betydning for hvor ofte du går på kino ? Antall som har svart i stor grad eller i en viss grad. (Prosentuert i forhold til antall spurte)

		Kommune		Total
		Horten	Tønsberg	
Parkeringsforhold	Antall	278	184	462
	%	62,9%	44,1%	53,8%
Transportmuligheter	Antall	188	83	271
	%	42,5%	19,9%	31,5%
Kiosk/serveringstilbud på kinoen	Antall	192	139	331
	%	43,4%	33,3%	38,5%
Kiosk/serveringstilbud i nærheten av kinoen	Antall	192	130	322
	%	43,4%	31,2%	37,5%
Handlemuligheter	Antall	59	43	102
	%	13,3%	10,3%	11,9%
Utvalg av filmer	Antall	390	352	742
	%	88,2%	84,4%	86,4%
	Antall	442	417	859
Totalt	% of Total	51,5%	48,5%	100,0%

Spørsmål 6: Kombinerer du kinobesøket med å gå på cafe eller restaurant? I så fall hender det vanligvis, av og til, sjelden eller aldri ? (Spørsmålet stilt til de som har vært på kino siste år).

		Kommune		Total
		Horten	Tønsberg	
Vanligvis	Antall	74	59	133
	%	22,4%	14,9%	18,3%
Av og til	Antall	119	154	273
	%	36,1%	38,8%	37,6%
Sjelden	Antall	68	99	167
	%	20,6%	24,9%	23,0%
Nei, går kun på kino	Antall	68	84	152
	%	20,6%	21,2%	20,9%
Vet ikke	Antall	1	1	2
	%	0,3%	0,3%	0,3%
Total	Antall	330	397	727
	%	100,0%	100,0%	100,0%

Spørsmål 7: Hvilken kino var du på ved siste kinobesøk?

		Kommune		Total
		Horten	Tønsberg	
Kilden i Tønsberg	Antall	54	127	181
	%	16,4%	32,0%	24,9%
Brygga i Tønsberg	Antall	247	248	495
	%	74,8%	62,5%	68,1%
Annen kino, hvilken	Antall	24	17	41
	%	7,3%	4,3%	5,6%
Husker ikke (hvilke kino respondenten var på sist)	Antall	5	5	10
	%	1,5%	1,3%	1,4%
Total	Antall	330	397	727
	%	100,0%	100,0%	100,0%

Spørsmål 8: I forbindelse med siste kinobesøk, brukte du penger på noe annet enn kinobillett og reise?

		Kommune		Total
		Horten	Tønsberg	
Nei, brukte ikke penger	Antall	55	81	136
	%	16,7%	20,4%	18,7%
Ja.	Antall	274	316	590
	%	83,0%	79,6%	81,2%
Vet ikke/husker ikke	Antall	1	0	1
	%	0,3%	0,0%	0,1%
Total	Antall	330	397	727
	%	100,0%	100,0%	100,0%

Spørsmål 8: I forbindelse med siste kinobesøk, brukte du penger på noe annet enn kinobillett og reise?

		Hvilken kino var du på ved siste kinobesøk?				Total
		Kilden i Tønsberg	Brygga i Tønsberg	Annen kino, hvilken	Husker ikke hvilken kino	
Nei, brukte ikke penger	Antall	37	83	12	4	136
	%	20,4%	16,8%	29,3%	40,0%	18,7%
Ja.	Antall	144	411	29	6	590
	%	79,6%	83,0%	70,7%	60,0%	81,2%
Vet ikke/husker ikke	Antall	0	1	0	0	1
	%	0,0%	0,2%	0,0%	0,0%	0,1%
Total	Antall	181	495	41	10	727
	%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Spørsmål 9: Kan du anslå hvor mye du brukte totalt og hvor mange personer du betalte for ? (Gjelder de som har oppgitt at de brukte penger)

Kommune		Forbruk i alt, kroner	Forbruk pr person
Horten	Mean	155	61
	N	260	260
	Std. Deviation	159	56
	Median	100	40
Tønsberg	Mean	97	49
	N	311	311
	Std. Deviation	105	53
	Median	60	33
Total	Mean	123	55
	N	571	571
	Std. Deviation	135	55
	Median	75	35

Spørsmål 9: Kan du anslå hvor mye du brukte totalt og hvor mange personer du betalte for ? (Gjelder de som har oppgitt at de brukte penger)

Kino - siste kinobesøk		Forbruk i alt, kroner	Forbruk pr person
Kilden i Tønsberg	Mean	99	37
	N	142	142
	Std. Deviation	95	28
	Median	70	30
Brygga i Tønsberg	Mean	140	65
	N	405	403
	Std. Deviation	160	72
	Median	80	38
Annen kino, hvilken	Mean	142	88
	N	27	26
	Std. Deviation	175	156
	Median	90	48
Husker ikke (hvilke kino respondenten var på sist)	Mean	58	36
	N	6	6
	Std. Deviation	33	35
	Median	45	20
Total	Mean	129	59
	N	580	577
	Std. Deviation	147	71
	Median	75	35

Spørsmål 10: Svart ja på bruk av penger på ulike alternativer. (Gjelder de som har kjøpt noe)

		Kommune		Total
		Horten	Tønsberg	
Svart ja på forbruk totalt	Antall	274	316	590
	%	100	100	
Svart ja på forbruk kiosk/kafe kinolokalet	Antall	246	283	529
	%	90	90	
Svart ja på forbruk på kafe, restaurant	Antall	99	64	163
	%	36	20	
Svart ja på forbruk dagligvare etc	Antall	27	31	58
	%	10	10	
Svart ja forbruk pub, diskotek	Antall	7	6	13
	%	3	2	

Spørsmål 10: Anslag på forbruk pr person fordelt på hvor pengene ble brukt. (Gjelder for de som har kjøpt noe)

Kommune		Forbruk pr person i kiosken eller kafeen i kinolokalet	Forbruk pr person på kafe eller reataurant	Forbruk pr person i dagligvare etc,	Forbruk pr person på pub, diskotek mv,	Forbruk pr person
Horten	Mean	33	29	5	1	61
	N	255	255	255	255	260
	Std. Deviation	24	53	19	11	56
	Median	30	0	0	0	40
Tønsberg	Mean	31	18	3	3	49
	N	309	309	309	309	311
	Std. Deviation	24	49	13	25	53
	Median	25	0	0	0	33
Total	Mean	32	23	4	2	55
	N	564	564	564	564	571
	Std. Deviation	24	51	16	20	55
	Median	25	0	0	0	35

Spørsmål 11: Hvor ofte gjør du følgende aktiviteter i kommunesenteret i din egen kommune ?

a) Går på cafe eller restaurant

		Kommune		Total
		Horten	Tønsberg	
Flere ganger i uken	Antall	53	67	120
	%	10,6	13,4	12
1-3 ganger i måneden	Antall	214	219	433
	%	42,8	43,8	43,3
1-5 ganger i halvåret	Antall	136	136	272
	%	27,2	27,2	27,2
sjeldnere	Antall	72	66	138
	%	14,4	13,2	13,8
aldri	Antall	25	12	37
	%	5	2,4	3,7
Total	Antall	500	500	1000
	%	100	100	100

b) Går på konsert, teater o.l

		Kommune		Total
		Horten	Tønsberg	
Flere ganger i uken	Antall	4	3	7
	%	0,8	0,6	0,7
1-3 ganger i måneden	Antall	51	55	106
	%	10,2	11	10,6
1-5 ganger i halvåret	Antall	166	221	387
	%	33,2	44,2	38,7
sjeldnere	Antall	192	175	367
	%	38,4	35	36,7
aldri	Antall	87	46	133
	%	17,4	9,2	13,3
Total	Antall	500	500	1000
	%	100	100	100

c) Museum, kunstutstilling

		Kommune		Total
		Horten	Tønsberg	
Flere ganger i uken	Antall	1	1	2
	%	0,2	0,2	0,2
1-3 ganger i måneden	Antall	27	23	50
	%	5,4	4,6	5
1-5 ganger i halvåret	Antall	128	146	274
	%	25,6	29,2	27,4
sjeldnere	Antall	212	215	427
	%	42,4	43	42,7
aldri	Antall	132	115	247
	%	26,4	23	24,7
Total	Antall	500	500	1000
	%	100	100	100

d) Går på diskotek, pub eller nattklubb

		Kommune		Total
		Horten	Tønsberg	
Flere ganger i uken	Antall	15	7	22
	%	3	1,4	2,2
1-3 ganger i måneden	Antall	102	88	190
	%	20,4	17,6	19
1-5 ganger i halvåret	Antall	165	135	300
	%	33	27	30
sjeldnere	Antall	121	149	270
	%	24,2	29,8	27
aldri	Antall	97	121	218
	%	19,4	24,2	21,8
Total	Antall	500	500	1000
	%	100	100	100

e) Ser på DVD/video (kjøpt eller leid)

		Kommune		Total
		Horten	Tønsberg	
Flere ganger i uken	Antall	115	113	228
	%	23	22,6	22,8
1-3 ganger i måneden	Antall	198	187	385
	%	39,6	37,4	38,5
1-5 ganger i halvåret	Antall	94	92	186
	%	18,8	18,4	18,6
sjeldnere	Antall	63	68	131
	%	12,6	13,6	13,1
aldri	Antall	30	40	70
	%	6	8	7
Total	Antall	500	500	1000
	%	100	100	100

Spørsmål 12: Reiser du til nabokommuner for noen av disse aktivitetene og i tilfelle hvor ofte?

		Kommune		Total
		Horten	Tønsberg	
Flere ganger i uken	Antall	13	6	19
	%	2,6%	1,2%	1,9%
1-3 ganger i måneden	Antall	65	20	85
	%	13,0%	4,0%	8,5%
1-5 ganger i halvåret	Antall	167	63	230
	%	33,4%	12,6%	23,0%
sjeldnere	Antall	105	93	198
	%	21,0%	18,6%	19,8%
aldri	Antall	150	318	468
	%	30,0%	63,6%	46,8%
Total	Antall	500	500	1 000
	%	100,0%	100,0%	100,0%

b) Svarfordeling spørreundersøkelse blant ungdom

Kjønnsfordeling

			Kommune		Total
			Horten	Tønsberg	
Kjønn	Mann	Antall	50	50	100
		%	50,0%	50,0%	50,0%
	Kvinne	Antall	50	50	100
		%	50,0%	50,0%	50,0%
Total		Antall	100	100	200
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Alder.

			Kommune		Total
			Horten	Tønsberg	
18 år. Født i 87. (19 år hvis bursdag før dags dato)		Antall	41	34	75
		%	41,0%	34,0%	37,5%
17 år. Født i 88. (18 år hvis bursdag før dags dato)		Antall	29	40	69
		%	29,0%	40,0%	34,5%
16 år. Født i 89. (17 år hvis bursdag før dags dato)		Antall	30	26	56
		%	30,0%	26,0%	28,0%
Total		Antall	100	100	200
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Bor du sammen med foreldre/søsken?

			Kommune		Total
			Horten	Tønsberg	
Bor du sammen med foreldre/søsken?	Ja	Antall	85	86	171
		%	85,0%	86,0%	85,5%
	Nei	Antall	15	14	29
		%	15,0%	14,0%	14,5%
Total		Antall	100	100	200
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Har/disponerer du bil eller annet kjøretøy?

			Kommune		Total
			Horten	Tønsberg	
Har/disponerer du bil eller annet kjøretøy?	Ja	Antall	27	28	55
		%	27,0%	28,0%	27,5%
	Nei	Antall	73	72	145
		%	73,0%	72,0%	72,5%
Total		Antall	100	100	200
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Spørsmål 1: Når var du sist på kino?

		Kommune		Total
		Horten	Tønsberg	
Mindre enn en uke siden	Antall	11	7	18
	%	11,0%	7,0%	9,0%
1-2 uker siden	Antall	10	20	30
	%	10,0%	20,0%	15,0%
2-4 uker siden	Antall	35	29	64
	%	35,0%	29,0%	32,0%
1-2 måneder siden	Antall	25	23	48
	%	25,0%	23,0%	24,0%
3-6 måneder siden	Antall	12	16	28
	%	12,0%	16,0%	14,0%
7-12 måneder siden	Antall	2	2	4
	%	2,0%	2,0%	2,0%
Lenger enn et år siden	Antall	4	3	7
	%	4,0%	3,0%	3,5%
Vet ikke	Antall	1	0	1
	%	1,0%	0,0%	0,5%
Total	Antall	100	100	200
	%	100,0%	100,0%	100,0%

Spørsmål 2: Hvor mange ganger tror du at du har vært på kino det siste året?

		Kommune		Total
		Horten	Tønsberg	
1-3 ganger	Antall	16	12	28
	%	16,8%	12,4%	14,6%
4-8 ganger (ca hver annen måned)	Antall	42	39	81
	%	44,2%	40,2%	42,2%
9-15 ganger (ca 1 gang pr måned)	Antall	21	31	52
	%	22,1%	32,0%	27,1%
16-29 ganger (ca hver 14. dag)	Antall	12	10	22
	%	12,6%	10,3%	11,5%
30 - 40 ganger (ca 2-3 ganger pr måned)	Antall	1	4	5
	%	1,1%	4,1%	2,6%
Over 40 ganger (en gang ukentlig eller oftere)	Antall	3	1	4
	%	3,2%	1,0%	2,1%
Total	Antall	95	97	192
	%	100,0%	100,0%	100,0%

Spørsmål 3: Ville du gått like ofte eller oftere på kino dersom det hadde vært kino i Horten?

			Kommune	
			Horten	Total
Ville du gått like ofte eller oftere på kino dersom det hadde vært kino i Horten?	Like ofte	Antall	22	22
		%	22,0%	22,0%
	Oftere	Antall	75	75
		%	75,0%	75,0%
	Vet ikke	Antall	3	3
		%	3,0%	3,0%
Total	Antall	100	100	
	%	100,0%	100,0%	

Spørsmål 5: Har følgende forhold betydning for hvor ofte du går på kino ? (antall som har svart i stor grad eller i en viss grad)

		Kommune		Total
		Horten	Tønsberg	
Transportmuligheter	Antall	75	37	112
	%	75,0%	37,0%	
Billettprisene	Antall	66	62	128
	%	66,0%	62,0%	
Om venner har lyst til å være med på kino	Antall	92	85	177
	%	92,0%	85,0%	
Om det fins kiosk/snackbar/serveringstilbud i kinoens lokale	Antall	46	44	90
	%	46,0%	44,0%	
Om det fins kiosk/snackbar/serveringstilbud i nærheten	Antall	56	43	99
	%	56,0%	43,0%	
Om det fins andre kultur-/underholdningstilbud i nærheten av kinoen	Antall	24	24	48
	%	24,0%	24,0%	
Om venner vil bli med på byen før eller etter kinoen	Antall	56	42	98
	%	56,0%	42,0%	
Kvaliteten på kinolokalets lyd, bilde og sittekomfort	Antall	96	94	190
	%	96,0%	94,0%	

Spørsmål 4: Kan du si noe om hvorfor du ville gått oftere på kino ?

		Kommune		Total
		Horten	Tønsberg	
Mindre avhengig av transport	Antall	34	34	34
	%	47,2%		
Lavere reiseutgifter	Antall	14	14	14
	%	19,4%		
Kan bestemme meg spontant	Antall	3	3	3
	%	4,2%		
Treffer flere venner og bekjente	Antall	4	4	4
	%	5,6%		
Kortere avstand	Antall	52	52	52
	%	72,2%		

Spørsmål 6: Hvilken kino var du på ved siste kinobesøk?

		Kommune		Total
		Horten	Tønsberg	
Kilden i Tønsberg	Antall	7	17	24
	%	7,4%	17,5%	12,5%
Brygga i Tønsberg	Antall	80	71	151
	%	84,2%	73,2%	78,6%
Annen kino	Antall	7	7	14
	%	7,4%	7,2%	7,3%
Vet ikke / husker ikke	Antall	1	2	3
	%	1,1%	2,1%	1,6%
Total	Antall	95	97	192
	%	100,0%	100,0%	100,0%

Spørsmål 7: Gikk du alene på kino eller sammen med andre, i tilfelle hvem ?

		Kommune		Total
		Horten	Tønsberg	
Gikk alene	Antall	1	0	1
	%	1,1%	0,0%	
Sammen med klassekamerater/venner	Antall	80	80	160
	%	84,2%	82,5%	
Sammen med foreldre/søsken	Antall	13	8	21
	%	13,7%	8,2%	
Sammen med andre	Antall	12	14	26
	%	12,6%	14,4%	

Spørsmål 8: Hvordan kom du deg til kinoen ?

		Kommune		Total
		Horten	Tønsberg	
Gikk eller syklet	Antall	2	18	20
	%	2,1%	18,8%	10,5%
Kjørte selv	Antall	11	16	27
	%	11,6%	16,7%	14,1%
Satt på med venner/kjente	Antall	20	23	43
	%	21,1%	24,0%	22,5%
Ble kjørt av foreldre eller andre	Antall	13	11	24
	%	13,7%	11,5%	12,6%
Tok buss eller tog	Antall	49	28	77
	%	51,6%	29,2%	40,3%
Total	Antall	95	96	191
	%	100,0%	100,0%	100,0%

Spørsmål 9: Kombinerte du siste kinobesøk med noen av de følgende aktivitetene ?

		Kommune		Total
		Horten	Tønsberg	
Var på kafé eller annet spisested	Antall	53	34	87
	%	55,8%	35,1%	
Var på diskotek, ungdomsklubb eller lignende	Antall	5	8	13
	%	5,3%	8,2%	
Var sammen med venner/kjente i byen	Antall	54	46	100
	%	56,8%	47,4%	
Var sammen med venner/kjente hjemme hos meg eller andre	Antall	43	50	93
	%	45,3%	51,5%	
Shopping	Antall	28	10	38
	%	29,5%	10,3%	
Nei, gikk bare på kino	Antall	10	18	28
	%	10,5%	18,6%	
Total				

Spørsmål 10: I forbindelse med siste kinobesøk, brukte du penger på noe annet enn kinobillett og reise?

		Kommune		Total
		Horten	Tønsberg	
Nei, brukte ikke penger på annet enn kinobillett og reise	Antall	19	28	47
	%	20,0%	28,9%	24,5%
Ja. noter beløp i kr	Antall	73	68	141
	%	76,8%	70,1%	73,4%
Vet ikke/husker ikke	Antall	3	1	4
	%	3,2%	1,0%	2,1%
Total	Antall	95	97	192
	%	100,0%	100,0%	100,0%

Spørsmål 12: Husker du hvor du brukte pengene ?

		Kommune		Total
		Horten	Tønsberg	
I kiosken eller kafeen i kinolokalet	Antall	27	38	65
	%	37,0%	55,9%	
I kiosk, dagligvarebutikk, gatekjøkken e.l.	Antall	23	14	37
	%	31,5%	20,6%	
På kafe eller spisested	Antall	24	15	39
	%	32,9%	22,1%	
På diskotek, ungdomsklubb e.l.	Antall	2	0	2
	%	2,7%	0,0%	
Shopping (kleskjøp etc)	Antall	14	4	18
	%	19,2%	5,9%	
Annet	Antall	4	2	6
	%	5,5%	2,9%	
Vet ikke/husker ikke	Antall	2	3	5
	%	2,7%	4,4%	
Total				

a. Dichotomy group tabulated at value 1.

Spørsmål 10: Gjennomsnittlig brukt i tillegg til kinobillett og reise

Kommune	Mean	N	Std. Deviation	Median	Minimum	Maximum
Horten	228,50	70	413,463	100,00	20	2 500
Tønsberg	118,51	68	176,511	55,00	10	1 050
Total	174,30	138	323,082	70,00	10	2 500

Spørsmål 10: Gjennomsnittlig brukt i tillegg til kinobillett og reise

noter beløp i kr (-1=vet ikke)

Hvilken kino var du på ved siste kinobesøk?	Mean	N	Std. Deviation	Median	Minimum	Maximum
Kilden i Tønsberg	83,00	15	131,337	50,00	20	550
Brygga i Tønsberg	194,48	108	356,487	90,00	10	2 500
Annen kino	127,92	12	143,423	50,00	20	500
Vet ikke / husker ikke	90,00	3	96,437	50,00	20	200
Total	174,30	138	323,082	70,00	10	2 500

Spørsmål 13: Hvor ofte gjør du følgende aktiviteter:

a) Går på diskotek eller ungdomsklubb

			Kommune		Total
			Horten	Tønsberg	
Går på diskotek eller ungdomsklubb	ukentlig	Antall	23	19	42
		%	23,0%	19,0%	21,0%
	månedlig	Antall	20	22	42
		%	20,0%	22,0%	21,0%
	sjeldnere	Antall	32	23	55
		%	32,0%	23,0%	27,5%
	aldri	Antall	25	36	61
		%	25,0%	36,0%	30,5%
Total	Antall	100	100	200	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	

b) Går på konsert, teater/andre kulturtilbud?

			Kommune		Total
			Horten	Tønsberg	
Går på konsert, teater/andre kulturtilbud?	ukentlig	Antall	5	3	8
		%	5,0%	3,0%	4,0%
	månedlig	Antall	31	27	58
		%	31,0%	27,0%	29,0%
	sjeldnere	Antall	56	55	111
		%	56,0%	55,0%	55,5%
	aldri	Antall	8	15	23
		%	8,0%	15,0%	11,5%
Total	Antall	100	100	200	
	%	100,0%	100,0%	100,0%	

c) Deltar i idrett/fysisk trening

			Kommune		Total
			Horten	Tønsberg	
Deltar i idrett/fysisk trening	Daglig	Antall	29	30	59
		%	29,0%	30,0%	29,5%
	ukentlig	Antall	44	40	84
		%	44,0%	40,0%	42,0%
	månedlig	Antall	6	11	17
		%	6,0%	11,0%	8,5%
	sjeldnere	Antall	14	10	24
		%	14,0%	10,0%	12,0%
	aldri	Antall	7	9	16
		%	7,0%	9,0%	8,0%
	Total	Antall	100	100	200
		%	100,0%	100,0%	100,0%

d) Deltar i kulturaktiviteter (kulturskole, korps, band, teatergruppe e.l)

			Kommune		Total
			Horten	Tønsberg	
Deltar i kulturaktiviteter (kulturskole, korps, band, teatergruppe e.l)	Daglig	Antall	3	1	4
		%	3,0%	1,0%	2,0%
	ukentlig	Antall	14	15	29
		%	14,0%	15,0%	14,5%
	månedlig	Antall	4	4	8
		%	4,0%	4,0%	4,0%
	sjeldnere	Antall	22	27	49
		%	22,0%	27,0%	24,5%
	aldri	Antall	57	53	110
		%	57,0%	53,0%	55,0%
	Total	Antall	100	100	200
		%	100,0%	100,0%	100,0%

e) Er sammen med venner i byen/sentrum

			Kommune		Total
			Horten	Tønsberg	
Er sammen med venner i byen/sentrum	Daglig	Antall	34	26	60
		%	34,0%	26,0%	30,0%
	ukentlig	Antall	52	56	108
		%	52,0%	56,0%	54,0%
	månedlig	Antall	8	12	20
		%	8,0%	12,0%	10,0%
	sjeldnere	Antall	5	5	10
		%	5,0%	5,0%	5,0%
	aldri	Antall	1	1	2
		%	1,0%	1,0%	1,0%
	Total	Antall	100	100	200
		%	100,0%	100,0%	100,0%

f) Ser filmer på DVD eller video

			Kommune		Total
			Horten	Tønsberg	
Ser filmer på DVD eller video	Daglig	Antall	16	26	42
		%	16,0%	26,0%	21,0%
	ukentlig	Antall	70	55	125
		%	70,0%	55,0%	62,5%
	månedlig	Antall	11	17	28
		%	11,0%	17,0%	14,0%
	sjeldnere	Antall	1	1	2
		%	1,0%	1,0%	1,0%
	aldri	Antall	1	1	2
		%	1,0%	1,0%	1,0%
	Vet ikke	Antall	1	0	1
		%	1,0%	0,0%	0,5%
	Total	Antall	100	100	200
		%	100,0%	100,0%	100,0%

g) Laster ned filmer fra internett

			Kommune		Total
			Horten	Tønsberg	
Laster ned filmer fra internett	Daglig	Antall	9	3	12
		%	9,0%	3,0%	6,0%
	ukentlig	Antall	6	11	17
		%	6,0%	11,0%	8,5%
	månedlig	Antall	13	13	26
		%	13,0%	13,0%	13,0%
	sjeldnere	Antall	14	19	33
		%	14,0%	19,0%	16,5%
	aldri	Antall	57	54	111
		%	57,0%	54,0%	55,5%
	Vet ikke	Antall	1	0	1
		%	1,0%	0,0%	0,5%
	Total	Antall	100	100	200
		%	100,0%	100,0%	100,0%

h) spiller dataspill, play station, nintendo, x-box etc

			Kommune		Total
			Horten	Tønsberg	
spiller dataspill, play station, nintendo, x-box etc	Daglig	Antall	27	23	50
		%	27,0%	23,0%	25,0%
	ukentlig	Antall	25	23	48
		%	25,0%	23,0%	24,0%
	månedlig	Antall	14	16	30
		%	14,0%	16,0%	15,0%
	sjeldnere	Antall	13	18	31
		%	13,0%	18,0%	15,5%
	aldri	Antall	21	20	41
		%	21,0%	20,0%	20,5%
	Total	Antall	100	100	200
		%	100,0%	100,0%	100,0%

i) Chatter på nettet

			Kommune		Total
			Horten	Tønsberg	
Chatter på nettet	Daglig	Antall	50	42	92
		%	50,0%	42,0%	46,0%
	ukentlig	Antall	18	30	48
		%	18,0%	30,0%	24,0%
	månedlig	Antall	7	4	11
		%	7,0%	4,0%	5,5%
	sjeldnere	Antall	9	9	18
		%	9,0%	9,0%	9,0%
	aldri	Antall	16	15	31
		%	16,0%	15,0%	15,5%
	Total	Antall	100	100	200
		%	100,0%	100,0%	100,0%

Økonomiske og kulturelle aspekter ved kinodrift

Undersøkelsen belyser kulturelle og økonomiske konsekvenser av nedlegging av kinodrift med byene Horten og Tønsberg som case. Horten har pr i dag ikke kino, mens Tønsberg har to kinoer og er nærmeste kinoby for befolkningen i Horten. De som bor i Horten går litt mindre på kino enn de som bor i Tønsberg, noe som trolig har sammenheng med at det ikke er kino i Horten. En evt kino i Horten vil føre til et forbruk i kiosker og spisesteder i tilknytning til kinobesøket på anslagsvis 3 – 7 mill. kroner. Forbruket vil bidra til økt omsetning for næringslivet i byen på kveldstid og i helger. Hvor stor den ekstra omsetningen for kiosker og serveringsbransjen i Horten vil bli er avhengig av kinobesøket, forbruket pr kinobesøk og om dette forbruket kommer i tillegg til eller til erstatning for folks eksisterende forbruk i Horten sentrum. Jo mer kinolekkasjen mot Tønsberg reduseres og jo mer publikum kinoen vil trekke til seg fra nabokommuner, jo mer positive vil virkningene for det lokale næringslivet bli.

ØF-rapport nr.: 10/2006

ISBN nr.: 0809-1617